

45349

31018, II, B, g.

31018 II B, g

card

Zgledi

bogoljubnih otrók

iz vseh časov krščanstva.

— — —
III. del.

— — —
Spisal in založil

Anton Kržič.

— — —
Tretji natis.

V Ljubljani.

Tiskala Katoliška Tiskarna.

1898.

Zgledi

bogoljubnih otrok

iz vseh časov krščanstva.

III. Del.

Spisal in založil

Anton Kržič.

Drugi natis.

V Ljubljani.

Tisk Katoliške Tiskarne.

1898.

45349

IN=030007662

KAZALO.

	Stran
Sv. Jožef in otroci	1
1. Sveti Janez Berhmans	5
a) Pri ljubi materi	8
b) V cerkvi	10
c) V šoli	13
č) V samostanu	19
d) Na smrti postelji	28
2. Sv. Alojzij	35
a) Prve besede in prve stopinje	37
b) Prvikrat izpred materinih očíj	39
c) Alojzij se mora zopet ločiti od matere	43
č) Alojzij se holan vrne domov	47
d) Alojzij dvakrat v smrti nevarnosti	50
e) Alojzij na španjskem dvoru	54
f) Alojzij ob volitvi stanú	57
g) Alojzij v samostanski popolnosti	63
h) Alojzij radostno umrje	71
3. Sv. Stanislav Kostka	79
a) najlepša čednost	81
b) Krotkost in potrpežljivost	83
c) Ponižna pokorščina	85
č) Ljubezen božja	87
d) Ljubezen Marijina	90
e) Marijin praznik v nebesih	92
f) Bratovska ljubezen unstran groba	95
4. Sv. Terezija	97
5. Sv. Kazimir	108
6. Sveta Katarina Sijenska	115
a) Njena zgodnja bogoljubnost	115
b) Njeno bogoljubno napredovanje	118
c) Njena stanovitnost v dobrem	121
7. Blaženi Herman Jožef	125

8. Mladi mučenci Gospodovi	133
a) Sv. Pelagij († l. 925)	137
b) Petletni mučenec iz Nagrana († l. 523)	139
c) Sv. Maksim († l. 483)	141
č) Šestnajst egiptovskih dečkov. (Okrog l. 306)	143
d) Sv. Kvirik. (Okrog l. 305)	144
e) Sv. Neža († l. 304)	145
f) Sveta mučenca Just in Pastor († l. 304)	148
g) Sv. Evlalija († l. 304)	150
h) Sv. Vid († l. 303)	152
i) Sv. Akvilina († l. 293)	156
j) Sveti deček Ciril († l. 260)	158
k) Tri svete sestrice († l. 120)	160
l) Nedolžni otročiči betlehemiški († l. 1)	162
10. Sv. Tarcizij	164

Sv. Jožef in otroci.

Za Jezusom in Marijo nimaš, krščanska mladina, v nebesih nobenega tako dobrega prijatelja, nobenega tako zanesljivega varha in tako močnega pomočnika, kakor je sv. Jožef. Po nauku sv. Tomaža Akvinskega je sicer sv. Jožef priprošnjik za vse stanove, in pokojni papež Pij IX. so ga izvolili za patrona cele sv. cerkve in ga postavili tako rekoč za očeta vesoljne katoliške družine; ali vendar nam toliko okoliščin iz njegovega svetega življenja daje pravico, da ga smemo pred vsemi družimi posebej imenovati varha vseh nedolžnih otročičev. Kakor ima namreč sleherni oče od Boga dolžnost, skrbeti za vso družino, a posebno in najbolj za nedorasle otroke, ki si sami še ne morejo pomagati; jednako je sv. Jožef skrbni zavetnik vseh katoličanov, ali posebno se s skrbnim in ljubeznivim očesom ozira na otroke, na nedolžno mladino.

In da so mu res mej vsemi varovanci ravno otroci najljubši, ni težko presoditi. Saj po detinstvu ravno je tudi on sam postal to, kar je.

1. Preživel je sam mladostna leta v neomadežani čistosti in nedolžnosti. In če je mladosti rajsko srečni čas že nam na zemlji v tako blagem in veselem spominu, ali more v nebesih pozabljena biti človeške spomladi prekrasna doba? Kako da se ne bi sv. Jožef ravno na mladino oziral z največjo skrbljivostjo?

V sv. pismu nam sicer ni popisano mladostno življenje sv. Jožefa, marveč sv. pismo nam ga kar z jedno

samo besedo pokaže že v njegovi popolnosti in svetosti, imenovaje ga »pravičnega«. Ali prekrasno nam je v sv. pismu popisano blago in prelepo življenje njegove predpodebe — egiptovskega Jožefa. O kako ginljivo je to življenje! Marsikatero mlado srce je bilo že do solz ginjeno, ko se mu je prvokrat pripovedovala zgodba egiptovskega Jožefa! In če jo človek tudi po večkrat sliši ali večkrat bere, zmiraj ima še neko skrivnostno-ginljivo moč do njegovega srca, in čim bolj nepopačeno je srce, tem bolj se mu priljubi. Zares, ali si morete misliti kaj ljubeznivejšega, kakor je bil ta angeljski mladeniček v pisani suknjici, najvbojlivejši ljubljenec očetov? Ali poznate kaj veličastnejšega, kakor je bil ta hrabri zmagovavec v najnevarnejših skušnjavah, ta krotki, nedolžni jetnik v egiptovski ječi? Če se angelji v nebesih veselijo grešnika, ki se spokorí, kako veselo so še le morali angelji doli gledati na mladeniča, ki ga nobeno zapeljevanje ni moglo premotiti, ter je raje bežal in v strašni ječi trpel toliko let, kakor bi bil Boga žalil! In kateri mladenč je bil bolj prizanašljivega srca, kakor egiptovski Jožef, ki je svojim nevrednim bratom tako odkritosrčno odpustil toliko vnebovpijočo krivico, da jim še očital ni, da jili je objemal in obsipal z dobrotami? Za katerega veste, da bi bil bolj ljubil svoje stariše? Ljubi Bog mu je obilno poplačal njegovo blagodušnost že na tem svetu, ker ga je postavil čez vso egiptovsko deželo, prvega za kraljem. Sploh ga sv. pismo tako-le slavi: »Ni bilo človeka, kakor je bil Jožef, poglavar svojih bratov, steber svojega ljudstva« (Sir. 49, 17.).

Taka je predpodeba. Ali pogledjte na pravo podobo — sv. Jožefa, rednika Jezusovega! Ni vam treba dolgo ogledovati. Prvi pogled vam vse razodene: Jezus v naročju in lilija v rokah vam vse pové. Brez primere večjo čast je dosegel sv. Jožef, ker mu je nebeški Oče izročil v varstvo — ne le koščka sveta, kakor faraon egiptovskemu Jožefu — ampak svojega jedinorojenega Sina, Gospoda nebes in zemlje. In kaj menite, s čem si je zaslužil toliko čast? V božjih očéh ima le jedna reč veljavo: nedolžnost, svetost, pravičnost. Zato je bil sv. Jožef najvišje povzdignjen, ker je mej

vsemi mladeniči najlepše preživel svoja mlada leta. Nek pobožen učenjak nam to prav lepo naznanja s temi besedami: »Ako bi se zbrali vsi ljudje, ki so od Adama pa do današnjega dne živeli in kar jih še bo do konca sveta, in ako bi sv. Duh hotel izmej vseh jednega izvoliti za ženina Materi božji in za rednika Jezusu Kristusu: izmej vseh bi ne izvolil nobenega družega, kakor sv. Jožefa.« Tolika svetost je bila v njem že od mladih dnij. — V spomladi njegovega življenja je jela rasti in se razcvitati prelepa lilija deviške nedolžnosti, katera se sedaj tako lepo podá v roki priletnega moža, da nič tako. Pa menite, da bi sedaj mogel pozabiti tistih let, v katerih si je zaslužil na zemlji toliko prednost, v nebesih pa toliko čast in radost? Iz lastne skušnje vé, koliko veljá mladosti zlati čas, vé, da kdor ga zamudi, na veke več ne more popraviti te zamude. Zato smemo prepričani biti, da so mu v sveti katoliški Cerкви otroci najbolj pri srcu; na nje se najbolj pazno ozira njegovo skrbno oko in prisrčno želí, da bi se jim ne zgodilo nič žalega, da bi se jim dovršila rast v nedolžnosti in pravičnosti.

2. Splošna misel je, da svetniki v nebesih se najbolj zanimajo za ljudi tistega stanú, s katerim so nekđaj na zemlji sami imeli kaj opraviti. Zato si najraje izbiramo za posebne priprošnjike one svetnike, ki so nekđaj živeli v jednacijh okoliščinah, kakor mi sedaj.

Komu pa ni znano, da vsa čast in ves blišč sv. Jožefa prihaja ravno od tod, ker je bil rednik Sina božjega? Zastonj so si razni pobožni pisatelji prizadevali in zastonj se bodo še dalje trudili, da bi nam po vrednosti popisali in pojasnili neizmerno srečo, katere je bil sv. Jožef deležen, ker je smel z Jezusom, božjim Sinom, od njegove prve mladosti do možke dobe pod jedno streho v najtesnejši zvezi živeti, mu celó zapovedovati, ž njim deliti osodo življenja, veselje in žalost. O, na veke nepozabljivi mu morajo ostati spomini tistih srečnih dnij!

Večkrat se v življenju primeri, da izvrstni učenci prekosijo svoje učenike in mojstre, in da se morajo še le-ti od onih učiti. In če le kdaj, je to gotovo veljalo pri sv. Jožefu. Sv. Jožef ni bil, kakor drugi odgojitelji

in redniki, da bi bil moral še le Jezusa s trudom učiti, k dobremu napeljavati z raznimi pripomočki, kakor jih odgoja nasvetuje. »Jezus je rastel kakor na starosti, tako na modrosti in milosti pred Bogom in pred ljudmi.« Sv. Jožef je bil priča najsvetejšega mladostnega življenja, kakoršnega ni bilo ne prej, ne potlej, in ga ne bo nikdar več na zemlji. Kaj je hotel ali mogel sveti Jožef vpričo tolike otročje svetosti družega storiti, kakor čuditi se in strmeti, ko je gledal toliko ginljivo pobožnost v njegovi molitvi, toliko krotkost, pohlevnost in prisrčno ljubeznivost v vsem obnašanju, toliko ponižno postrežljivo vbogljivost itd., ko je gledal, kako krasno se je razvijala in razcvitala snežnobela lilija, ki je bila iz rsjskega vrta presvete Trojice presajena v zemeljsko puščavo!

Od Jezusa torej se je imel sv. Jožef, dovelj prilike naučiti, kakšen mora otrok biti, če hoče biti Jezusu in Mariji všeč. In menite, da se je zastonj učil, menite, da se ne bo sedaj, ko ima v nebesih tako močno oblast, najprej in najbolj ljubeznivo obračal do vseh mladih, kateri želijo biti podobni otroku in mladeniču Jezusu?

3. Sv. Jožef je bil pa tudi zanesljiv v a r u h, ki je Jezusa obvaroval mnogih nevarnostij, zlasti pa ga je otél iz rok krvoločnega Heroda. O kako je blagemu možu krvavelo dobro srce tisto noč, ko je zvedel od angelja, da malega Jezuščka preganjajo in da ga hočejo celó umoriti! Le za trenutek ni odlašal, ampak vstal je, poklical Mater Marijo in v temni noči so hiteli čez mejo v daljno neznano deželo. Vse, tudi najhujše in najzopernejše težave prestane, in ves vesel je, da le ljubemu Jezusu reši mlado življenje!

Sedaj, ko je v nebesih zraven trona Jezusovega, mu ni več treba, da bi mu angelji pravili kako neki drug Herod, peklenski satan, v raznih podobah na razne načine po vseh krajih širocega sveta ljubo mladino zalezuje in pokončuje dušno, kakor je nekdanj ukazal grozoviti Herod telesno pomoriti vse male fantiče v Betlehemu in na okrog, kateri še niso bili več kakor dve leti stari. Sv. Jožef sam vidi, kako sedaj satan razpošilja po mestih in zunaj mest, po višavah in nižavah povsod na

okrog svoje vojščake, zapeljivce in pohujšljivce, da na duši morijo nedolžno mladino. Menite li, da se ne bo potegnil zanje, da jih ne bode branil? Če se je pa kateri izmej malih ljubljencev Jezusovih dal zapeljati in je popustil svojega nebeškega prijatelja, kakor zgubljeni sin svojega predragega očeta: gotovo si bo sv. Jožef vse prizadejal, če bi bilo kako mogoče ga še pridobiti za Jezusa. In če si je tak zgubljeni sirotej v prid obrnil njegovo mogočno priprošnjo, če se mu je posrečilo zopet najti in k Jezusu pripeljati takega nesrečnega zgubljenčka; se gotovo jednako razveseli, kakor takrat, ko je po tridnevnem tužnem iskanju Jezusa zopet zagledal v templju.

Zato te prosim, mlado srce, katero koli želiš pošteno ostati in si pripravljeno s krščanskimi čednostmi se olepšati ter Jezusu dopasti, — izročuj in priporočuj se zvesto in zaupljivo sv. Jožefu, naj te obvaruje pred krvoločnimi volkovi, ki želijo Jezusa pregnati od tebe in potlej tvojo ubogo dušo izdati satanu in jo prepustiti divjim strastem ter tako večno pogubiti.

Torej še jedenkrat: Imej stalno in trdno zaupanje do sv. Jožefa!

Tudi jaz za slovensko mladino veliko upam od sv. Jožefa; zato sem njemu posvetil in priporočil to zbirko lepih mladostnih zgledov, da bi ž njegovo pomočjo bolj do srca šli in več koristili. Bog daj!

1. Sveti Janez Berhmans.

Kakor »se zvezda od zvezde loči po svetlobi« (I. Kor. 15, 41) in velikosti, tako se ločijo tudi služabniki Božji po gorečnosti svoji in po večnem plačilu. Vsi se sicer bliščijo v nebeški svetlobi, ali nekateri vživajo veliko večjo radost mimo družih, vsak po svojem zasluženju.

Če se pa predrznemo primerjati zveličane v nebesih, moramo pripoznati, da mej mladostnimi priprošnjiki in zgledi v nebesih se pred družimi svetijo in

bliščijo tri imena: Sveti Alojzij Gonzaga, sveti Stanislav Kostka in sv. Janez Berhmans.

To so trije posebno izbrani svitli biseri, katere je sv. Cerkev posebej odkazala, da naj se vedno k njim obrača krščanska mladina. Ti se pred vsemi drugimi imenujejo za vetniki ali patroni mladine. In kdor koli kaže mladini zglede bogoljubnih otrok, teh treh nikakor ne smé prezreti.

Vsi ti trije so pomrli še prav mladi. Sv. Stanislav ni bil še celo 18 let star, sv. Berhmans le 22 let 5 mesecev in sv. Alojzij samo 23 let, 3 mesece in 11 dni, ko jih je Bog poklical k večnemu počitku v rajske veselje.

Kadar umrje izvrsten mladenič ali blagodušna deklica v cvetju svoje nedolžnosti v najlepših letih, tedaj se sliši iz ust vseh tistih, ki so poznali ranjnih blagovitost in čednost, žalosten izdihljaj: »Oh, zakaj je ta blagodušni mladenič tako zgodaj umrl, zakaj je ta blagosrčna deklica že ugasnila? Koliko bi bila lahko koristila še na svetu, ki je tolikanj potreben dobrih ljudi! Zakaj taki niso neumrljivi?« Pa sv. pismo nam daje odgovor in prelepi izgovor za vsako nedolžnost, ki se zgodaj preseli v rajske višave: »Življenje brez madeža je velika starost. Zgodaj je končal, pa je izpolnil veliko let; zakaj njegova duša je Bogu dopadla, zato je hitel ga vzeti izmej hudobij.« (Modr. 4, 9. 13. 14.)

Vsi trije so si bili že izvolili svoj stan: najpopolnejši stan trojnih evangelskih svetov v slavni Jezusovi družbi. Ali mej tem, ko so se pripravljali za ta vzvišeni poklic, jih je Bog poklical k sebi. Že so si bili vsi trije naložili sladko breme Jezusovo, trdno odločeni je stanovitno do smrti nositi za svojim Zveličarjem, menili so, da znabiti še dolgo; ali Bog jim je prikrajšal pot. S tem, da so se odločili za samostansko življenje, so Bogu že naprej darovali vse svoje življenje, bodisi dolgo ali kratko; darovali so ob jednom, kar drugi mej svetom živeči darujejo le polagoma, zdaj nekaj, zdaj nekaj, — darovali so svojo voljo za vselej. — Veliko bi bili še gotovo storili na zemlji, ko bi jim bila previdnost božja odločila daljše življenje; pa kdor

pozna njihovo mogočno priprošnjo, bo rad pripoznal, da so storili v nebesih še več. Tisoče in tisoče mladeničev in deklet se je rešilo in večno zveličalo, ker so posnemali njihov zgled in so bili po zaupljivih prošnjah deležni njihove mogočne pomoči.

Vsi trije so bili posebno goreči častivci presvetega Rešnjega Telesa in vsi trije pristrčni ljubljenci Matere božje; vsi trije so neomadežno ohranili sv. čistost in umrli v krstni nedolžnosti, v veliki svetosti.

Vsi trije so živeli blizu skupaj; komaj je jedna luč ugasnila, že je zasvetila druga. Po času nam je najbolj oddaljen sv. Stanislav, umrl je leta 1568, ko je bil sv. Alojzij skoro pol leta star. Sv. Alojzij pa je umrl l. 1591, in čez osem let po njegovi smrti je bil rojen sv. Berhmans, ki je umrl že v začetku 17. veka.

Ko pa ravno skupno govorim o teh treh angeljih v človeški podobi, naj še omenim, da vseh treh deviška telesa počivajo v Rimu. Sv. Alojzija in sv. Berhmansa svetinje se častijo v imenitni cerkvi sv. Ignacija. Mej najznamenitejša poslopja rimskega mesta se sme prištevati tako zvani »Collegium Romanum«, od sv. Ignacija ustanovljeno učilišče, ki je bilo v začetku neznatno, v teku časa pa je postalo najimenitnejše na svetu, velikansko poslopje, s katerim je združena cerkev sv. Ignacija. Do novejšega časa je bilo odloženo mladim Jezuitom »skolastikom«, kar sta bila tudi sv. Alojzij in sv. Berhmans; razun vseučilišča je bila tudi gimnazija, stanovanje za učениke itd. V tem poslopiju v zgornjem nadstropju, kamor se pride po stopnicah 125 stopinj dolgih, sta stanovala sv. Alojzij in Berhmans. Kolikrat sta morala dolgo pot storiti gori pa doli, toda z največjim veseljem na vsako željo svojih predstojnikov! Mej obojnim stanovanjem je bila le jedna soba. Obe sobi sta sedaj spremenjeni v lepo ozaljšani kapelici in v vsaki je oltar, kjer se večkrat mašuje; soba v sredi pa velja za zakristijo. Tu se hranijo še razni spomini obeh svetnikov; mej drugim več šolskih spisov, pisem do sorodnikov sv. Alojzija itd. Kako mora pač pretresti vsako verno srce ta posvečeni prostorček, ako pomisli na svoje lastno stanovanje! Trupli obeh pa, kakor je rečeno, sta v cerkvi sv. Ignacija. Na jedni strani

v posebni kapelici leži sv. Alojzij v prekrasni skrinjici, nad katero se vzdiguje veličasten oltar, na katerem se vsak dan sv. maša bere in je večkrat tudi sveto Rešnje Telo izpostavljeno. Na drugi strani je kapelica Matere božje in pod njenim oltarjem leži truplo svetega Berhmansa.

Svetinje sv. Stanislava pa so v drugem kraju, v cerkvi sv. Andreja, blizu kvirinalske palače. Pri tej cerkvi je bilo prizidano poslopje za novicijat, in ker je sv. Stanislav umrl že kot novinec, je v tem poslopiju stanoval: soba, kjer se je učil v zdravih dneh, in soba, v kateri je umrl, sta zdaj skupaj v lepo kapelo predelani; vrata so še iz njegovega časa.

Po času nam je najbližnji sv. Berhmans, zato govorimo najprej o njem.

a) Pri ljubi materi.

Sveti Janez Berhmans je bil rojen v Diestu na Brabanskem l. 1599. Sobota je bil njegov rojstni dan, kakor bi bilo imelo to že naprej pomeniti njegovo veliko ljubezen do Matere božje. Njegovi stariši niso bili imenitni in niso sloveli zaradi bogastva, pač pa so bili slavni po čednosti in pobožnosti.

Že precej v prvih letih je bilo to dete nenavadno ljubeznivo, krotko in dobrosrčno. Prikupilo se je slehernemu, ki je je videl tiho in mirno ležati v posteljici z veselim angeljsko-milim obrazkom in biserno jasnimi očesci. Nikdar ni jokal, kričal ali sicer nadležen bil, kakor je pri malih otročičih navada; temuč zmirom je bil vedrega in veselega obraza, če so ga pestovali ali v zibel devali, če je bil kdo zraven njega ali ne; še ko so se mu po obrazu izpahnile boleče hraste, se ni jokal.

Velika sreča za to izvoljeno dete je bila, da je imelo tolikanj dobro mater, ki je znala varovati pri otroku prelepe natorne darove in je zvesto pazila, da bi nikdar kaka napačnost ali strast ne kalila jasnote njegove čiste dušice; po drugi strani pa se je skrbno prizadevala, kar je moč, zgodaj ga privaditi molitve in otročjih čednostij, ubogljivosti, pridnosti in zlasti zatajevanja, ki je v prvih letih tolike važnosti.

Materin trud ni bil zastoj. Še le sedem let je bil star in znal se je že čudovito premagovati ter marsikaj si odreči iz ljubezni do Boga in do bližnjega, zlasti pa do ljubljenih starišev, n. pr. v spanju.

Spanje je za otroke dvakrat sladko in prijetno. Janezek pa si ga je znal prikrajšati, in je vsako jutro ravno z zgodnjim vstajanjem položil dragocen dar na oltar ljubezni božje. Mati je imela navado zjutraj ga poklicati ob odločeni uri. Neko jutro ga pride klicat. Tiho odpre vrata, pogleda v spalnico in ravno hoče zaklicati: „Janezek, je že čas, vstani!“ Toda kaj zagleda? Mali Janezek že napravljen kleči in pobožno moli poleg posteljice. Mati ga noče motiti. Tiho spet glavo umakne in prav rahlo zapre duri. Nič ne reče. Pa v srcu ji je gotovo veselje glasno odmevalo in z lica si je obrisala gorko solzo, ter prisrčno zahvalila Boga, da ji je dal tako dobrega otroka. Tako je sedaj molil vsako jutro po leti in po zimi — klečé, s povzdignjenimi sklenjenimi rokami.

Veselje in tolažbo, katero je imelo dobro materino srce vsled tega, se ne dá popisati. Vsa ginjena nekoč vpraša: „Janezek, kaj pa vendar delaš tako zgodaj?“ Otrok je v zadregi, pa v svoji detinski odkritosrčnosti naravnost pové: „Glejte, zato vstajam tako zgodaj, da molim, da bi mi ljubi Bog blagoslovil učenje. Če sem zjutraj zgodaj pridno molil, se mi vselej učenje bolj pospešuje.“

O, koliko bi tudi tebi koristilo, mladi bravec, ko bi nekoliko urnejše vstajal, in klečé vestno in stano vitno vsako jutro opravljal svojo jutranjo molitev!

Od dne do dne je rasel blagi Janezek v modrosti in čednosti; vedno večje veselje je delal svoji materi. Materin migljaj mu je bil že povelje, ki ga je urno in veselo brez obotavljanja opravil. Celó želje svojih starišev si je prizadeval vganiti, ter se je po njih ravnal; in takrat je bil najbolj vesel, ko je njim veselje storil.

Pa prišla je zanj huda žalost. Oh, Janezku — takrat je bil devet let star — zbolí ljuba mati! Pa ko bi le kmalu ozdravela! Že kratka bolezen materina dela dobremu otroku toliko skrbí in žalosti, kako britko še

le je moralo biti temu blagemu dečku, ker mu je bila več lét bolna mati, katero je tako pristrčno ljubil!

Vendar samo žalovati in jokati se poleg bolne matere, to še ni zadosti. Sveti Berhmans je bolni materi vse drugače pokazal svojo sinovsko ljubezen. Spoznal je, da ravno ta materina bolezen je najboljša prilika, ko more vsaj nekoliko povrniti preobilne dobrote, katere je v zdravih dneh prejemal iz njene dobrotljive roke. Karkoli je vedel, da bi utegnilo bolno mater tolažiti in vedriti, vse je poskušal. In ker je ljubezen iznajdljiva, ji je vedel vsak dan kako novo veselje pripraviti ter ljubljeni bolnici slajšati britke ure, kolikor je le mogel. Sedaj ji je kaj prinesel, sedaj kaj ponudil, sedaj kaj pri postelji popravil, ali sicer kaj postregel, da bi ložje počivala draga mati; vedno je imel kaj poprašati ali kaj povedati, da bi bolj pozabila na bolezen. Kadar je imel kaj prostega časa, prihitel je k materi. In če je videl, da je spet žalostna, začel jo je tako lepo tolažiti, posebno s tolažilnimi resnicami naše svete vere, da so se mu kar čudili. Največ pa je storil s svojo pobožno molitvijo, ker veliko je molil za bolno mater, zlasti pri sv. maši vsak dan.

Kako rad bi videl, da bi to brali oni mrzločutni otroci, ki se še skoro ne zmenijo ne za to, če zbolijo mati ali oče, ali stari oče, stara mati, ali pa kdo drugi v hiši. Bolniku silno hudo dé, če drugi vpričo razgrajajo, vpijejo, trdo stopajo in skačejo. Kdor nima z bolnimi usmiljenja in sočutja, kaže jako slabo srce.

b) V cerkvi.

Drugi kraj, ki je bil Berhmansu jednako priljubljen, kakor prostorček poleg ljube matere v domači hiši, je bila cerkev, hiša Božja. Saj od pobožne matere se je učil ta sveti kraj nad vse ceniti in ljubiti. Dobre matere so namreč vselej tudi pobožne, in ničesar bolj ne želijo, kakor da bi bili tudi otroci pobožni. Zato jih prav zgodaj učijo moliti, zgodaj jih v cerkev vodijo in skrbno pazijo na nje, kako se tam vedejo pred živim Bogom.

Kako veliko veselje je Janezek materi napravljaval ravno s svojo pristrčno pobožnostjo, sem že omenil. Pa

pobožni deček ni samo zato tako zgodaj vstajal, da bi doma vsak dan zvesto opravljal svoje zjutranje molitve, marveč še zlasti zato si je spanje pritrgoval, da je mogel iti vsak dan k sv. maši. Vsako jutro je bil pri dveh ali treh sv. mašah; pa kako zbrano in pobožno! Naj večje veselje mu je bilo, če je smel streči pri sv. maši. O, kako zgledno in spodbudno se je znal vesti pri tem najsvetejšem opravilu! Ko bi angelj iz nebes prišel in pokleknil pred altar, ne vém, če bi bil mogel veliko lepše in pazniše opravljati to sv. nalogo. Gotovo so bili angelji veseli, in ljudje so bili ginjeni videti takega serafskega strežnika pri altarju, zamaknjenega v božje skrivnosti najsvetejše daritve. (Če si ti, ki to bereš, znabiti tudi „ministrant“: ali se ti kaj vest budí, da bi se sramoval in kesal svojega mrzlega ali celó zlobnega vedenja v pričo Najsvetejšega?)

Sveti Berhmans se je pa v cerkvi in zlasti pred altarjem zato tako sveto obnašal, ker je že v nežni mladosti nekaj po človeškem podučevanju, nekaj po božjem razsvitljenju sv. Duha dobro poznal Jezusa v najsvetejšem Zakramentu.

Veliko hrepenenje je imel po prvem sv. obhajilu. Kar čakati ni mogel več tistega srečnega dneva.

Neko jutro, bil je ravno velik praznik, je Berhmans po navadi v veliki pobožnosti klečal in molil pri sv. maši. Veliko ljudij je šlo k sv. obhajilu. Ko jih vidi, kako se drug za drugim bližajo mizi Gospodovi, se nenadno zbudi v njegovem srcu nepopisljivo hrepenenje po Jezusu. Nekaj ga tako močno vabi in vleče, da bi šel tudi on za družimi. Srce mu glasno bíje, oko se žarí. Že se duhoven obrne, že kaže sv. hostijo, rekoč: „Ecce, agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi — Glej Jagnje božje, katero odjemlje grehe sveta.“ Sedaj so njegove želje po Jezusu tako velike, da se jim komaj ustavlja, ter le z nekako silo še ostane na svojem mestu. Ljubemu Jezusu je gotovo bilo všeč tako hrepenenje. Zato mu navdá misel, naj gre k svojemu spovedniku in naj mu vse razodene, kako mu je pri srcu, in naj ga prosi, da bi ga že skoraj pustil k sv. obhajilu.

Zamišljen pa veselega srca gre po sv. maši domov in začne se pripravljati za preimenitno opravilo, ki si

ga je že tolikrat, zlasti pa ta praznik, tako goreče zaželelo njegovo pobožno srce. Resno premišljuje vse dni svojega mladega življenja, da bi pred sv. obhajilom prav popolnoma očistil svojo vest.

Ko meni, da je dovelj pripravljen, gre neki večer k svojemu dušnemu vodniku. S svetim strahom se približa njegovim vratom in boječe potrka na nja. Ko sedaj stoji to čisto jagnje pred milim obrazom svojega skrbnega dušnega pastirja, mu hipoma upade ves prejšnji strah in zaupljivo začne govoriti: „Duhovni oče! neko prisrčno prošnjo imam do vas. Moje srce tako hrepení po sv. obhajilu, da se ne morem več ustavljati. Res, da sem še le 11 let star, in tudi nisem vreden: pa bi vendar tako zeló rad!“ Na to obmolkne in s priprosto detinskim očesom zaupno gleda v obraz dobrega spovednika in čaka odgovora. „Prav, dragi moj Janko!“ mu na kratko odgovori modri spovednik, „ničesar ti ne morem bolj privoščiti, kakor to srečo. Le lepo se pripravljaj z zglednim zadržanjem, in svetujem, da se pripraviš tudi za dolgo spoved.“ — „O“, zakliče sedaj srečni deček, ki ne vé, ali bi se veselja smejal ali jokal, „sem že pripravljen; resno sem te dni premišljeval in preiskoval vse svoje življenje, in zeló bi bil hvaležen, ko bi precej nocoj smel opraviti dolgo spoved.“ In komaj to izgovori, že kleči mali grešnik, ali raje recimo, mali svetnik, pred svojim spovednikom in se obtoži vsega kar je imel za greh. Ta „dolga“ spoved je bila pač kratka, ker težko, da je kdaj s kakim „prostovoljnim“ malim grehom do takrat Boga razžalil in spovednik so ga morali le tolažiti in poučiti, da bi ne bil imel kaj za greh, kar ni greh. O srečni otrok!

Sedaj pa ni blagi deček skoro družega mislil, kakor vedno le na sv. obhajilo. Gotovo je željno štel dneve: Še 8 dni, še 7, 6, 5 . . ., dokler ni slednjič, ko je bilo vse v redu, kar je treba za to najimenitnejše opravilo, ves vesel mogel reči: „Jutri!“ In ko se je tisto jutro zgodaj zbudil — kako mu je bilo pri srcu — in ko je šel s svojimi stariši proti cerkvi, kaj je mislil — in ko ga je zvonček milo povabil k mizi Božji, ko je mašnik pokazal sv. hostijo, mu jo na jezik

položil, oh kaj je takrat čutil v svojem deviškem srcu, tega nisem v stanu povedati; kaj tacega more le mlad svetnik čutiti! Mašnik, ki ga je obhajal, je le toliko mogel pričati, da se mu je bralo že na obrazu, kaj se je godilo v njegovem notranjem; angeljska spoštljivost v vedenju, nebeško žarenje, ki se mu je svetilo v obličju, vse je pričalo njegovo nenavadno srčno pobožnost.

Od tistega dne se mu je zdela cerkev še svetejša, še prijetniši kraj. Kadar je utegnil, je tekel, vsaj za nekoliko trenutkov, počastit Jezusa in Mater božjo. Če je iz šole prišel domú, in potrkal na vrata, pa mu na večkratno trkanje ni prišel nikdo odpret, ni razgrajal, kakor imajo drugi otroci navado, ampak mirno je šel v bližnjo cerkev in tam molil sv. rožni venec.

Tudi je imel navado odsihdob vsak teden iti k spovedi in na 14 dnij k sv. obhajilu, kakor tudi o praznikih Gospodovih in Matere božje. Po spričevanju njegovega spovednika se je vselej za sv. zakramente pripravljaj dlje časa in z veliko pobožnostjo. „Pred sv. obhajilom me je prišel vselej ponižno prosit odpuščanja. Pri svetem opravilu se je vedel tako pohlevno, pobožno in častitljivo, da je bil kakor zamaknjen v Boga.“

Da je pa sv. obhajilo — „kruh močnih“ — v tako zdravem srcu, kakor je bilo srce svetega mladeniča, budilo najlepše in najmočnejše čednosti, to je očitno in mi ni treba še posebej povdarjati. Kdor je za cerkev tako vnet in goreč, ta je tudi goreč za vse, kar se imenuje dobro, sveto in blago.

c) V šoli.

Razun cerkve in domače hiše je za slehernega otroka najimenitniši kraj šola. Mnogim je že bila šola podlaga zveličanja, mnogim pa tudi zarad napačne družine in družih okoliščin prva nesrečna stopinja v pogubljenje.

Ker je tedaj učenje, zlasti višje šolanje, tolike važnosti za dušno zveličanje, pojdimo sedaj za Berhmansom še v šolo in poglejmo, kako se tam véde. Prepričali se bomo, da boljšega učenca si učitelji niso

mogli želeli, kakor je bil on. Imel je vse lastnosti izvrstnega učenca; posebno pa so se mej družimi odlikovale tri najmenitnejše dijaške čednosti: stanovitna pridnost, pohlevna vbogljivost in prisrčna bogoljubnost.

Janez Berhmans je bil zelo dobre glave, jako bistrega uma in čvrstega spomina. Kar je le jedenkrat prebral ali jedenkrat slišal, si je tako stalno zapomnil, da mu je bilo lahko vse zopet zvrstoma pripovedovati. Toda mladeniču bi najboljše dušne zmožnosti nič ne koristile, ko bi jih ne hotel pridno rabiti. To je tudi Berhmans dobro spoznal in bil je precej od prve mladosti do smrti nenavadno priden in delaven.

Že do desetega leta si je bil pridobil najnavadnih vednostij in pričel je že višje nauke. Njegov takratni učitelj je s prisego potrdil spričevanje: „Janez je bil deset lét star, ko je postal moj učenec. Njegova pridnost je bila zgledna, njegova vstrajnost nepremagljiva, njegovo napredovanje urno, tako, da je kmalu prekosil najboljše v razredu, in da je kmali došel one, ki so bili po starosti in učenosti daleč pred njim.“

Da bi pa mogel še bolj vspešno napredovati in ves čas posvetiti učenju, želel si je priti v kak tak kraj, kjer bi ga nihče ne motil pri učenju, kakor se je to doma seveda le prepogosto godilo. Če tudi še tako mlad, je vendar že mislil na prihodnost in želel tako vravnati svoje učenje, da bi postal duhoveň. Božja previdnost mu je naklonila tako priliko.

Takrat je bil za župnika pri Marijini cerkvi njegovega rojstnega mesta nek duhoveň iz premonstratenskega reda, P. Emerih. Ta vneti pater je v svoji hiši poučeval več dečkov in jih odgojeval v krščanski pobožnosti. Pridni Janez si je že več časa srčno želel priti v to odgojišče. In ko ga neki dan oče vpraša, kakšno poplačilo bi rad za pridnost in lepo vedenje, mu brž odgovori: „Nobenega družega ne, oče, kakor to, da bi smel vstopiti v vstav naše ljube Gospé.“

Oče ga usliši, in sedaj ves vesel hiti pridni šolar k svojemu novemu učeniku. Tako mu je pokoren in tako ga ljubi, kakor svoje stariše. Čeravno je bila očetova hiša blizo, je vendar le prav malokrat prišel domov,

ker hotel je ves čas vestno porabiti. Če so se njegovi tovariši igrali in razvedrovali, je on raji ostal v sobi, ter bral ali pa molil. Še k mizi je skoro vselej vzel kako knjigo, in imel vedno odprto pred seboj. Nikdar ga ni bilo treba priganjati k učenju, še braniti so mu morali in ga siliti, da si je privoščil potreben počitek. Potlej se pa ni čuditi, da je bil vspeh tako sijajen, da ni bilo nikdar nobene graje ali kazni zanj, pač pa vsako leto prvo darilo!

V tem vstavu je ostal tri leta. Sedaj je bil 14 let star. Neizrečeno rad bi bil še dalje ostal pri tako dobrem župniku. Toda stariši niso mogli več plačevati zanj. Sklenejo tedaj, da se naj gre učiti rokodelstva.

Oče pokliče ukaželjnega dečka domov in mu razodene, kaj se je sklenilo zastran njega. Do sedaj je Janez še zmiraj mislil, da bode duhoven. Zato ga prav zeló osupne to nenadno sporočilo. Milo se začne jokati, poklekne pred svoje stariše in jih z vročimi solzami za božjo voljo prosi, naj mu vendar dovolijo še dalje se šolati, da bode mogel postati duhoven. Tudi jim obeta, da hoče, če je denar jedini zadržek, biti zadovoljen z vodo in kruhom.

Te vroče prošnje omeče očetovo srce. Sedaj spremeni svojo odločbo in Janeza ne sili več k rokodelstvu. Poprašuje in skrbno poizveduje, kje bi se dalo kaj dobiti, da bi si njegov dobri sin poleg učenja sam kaj prislužil in si sam dalje pomagal.

Bog je poplačal njegovo prizadevanje. Častivredni gospod Janez Freimont, korar stolne cerkve v Mehelnu (Malinu), sprejme pobožnega in umnega dečka in ga z vsem preskrbljuje, da more nadaljevati učenje. Zato pa mu mora Berhmans vsak dan pri sv. maši streči in izvrševati druga mala opravila.

Ves vesel take ponudbe se poslovi pri domačih in se preseli l. 1613 v svojo novo domovino v Mehelnu. Tam obiskuje višje latinske šole, najpred v stari mestni učilni, potlej pa, ko so Jezuitje prišli v Meheln, si izvoli novo jezuitovsko šolo.

Tudi tukaj je bila njegova pridnost neutrudljiva. Ker mu je sedaj zarad raznih opravil manj časa ostajalo za učenje, je gostokrat v pozni noči še čul in

izdeloval svoje naloge, in zjutraj je bil spet na vse zgodaj na nogah. Če je moral svojega gospoda kam spremljevati, je vzel vselej kake bukve s seboj, da bi prav nič časa ne zgubljal.

Toda kaj bi pomagala še tolika pridnost in ž njo pridobljena učenost brez pobožnosti in srčne blagodušnosti? Le tisti učenec je res vse hvale vreden, kateri si zná poleg pridnega učenja tudi srce blago ohraniti in je še čimdalje bolj lepšati in zboljševati.

Tudi na to stran je Berhmans sijajen zgled vsem dečkom in mladeničem. Njegovi učeni in sploh kateri so ga poznali, kar prehvaliti ne morejo njegove dušne lepote. Že prej imenovani njegov učenik pravi: „Njegova priprostost in čistost je bila tolika, da še po imenu ni poznal grehov, katerim je mladina v teh letih tako rada vdana, in prijateljstva z razuzdanimi dečki se je ogibal kakor kuge, da bi nobeno zlo ne omadeževalo njegove duše . . . Nikjer ga ni bilo večkrat videti, kakor v cerkvi, nikjer manjkrat kakor na trgu.“ In na očetovo vprašanje, kako se sin véde, je ves vesel odgovoril: „Srečen oče tacega sina, ki bo vaša najslajša tolažba, čast in slava vaši družini. Bog ga ohrani!“ Neki duhoven njegovega rojstnega mesta, ki je imel priliko do dobrega spoznati lepoto njegove duše, ga imenuje „angelja, v katerem se sveti angeliska čistost in devištvo“. In njegov posebni dobrotnik, že omenjeni korar, ki je bil tri leta priča in deležnik njegove prisrčne dobrote in ljubeznjivosti, ga je ljubil kakor oče svojega sina; kadar je govoril o njem, se blagi starček solz ni mogel zdržati.

O njegovi vbogljivosti trdi neka priča, da je tako hitro vbogal na besedo tistega, kateri mu je kaj ukazal, da je bil videti kakor Tobijev angelj, ki je bil vedno pripravljen storiti, kar se mu je reklo.

Kako zeló je čislal in spoštoval duhovski stan, nam kaže ginljivo sporočilo, da se vpričo duhovna še pokriti ni upal, ampak je ostal odkrit, če so se tudi njegovi tovariši vsi pokrili; in če se mu je velelo, naj se pokrije, je težko in z vidnim premagovanjem vbogal.

Do svojih vrstnikov in tovarišev je bil poln ljubeznjivosti, zmiraj tako prijazen, prizanašljiv in po-

strežljiv, da so ga vsi pristrčno ljubili. Nikoli se ni z nobenim pričkal, in če je videl, da so se drugi kregali, šel je precej proč.

Ceravno je bil revež, ki je živel le ob miloščini dobrih rok, so si vendar sinovi žlahtnega rodú in bogatih starišev šteli v čast in srečo imenovati ga svojega prijatelja. Če so katerikrat govorili kaj napačnega, pa je prišel Berhmans, so takoj utihnili; če pa ne, je pri tej priči sam zapustil družčino s sveto rdečico v obrazu. Pa ne samo ljubili, ampak tudi spoštovali so ga in bali so se ga ter so poslušali njegove nauke in opomine, kakor bi ne bil njih vrstnik, temveč vse kaj več. Toliko premore prava čednost in svetost!

Med njimi je bil deček zeló razposajen in razuzdan. Večkrat je zasramoval pobožnega Berhmansa, se norčeval in mu nagajal, kolikor je le mogel. Blagodušni Berhmans pa je vse voljno pretrpel, nikomur ni besedice o tem rekel in nikdar se ni pritožil zoper njega. Kako plemenito!

Najlepši kinč vrlega dijaka pa je bila njegova srčna pobožnost. Kako zeló pridno in lepo je molil doma in v cerkvi, smo že povedali; sedaj naj dostavimo le še nekatere posameznosti o njegovi bogoljubnosti.

Posebno rad je premišljeval trpljenje Jezusovo; in to že precej v otročjih letih. Ko se je bil naučil brati, bral je najraje o britkem trpljenju Kristusovem. Nekega dné so se šli njegovi tovariši igrat, on pa se je skrtil v velik koš in je tu ostal dve uri. Ko ga zapazijo v takem skrivališču, so vsi prepričani, da se je zopet zato skrtil, da je molil in premišljeval trpljenje Zveličarjevo. Pozneje je v Mehelnu vsak petek obiskoval postaje sv. križevega pota, ki je bil v tem mestu postavljen na očitnem kraju. Da bi bilo bolj zaslužljivo, hodil je, če je bilo moč, skrivaj in bos na ta njemu najljubši prostor. Po cele ure je klečal pred podobo Križanega. Po sv. obhajilu je večkrat po dve ali tri ure molil in se ginljivo zahvaljeval svojemu Zveličarju za preveliko srečo sv. obhajila. Po noči celó je vstajal, da je skrivaj molil, ko so drugi spali; še o polnoči so ga večkrat zapazili, ko je ves zamaknjen molil klečé na trdih, mrzlih tleh.

Razven tega je bil pa tudi mej delom in počitkom ves v Bogu zbran in je znal prečudno lepo vse obračati v čast božjo in svojo dušno korist. Ko so se začeli v šoli učiti pesništva, je dobil nalogo, naj naredi pesmico, kakoršno hoče in o katerikoli reči. Kaj, menite, si je izvolil? O Jezusovem imenu je napisal tako lepo in presrečno pesem, da so se mu učitelji čudili zaradi umnosti in tolike bogoljubnosti.

Njegov gospod je imel angleškega psa. Tega je privajal za lov povodnjih ptičev. V ta namen mu je metal koščke kruha, da se je zaganjal za njimi v vodo. Janez je gledal, kako pes pazi na vsak migljej svojega gospodarja, kako urno spolnuje njegovo voljo, skače v vodo, plava po reki in se neutrudoma zaganja, da bi ujel kruhek, — in ves ginjen je zaklical: »Meni dá Bog večno plačilo, če ga vbogam in zvesto spolnujem njegova povelja, njegove zapovedi; zato ga moram tudi jaz naglo in radovoljno vbogati, kakor psiček svojega gospoda.«

Še prav posebno spomina in hvale vredna pa je njegova velika pobožnost in ljubezen do Matere božje. Ko je bil še v Diestu, je velikokrat obiskal Marijino cerkev, kjer je bila imenitna božja pot, imenovana »Strma gora«, uro daleč od mesta. Po poti tja in nazaj je le molčal, molil natihoma sv. rožni venec ali pre-mišljeval svete resnice. Pri jedi si je večkrat kaj pritrgal v čast nebeški Kraljici; ob sobotah in pred Marijinimi prazniki se je redno postil. Ob Marijinih praznikih je prejemal svete zakramente. In sicer jo je veliko častil z raznimi opravili ter se zaupno izročal in priporočal njenemu mogočnemu varstvu.

V Mehelnu so bili njegovi učenički iz Jezusove družbe osnovali v posebno počeščevanje Matere božje bratovščino Marijinih otrok. V to bratovščino so sprejemali le najpridnejše učence, kateri so prosili za to milost. Mej prvimi je prosil in bil sprejet Berhmans. Sedaj se je še bolj raznesla njegova goreča ljubezen do Matere božje. Vsem udom te bratovščine je bil najlepši zgled in prizadeval si je na vso moč še druge vneti in pridobiti za Marijino česčenje. Svoja prejšnja česčenja je še pomnožil; zlasti pa se je trudil Marijo v

čednostih posnemati, ker je bil prepričan, da ji je tako češčenje najbolj všeč. V začetku vsacega meseca je šel predstojnika te družbe poprašat, katere napake naj se dotični mesec posebno odvadi in s katerimi čednostmi bi si mogel še bolj pridobiti Marijino ljubezen.

Tudi iz Mehelna je še včasih romal na »Strmo goro«. Nekega leta je šel o binkoštih tja z gospodom korarjem. Nazaj gredé sta si izvolila drugo pot in sta zašla v temen gozd. Nagloma pride tudi huda nevihta; tema nastane skoraj kot po noči; le bliski strahotno razsvetljujejo drevesa; toča in dež se usuje na samotna romarja. Že dve uri sta tavalala po gozdu. Slednjič pride na neko ozko stezo. Oba sta jahala. Sedaj pa stopi gospod raz konja in velí Berhmansu, naj naprej jaha; sam je namreč hotel Boga prositi za pomoč v tej strašni stiski. Nenadoma mu pride na misel, naj kliče na pomoč svetega angelja varuha, nedolžnega spremljevalca. In res; komaj začne tako moliti, še jedenkrat strahovito zagrmí, potem pa se hitro nebo ujasni in kmalu zagledata zvonik tistega kraja, kamor sta hotela priti. Duhovnik je to nebeško pomoč pripisoval za Bogom najbolj nedolžnosti in zaslugam svojega preblagega rejenca.

Jaz sem tudi te misli, zato kličem: O sveti Berhmans, prôsi tudi za naše učence in učenke, da bodo tvoj zgled posnemali in se rešili izmej nevarnih viharjev in si ohranili nepokvarjeno srce!

č) V samostanu.

Kdor ima veliko premoženje, ga najbolj to skrbi, kam bi shranil in kako skrnil svoj zaklad, da bi ga ne izgubil, in pa, kako bi ga zavaroval, da bi se mu ne manjšal, marveč še pomnožil.

Berhmans je bil tudi, čeravno še tako mlad — 17 let je bil star, ko je izvršil navadne šole v Mehelnu — velik, velik bogatin! V posvetnem je bil sicer, kakor že vemo, revež, živeč o milosti družih; a kako velikanski so bili njegoví dušni zakladi!

Še jedenkrat si v spomin pokličíte, kar sem že povedal o tem preblagem mladeniču, in postavite si živo pred oči to rajsko lilijo, ki ravno začenja razvijati

svoje krasno cvetje in pred nebom in zemljo razširjati svojo prijetno vonjavo. Kaj si hočete misliti lepšega in veličastnejšega, kakor je ta izvoljeni mladenič? Tako dobro je izučen in izobražen v svetnih učenostih, a še večji mojster je v božjih vedah; kdo zna tako pohlevno vbogati svoje višje, kdo se zna tako krotko in ljubeznivo vesti do svojih vrstnikov, kdo zna tako lepo moliti, kdo ima tako serafsko pobožnost do presvetega Rešnjega Telesa, tako prisrčno ljubezen do Matere božje, kdo je tako čist in deviško nedolžen, kakor Berhmans? — Njegovi učenički po vrsti trdijo, da nobenega tacega ne poznajo, in on sam je nekje zapisal, da pred vsem se ima Bogu zahvaliti za to milost, da ni nikdar storil nobenega smrtnega greha, in s prevdarkom tudi nobenega odpustljivega ne!

Ali se bomo še čudili, če sedaj to preblago dušo skrbi, kje in kako bi zavaroval svoj obilni zaklad, da bi mu ga svetni tatovi ne ukradli in peklenski ropar ne odvzel? — Oh, kaj bi bilo, ko bi sedaj krenil na napačno pot, kakor jih stori sto in sto, ko so dobro začeli pa končali po Judeževo? Kako bi bilo žalovalo Srce Jezusovo za takim belim jagnjetom in kako bi bila Marija jokala za tako dobrim detetom!

Ali povejmo brez prilike: Berhmansa je sedaj silno skrbelo, v kateri stan bi stopil, da bi nič dosedanjega ne zgubil, marveč da bi, kar moč veliko, na novo pridobil; kajti dobro je vedel, da kdor ne gre naprej, gre nazaj; kdor je svet, naj bo še svetejši; kdor stoji, naj gleda, da ne pade, ker celó angelji so padli.

Dobro je vedel, da volitev pravega stanú je silno važna reč, ker je v prvi vrsti odločilna za časno in večno srečo; zato si je veliko prizadejal, da bi za gotovo zvedel, kaj je v tej imenitni zadevi volja božja. Mnogo rečij ga je slednjič prepričalo, da je klican v Jezusovo družbo sv. Ignacija.

Že samo po sebi je bilo njegovo dobro srce nagnjeno za redovno življenje, ker je popolniše od svetnega po evangelijskih svetih, ker je v njem manj opovér krščanske popolnosti, nasproti pa več molitve in lepih živih zgledov ter raznih pripomočkov za sveto vnemo in gorečnost; in pa dobra dela posvečena z obljubo imajo pred Bogom

veliko večjo vrednost, kakor ravno taka dela navadnih ljudi.

To srčno nagnjenje sta posebno poživili dve knjigi, ki ji je v dijaških letih dobil v roke, namreč pisma sv. Jeronima, v katerih svetnik navdušeno govori o puščavnikih, in pa življenje angeljskega mladeniča sv. Alojzija iz Jezusove družbe. „Prva teh dveh knjig“, pravi, „me je pripravila do sklepa, da zapustim svet in stopim v kak red; druga pa je obudila v meni neko nagnjenje do jezuitske družbe in mi navdihnila želje vanjo stopiti.“

Ali samo nagnjenje mu še ni bilo zadosti; hotel je imeti gotovost. Zato je še več molil, še bolj se zatajeval; sv. zakramente je začel v ta namen sprejemati po dvakrat na teden. Večkrat je sedaj obiskoval svojega dušnega vodnika, ga povpraševal za svet in se popolnoma podvrigel njegovi sodbi. „Jaz sam ne vem“, mu je odkritosrčno rekel, „kaj Bog hoče od mene; pa pripravljen sem izpolniti vsak migljeje njegove volje. Le povejte mi Vi v njegovem imenu, kaj je njegova sveta volja. Vaša beseda mi bo veljala za njegovo besedo.“

Prav pravo gotovost pa je zvedel po Mariji, svoji ljubljeni Materi. Nekega dné dobi Berhmans od svojega dobrotnika pet in dvajset goldinarjev v dar za poljubno porabo. Blagi mladenič je urno odločen, kaj storiti z njimi. Razdeli jih v tri dele; jeden del odloči za uboge, jeden del za Mater božjo na „Strmi gori“, jeden del pa za pobožnega duhovna Emeriha, naj nekoliko svetih maš opravi pri Marijinem oltarju v Diestu.

To je pomagalo; nekaj dnij potem je bila reč končno določena in Berhmans je ves vesel pritekkel k svojemu dušnemu vodniku z besedami: „Je že gotovo — jezuit postanem. Presveti Devici sem obljubil, če me sprejme v Jezusovo družbo, da hočem svetnik postati.

Čutim, da ji je moj dar všeč; storite še vi potrebne stopinje, da me bodo hoteli sprejeti.“

To se vé, da so z veseljem sprejeli takega mladeniča, tako svetega „kandidata“, ker jim je bil že od prej dobro znan.

Imel je pa še veliko vojsko. Stariši so se jako prestrašili, ko so zvedeli njegov sklep. Sami in po pri-

jateljih so mu mnogovrstno branili in odsvetovali. Vendar slednjič je pregovoril in s solzami preprosil tudi stariše, da so mu dovolili tem ložje, ker so bili tudi sami bogoljubni. Zeló je bil vesel, ko je zvedel njihovo dovoljenje. V pismu, v katerem se jim zahvaljuje, je posebno ginljivo brati, kako se vsem svojim priporoča v molitev: „Storite mi dobroto in obiščite presveto Devico na ‚Strmi gori‘ z mojimi tetami, z mojim bratom in z drugimi mojimi prijatelji, ki mi dobro hočejo in želijo zveličanje moje duše; pojdite tam k svetemu obhajilu in potlej darujte Mariji in njenemu blaženemu Sinu mene s tistim srčnim veseljem, s katerim je prečista Devica Jezusa Kristusa darovala nebeškemu Očetu.“

Neko soboto, 24. septembra 1616, je bil sprejet v novicijat. Neizrečeno je bil vesel te milosti. Prvi večer mu je šlo le na jok samega veselja in ginjenja, in tudi pozneje je mnogokrat Boga hvalil za to srečo, da sme živeti v Jezusovi družbi.

Sedaj, sedaj šele se je začelo pri njem pravo nebeško življenje; sedaj je stopal, kakor pravi sv. pismo, z orjaškimi stopinjami po poti popolnosti. Na trdni podlagi, ki si jo je bil že zunaj postavil in utrdil, je sedaj pogumno dalje zidal prekrasno poslopje krščanskih čednostij in samostanske svetosti.

Nikdar ni rekel: dosti je, ali, ni treba več; njegovo široko srce je želelo le več, le še več. Vse je storil, kar je vedel, da ga more še višje povzdigniti. Vojskoval se je, kakor bi se moral vsak dober kristijan vojskovati, z mečem na dve strani brušenim: po jedni strani, da bi se obvaroval vsacega tudi najmanjšega greha, po drugi strani pa, da bi od dne do dne v dobrem rastle. Njegova navdušenost je bila nepremagljiva in neomahljivi njegovi sklepi: nikdar nobenega tudi najmanjšega odpustljivega greha ne storiti, nikdar tudi najmanjše redovne postave ne prelomiti, ali najmanjšega povelja prednikovega ne zanemariti. Rad je ponavljal: „Rajše tisočkrat umreti, kakor storiti najmanjši greh! Z vso mogočo skrbjo se hočem varovati vsake najmanjše nepopolnosti in rajše umreti, kakor ravnati zoper samostansko pravilo; raje zdravje zgubiti, kakor prelomiti najmanjše pravilo!“ V vseh čednostih se je hotel

odlikovati in v učenju doseči najvišje, vse pa seveda v čast božjo in dušno zveličanje.

To svoje preblago prizadevanje je sam zapisal s temi-le večnega spomina vrednimi besedami: „Če ne postanem svetnik, dokler sem mlad, nikdar ne bom postal!“

Obširno mi tukaj ni popisovati njegove samostanske popolnosti, vendar nekaterih poglobitnejših rečij, se mi zdi, da ne smem zamolčati, ker so za sleherno mlado srce tolikanj poučljive.

Po skrbnem dveletnem pripravljanju v novicijatu mu je bila dovoljena trojna redovna obljuba, ki jo je storil sobotni dan, 25. septembra 1618, in kmalu potlej so ga zarad njegovih dušnih zmožnostij in srčne blagovitosti poslali v Rim, kjer je ostal do smrti.

Trojna obljuba! to mu je bil sedaj predragi biser, ki ga je hranil na dnu svojega srca z vso mogočo zvestobo in čuječnostjo. Prav po Jezusovem zgledu je ljubil sv. revščino tako, da se je vsemu odpovedal in tudi najmanjše reči ni maral imenovati svoje. Njegova vestnost je bila v tej zadevi tako velika, da si še priproste podobice ali koščka papirja ni upal sprejeti ali darovati ali posoditi brez dovoljenja višjih. Ko nekikrat ni imel prilike prositi dovoljenja, pa je vendar od sobrata sprejel podobico v spomin, je bil vsled tega tako v srcu nemiren, da si je to zapisal v dnevniku za napako, ki jo hoče vedno obžalovati. Drugikrat je prišel od kardinala Belarmina in, ko so ga vprašali, kaj je dobil za dar od kardinala, je odgovoril: „Nič; in ko bi mi bili kaj ponudili, bi bil hvaležno odrekel ponudbo.“ Belarmin to zvé, se začudi in pravi: „Ravno tako bi bil sv. Alojzij govoril in delal.“ — Ponošena obleka, zastarela priprosta sobna oprava mu je bila najbolj všeč; a čisto in snažno pa je moralo pri njem biti vse.

Če mogoče, še bolj skrbno je varoval drugi biser, sveto deviško čistost. Na podlagi krstne nedolžnosti, s katero je prišel v samostan, je to angeljsko čednost sedaj posvetil še z novo obljubo, ter jo je z božjo in Marijino pomočjo pa z lastnim prizadevanjem ves čas ohranil v najlepši neomadeževani lepoti. „Dve reči“, tako je rekel sam svojemu dušnemu vodniku, „mi

dajeta veliko tolažbo, za katero ne morem Boga zadosti hvaliti: da sem namreč deviško čistost v njenem cvetju neomadeževano ohranil, in pa da nisem vedoma storil nobenega odpustljivega greha.“ In o drugi priliki je ravno tako odkritosrčno povedal, da nikdar ni imel tudi še celó nobene misli zoper „angeljsko čednost“. Tako je bil srečen, da celó nikakoršnih skušnjav ni imel zoper sveto čistost; tudi v sanjah ni bil nadlegovan.

Tolika čistost in svetost je bila seveda posebna milost božja. Toda milost si je treba izprositi, ali pa zaslužiti. Oboje je bilo pri Berhmansu. — Njegova obilna pobožnost nam je že znana; v samostanu pa si je še pomnožil in izpopolnil, kar je imel od prej v navadi. Vsi so ga imeli za zgled v molitvi; kajti znotranja srčna pobožnost se je kazala tudi na zunanje: klečal je ves čas nepremaknjen s sklenjenima rokama, z veselim nebeško ginjenim obrazom — ves zamaknjen. Razmišljenosti v molitvi še skoro poznal ni. Če je obiskal kako cerkev, se je brž v molitev tako globoko zatopil in zamislil, da ga je moral njegov spremljevalec večkrat poklicati in opomniti, da je že potekel čas. Nekateri tovariši njegovi so zato prav radi blizo njega pokleknili, da bi bili deležni njegove pobožnosti, da bi se ogreli in vneli od njegove gorečnosti. Neki imeniten gospod je bil tako ginjen, da je ravno zavoljo njega začel pridno v cerkev hoditi. „Vselej ga vidim“, je rekel, „na odločenem tistem prostorčku klečati in moliti z veselo žarečim obrazom, s pobešenimi očmi, s sklenjenima rokama kakor svetnika; in res ga imam za pravega svetnika.“ — Po šestkrat in še večkrat na dan je obiskoval presv. Rešnje Telo. Ker je hotel v vseh rečéh drugim jednak biti in na zunanje nič posebnega za-se imeti, je sicer tudi on le ob nedeljah in praznikih pristopal k mizi Gospodovi, pa vselej z največjim hrepenjem in nenavadno pobožnostjo. „Vselej občutim“, je rekel, „čisto novo moč v sebi, kadar sem se nahranil s tem kruhom močnih; moja duša hrepení in koprni, ko se teden h koncu nagiblje.“ Če je mej letom prišel kak zapovedan praznik na nedeljo, je ves žalosten rekel: „Ta teden zgubimo jedno obhajilo.“ — Prav posebno ljubezen in pobožnost je imel do Matere božje. „Ko je

bil že blizo smrti“, tako pripoveduje njegov vrstnik, „sem ga nekega dne vprašal: Brat Berhmans, povejte mi sedaj, kateri vam je bil najimenitniši pripomoček za zveličanje?“ Odgovoril mi je naravnost: „To vam rad razodenem: od tistega dne, ko sem se odločil za popolnost se prizadevati, sem sklenil za podlago imeti pobožnost do presvete Device. In nji se imam tudi zares zahvaliti za vse, kar sem dosegel v tej zadevi.“ Tudi sicer je večkrat rekel: „Če Marijo ljubim, sem gotov svojega zveličanja in redovne stanovitnosti; če Marijo ljubim, bom od Boga vse prejel, vsegamogočen bom.“ V njegovih spisih se nobena reč večkrat ne ponavlja, kakor sklep, Marijo ljubiti, in nji zvesto in vdano služiti: „Nikdar ne bom počival, dokler ne dosežem prav prisrčne ljubezni do svoje presladke Matere Marije.“ Kakor se je zjutraj zbudil, jo je pozdravil; predno je spat šel, se skoraj ni mogel dovelj vdano posloviti od nje; predno je kaj zavžil, predno se je šel učiti ali razvedrovat, in sicer brezštevilkokrat mej dnevom, jo je počastil s sinovsko vdanostjo. V vsaki potrebi je najprej pri nji pomoči iskal za-se in za druge. Njegov tovariš, ki je bil ž njim v jedni sobi, je na tem spoznal, kdaj ga zeló glava bolí, če je bukve odložil in začel moliti rožni venec. Le-to molitev je zeló rad molil in tako pobožno, da je na vse drugo mej tem pozabil in ni vedel, kaj se godí krog njega. Po noči v spanju je imel prvi čas rožni venec ovit okrog roke, pozneje okrog vratu. Njegov navadni izdihljeje je bil: „Marijo hočem ljubiti“, ali pa, „Marija, tebe ljubim!“

Ali je mogoče, da bi tako pobožno in molitveno srce ne bilo ob jednom tudi sveto in čisto?

Vendar ne le samo z molitvijo, ampak tudi z lastnim trudom in prizadevanjem si je kolikor toliko zaslužil to posebno milost božjo.

Veliko se je premagoval in zatajeval v dovoljenih rečéh, pa mu je Bog dal milost, da celó skušnjav ni imel za prepovedane. »Vekomaj ne bom trpel nikdar tudi najmanjše nepopolnosti, katera bi utegnila nevarna biti angeljski čednosti. Zato bom v hrani zmeren, v pogledu zdržen, zastran prezaupljivega prijateljstva varen; kajti nečistnik je hujši od satana.« To je bil

njegov trdni sklep, ki ga je znal čudovito natanko spolnovati.

Dobil je n. pr. za spodbudno branje »svetega Avguščina obtožbe ali spoznavanja«, kjer sv. Avguštin s svetniško ponižnostjo očitno spoznava zmote svojih mladih lét. Berhmans začne brati, a precej nese knjigo nazaj, rekoč, da mu to branje ne vstreza. Pri jedi je bil zmeraj zeló zmeren, in če mu kakšno jedilo zaradi zdravja ni služilo, ni nikdar zahteval ničesar posebej. Kadar je klečal ali sedel, se ni hotel naslanjati. Zlasti pa je vedel močno brzdati svoje oči tudi v dovoljenih rečéh. Prazne radovednosti ni trpel nikoli. Prav mnogih lepotij po Rimu, katere druge tolikanj zanimajo, ni hotel iti gledat; jednako mu za očitne (če tudi poštene) veselice, za nečimerne bliščeče slovesnosti ali za tako zvane »parade« ni bilo čisto nič mar. Kako zelo je imel oči v oblasti, kaže tudi to-le. Njegovi součenci so v časih nalašč napravili kak šum ali ropot, premotiti ga, da bi se ozrl proti tisti strani, pa je bilo vse zastonj.

Rad je bil vesel, tako da so mu sploh rekli »brattec Veseli«, a zraven je bil pa tudi v vsem govorjenju in obnašanju tako moder, tako spodoben, da so ga tudi sploh imenovali »patra Modesta« (Spodobnika) in da se je reklo: »Ko bi se zgubile sv. Ignacija pravila o spodobnem zadržanju, bi jih vsa lahko spet našli na njem, ker ga je spodobnost sama«.

S tem in še mnogovrstnim drugim zatajevanjem, glejte, se je vrednega storil tolikih milostij.

Gledé tretjega bisera redovnih obljub: s v e t e p o k o r š č i n e, moramo ponavljati, kar je bilo že rečeno, da je popolnoma daroval za vselej svojo voljo in bil pripravljen rajše življenje dati, kakor pa v najmanjši reči ravnati bodisi zoper živo povelje svojih višjih ali pa zoper pismeno pravilo svojega reda. »Rajše tisočkrat umreti, kakor radovoljno prelomiti najmanjše izmej svojih pravil«, je večkrat rekel.

Kako natanko se je držal svojega sklepa, lahko razvidimo iz te-le dogodbe. Školastikom je bilo namreč v pravih prepovedano, tudi na domačih vrtih mej sprehodom sadje trgati ali pobirati. Nekega dne gre z dvema drugima tovarišema memo drevesa, pod ka-

terim je ležalo še nekaj orehov. Jeden jih hoče pobirati, a brž se Berhmans oglasi, da ni dovoljeno sadja jemati. Uni pa meni, da »ni tako ostro in natanko umeti dotično prepoved, ker pobiranje je že minilo, in kar ostane, je tistega, kateri najde«. Sedaj Berhmans omolkne, vendar pa omeni drugemu sobratu: »Jaz sam za se bi tega ne storil in bi nikdar ne hotel tako razlagati pravil.«

Zlasti težko je v samostanu, kjer je toliko različnih ljudij, vedno ohraniti bratovsko ljubezen do slehernega. Pa tudi v tem je bil Berhmans zgled vsem drugim. Svoje brate ljubiti se njemu ni težko zdelo; ne le zato, ker je v njih ljubil Jezusa samega, ampak imel je še drug vzrok. Berhmans je bil namreč silno zadovoljen s svojim stanom, in je goreče ljubil Jezusovo družbo, kakor svojo mater. Ponosen je bil, da se sme imenovati njenega sina; drago in ljubo mu je bilo vse, kar je bilo z družbo v zvezi. To vidimo iz neke posebne zjutranje pobožnosti, ki jo je imel v navadi in jo je tudi zapisal: »Če primeš redovno oblačilo, poljubi ga prisrčno, predno ga oblečeš, in veseli se v srcu, da smeš zopet ta dan nositi obleko Krisusovo!« Nazadnje je tudi prosil, da smé umreti v redovni obleki.

Ce je pa že jezuitsko obleko tolikanj čislal, kaj še le one, ki so jo nosili! Nekikrat je srečal patra, ki ga še ni videl nikdar poprej. Prav prijazno in ljubeznjivo ga pozdravi kakor starega znanca. Tovariš ga začuden vpraša, ali pozná onega patra, da ga je tako prisrčno pozdravil? »I no«, mu Janez nekako ponosno in živo odgovori, „saj je naš brat“! — Do vseh je bil vedno prijazen; nikogar ni predrzno sodil, o nikomur slabo govoril; kar ga je kdo prosil, mu je storil, še prstovoljno je za druge opravljal najponižnejša dela; posebno lepo pa je znal bolnim streči in jih tolažiti ter je najraje obiskoval take, ki so bili od družih manj obiskovani. Kako zelo dobro srce je imel do vseh, se najlepše spozna iz tega, da si celo ni upal preveč hvaliti onih, katere je vse hvalilo — »zato ne«, je menil, »da bi ne bili ponižani drugi taki, ki niso jednako pohvaljeni«.

Sploh na vse strani je bil izvrsten, tako izvrsten, da si ni bilo želeti boljšega. Njegov predstojnik P. Ce-

pari, ki je imel najbolj priložnost ga poznati, piše mej drugim: »Ko bi bil Janez le v jedni čednosti izvrsten, bi se v velikem številu gorečih bratov dobili še drugi, da bi mu bili kos. Ali vse čednosti v tako popolni meri v jedni duši združene videti: to preseže tako zelo vsakdanjost, da mora vsak strmeti in čuditi se takemu čudu milosti božje. Berhmans je z odločno in stanovitno voljo ter z božjo pomočjo res dospel tako visoko, da so bila vsa njegova dela popolna . . . Blizo pet let je bil v našem redu, kjer se natanko pazi na vsako najmanjšo napako; in vendar ni nobeden, ne prednik, ne učitelj, ne novinec, ne součenec, ali kdo drugi v vsem ustavu, pri njem mogel zapaziti najmanjšega greha . . . In če je že zavoljo jedne same v popolni meri pridobljene čednosti človek časti, občudovanja in posnemanja vreden, si pač vsak lahko misli, kako čudovito in ob jednem dobrodejno je bilo za nas, toliko in tako popolnih čednostij v jednem samem mladem srcu videti v najlepšem in najprijetnišem soglasju. Vsem se je zdel bolj nebeškim angeljem podoben, kakor slabostnim zemeljskim ljudem.“

d) *Na smrtni postelji.*

Berhmans ni bil sicer posebno trdnega zdravja. Vendar bi ne bil nihče pričakoval pri njem tako zgodnje smrti.

Okrog meseca julija l. 1621. so mu jele smrtne misli prihajati in so mu zbudile čimdalje večje želje, svet zapustiti in se preseliti v rajsko veselje. Nekemu patru je zaupljivo rekel, da nekaj časa že ga nič kaj več ne veseli na svetu; zdi se mu, da je že dovelj dolgo živel: »ko bi mi Bog dal znamenje za odhod, bil bi s tem zadovoljen.

Nekoliko dnij poznej je nekemu družemu rekel: »Pater, ne verjamete, kako zelo hrepenim, da bi me kmalu smrt popolnoma zjedinila z mojim Bogom!« — »Ali dragi brat«, mu oni odgovori, „se li tako pripravljenega čutite pred Boga stopiti, da vam smrt ne dela kar nobenega strahú?« — »Res, da nisem tako pripravljen umreti, kakor bi moral biti“, odvrne Berhmans, »nekaj dnij duhovnih vaj bi si želel prej. Vendar tudi tako, kakor sem, bi se ne ustrašil smrti.«

Zadnji čas je bil le še s telesom na zemlji, njegov duh pa je bil pri Bogu, vtopljen v nepogasljive želje ž njim se zjediniti za vselej. Večkrat so bile iz njegovih ust slišati besede: „Oh, kako gorim ljubezni; da bi le že skoraj se raztrgale vezi, ki me še navezujejo na telo! Vendar vse, kakor Bog hoče.“

Na sv. Ignacija dan, 31. julija, je na listu svetnika, kateri mu je bil za mesec avgust odbran v posebno češčenje, bral besede: »Čujte in molite, ker ne veste ure ne dneva«. Sedaj je bil prepričan, da so njegove želje uslišane in da mu je že konec blizo. Čez jeden teden je resno zbolel in v štirinajstih dnéh je bil mrlič.

Bolezen, umiranje in pogreb je za človeka najbolj poučljiva pridiga, in zlasti ginljivo je gledati umirajočega svetnika. Gotovo nam bo koristno, če se tudi mi v duhu preselimo za 277 let nazaj in obiščemo svetega Berhmansa v zadnji bolezní.

Že 5. avgusta, praznik Marije Snežnice, se ni dobro počutil. Vendar je šel še z drugimi na daljni sprehod in veselil se je ž njimi, kakor po navadi. Drugi dan se je pri nekem učenem razgovoru, v katerem je zopet pokazal veliko bistrumnost in preblago srce, tako zelo utrudil, da naslednjo noč ni mogel kar nič spati, ker se ga je bila lotila huda mrzlica. Bolezen se je čez dan ponovila, in moral se je vleči. Smehljaje je rekel svojemu profesorju, ko ga je obiskal: »Glejte, častiti pater, ali vam nisem rekel? Čujte in molite, ker ne veste ure.«

Naslednji dan, 8. avg., bila je nedelja. Prejel je sv. obhajilo, bolezen je pojenjala, zdravnik ni spoznal nevarnosti. Ginljiva je bila tudi sedaj njegova vestnost. Nekaj dnij poprej se je bila začela v Rimu neka nalezljiva bolezen, in predniki so v samostanu prepovedali takim bolnikom blizo stopiti. Berhmansa so tudi mnogi obiskali, pa nihče ni pri njem mislil na tako bolezen. On pa si je bil povelje dobro zapomnil in če se je hotel kateri približati, mu je smehljaje zaklical: »Le preblizo ne le, nikanr preblizo; saj ne veste, če ni moja bolezen tudi nalezljiva!«

Pod večer se ga je lotila zopet huda mrzlica. Drugi dan se je bolezen že nevarna zdela zdravniku, zato mu je zapisal zdravilo. Berhmans se pokriža in zavžije zdravilo, potlej pa reče pričujočemu patru: »Sedaj sem odkosil; spodobi se, da se zahvalim; ali bi mi ne hoteli pomagati, da opravim »molitev po jedi«? Pater moli in pobožni bolnik odgovarja.

Tudi ta večer se je mrzlica ponovila. Vendar je bil vkljub hudim bolečinam ves vesel, ker je menil, da bo drugo jutro, na dan sv. Lavrencija, z drugimi vred smel prejeti sv. obhajilo. Toda strežnik mu omeni, da sicer ni navada, da bi bolniki tudi ob delavnikih bili obhajani, pa da hoče pri predniku prositi dovoljenja. Pri tem sporočilu se blagemu bolniku srce zelo užali, a vendar hitro poprosi: „Ne, ne, nikarte prositi; kar je v navadi, tega se držimo.“ — Kmalu potem je prosil strežnika, naj mej njegovo boleznijo sobo pridno zračí in vse lepo pospravi ter skrbi, da bratje, ki so tako prijazni in ga obišejejo, ne bodo čutili zavoljo njega najmanjše zopernosti. Res blaga duša! V smrtni bolezni sebe pozabi in misli le na postrežbo družih!

Do sedaj se zdravniku še ni zdelo tako nevarno, čeravno so se kazala znamenja pljučnega vnetja. Ali tisto noč pred sv. Lovrencem je zelo opešal in je bil potem ves dan jako slab. Zvečer ga praša prednik, če bi se mu kaj hudo zdelo, ko bi ga hotel Gospod v kratkem poklicati k sebi? Bolnik odgovori, da ne, in mej drugim pravi: »Kar mene zadeva, sem popolnoma vdan v voljo božjo, čeravno bi veliko rajše imel, da grem, kakor da ostanem.« Tudi je ukazal prednik strežaju, naj po noči bolnika ne pusti kar nič samega.

Berhmans poskuša spati, pa ne more. O polnoči se že začne strežniku njegov stan jako nevaren zdeti, in mu opomni, da bi bilo dobro, ko bi zjutraj prejel sv. popotnico. Pri teh besedah se tako razveseli, da se vzdigne in strežnika radostno objame. In ko se začne ta britko jokati, ga tolaži, rekoč: »Ljubi brat, kaj delate? Ne jokati, ampak veseliti se morate z menoj! Bolj vesele novice bi mi ne bili mogli razodeti.« Kmalu potem vzame križ v roke in se začne z ginljivo pobožnostjo pogovarjati z Zveličarjem. Potlej prosi strež-

nika, naj vzame papir in črnilo ter naj piše pismo, kakor bo narekoval. In sedaj začne z milobnim glasom: »Svojega preljubega patra Generala prosim za odpuščanje, in z žalostjo čutim, da sem bil v družbi tako nevreden sin. Zahvalim se tudi svoji preljubi materi, Jezusovi družbi, za velike dobrote, ki jih je zkazovala meni nevrednemu. Zahvalim se patru predniku in svojim učnikom (katere našteje vse po imenu) za ves trud, ki so ga imeli z menoj. Zahvalim se bratom strežnikom, ki so mi tako ljubeznjivo stregli. Zahvalim se vsem, kateri so me obiskali v tej moji kratki bolezn. Želim, da se žimnica iz postelje dene na tla, kadar bom obhajan, in da bodo novi bratje pričujoči. Ker ne morem objeti svojih ljubih očetov in bratov v daljavi in bližavi, prosim patra prednika, naj skrbi, da bo to kdo drugi za-me storil, kakor je v družbi navada (če kdo daleč odpotuje). Želim umreti v družbeni obleki. Prosim, da se to pisanje patru predniku dá v roke.«

Sedaj začne spet moliti. Ob dveh po noči želi prednika. Ko pride, ga najprej prosi za odpuščanje, ker ga v počitku moti, in potlej razodene želje, da bi rad še o pravem času spoved opravil. Po spovedi se še nekaj časa pogovarja in razodeva veliko veselje zato, ker bo kmalu umrl. Prednik mu obljubi spolniti prošnje, katere mu je bil spisal strežnik.

Po odhodu prednika Berhmans skrbi le za to, da hi prav pobožno sprejel sv. zakramente in da bi bilo vse lepo pripravljeno, kakor zahteva svetost tako imenitnega dejanja. Strežnika prosi, naj mu noge umije za sv. poslednje olje.

Kmalu po štirih ga obišče njegov sodeželan, slavni P. Kornelij a Lapide, in ga popraša, če čuti še kake skrbi ali nemirnosti? Berhmans povzdigne svoje jasno in veselo oko ter smehljuje omeni: »O, prav nič ne. Le to bi Vas prosil, dajte mi malo vode, da si usta izplahnem in roke umijem; kajti kmali bom sprejel sv. zakramente.«

Potlej na tla položijo žimnico in na njo denejo svetnika v jezuitovski obleki, kakor si je bil sprosil. Kdor ga je videl v toliki ponižnosti na tleh ležati in

je slišal njegove vroče izdihljeje, sedaj k Jezusu, sedaj k Mariji, se solz ni mogel zdržati.

O poli petih pridejo prednik s presvetim Rešnjim Telesom in za njim mnogo patrov in vsi mlajši redovniki. — Berhmans opiraje se poklekne na ubornem ležišču; sam moli očitno spoved in na to z navdušenim slovesnim glasom govori: »Spoznam, da tukaj pred menoj je pričujoč jednorodeni Sin Boga vsemogočnega Očeta in presvete Device Marije. Zagotovim, da hočem živeti in umreti ko pravi sin svoje matere, rimskokatoliške Cerkve; zagotovim, da hočem živeti in umreti ko pravi sin presv. Device Marije; zagotovim, da hočem živeti in umreti ko pravi sin družbe Jezusove.« — Pri teh nepričakovanih, tako čuteče izrečenih besedah je v se ostrmelo. Mej deljenjem sv. Popotnice in sv. poslednjega Olja so vsi jokali, Berhmans jedini je bil utolažen in vesel in je sam s krepkim glasom mašniku odgovarjal, ker drugi niso mogli vsled silne žalosti.

Po sv. opravilu ga vpraša prednik, ima li še kaj sporočiti? »Če se Vam prav zdi«, reče, »povejte vsem, da moja najslajša tolažba v tem le trenutku je ta, da ves čas svojega redovnega življenja nisem prostovoljno storil nobenega odpustljivega greha, in ne vém, da bi bil kdaj vedoma prelomil katero naših pravil, ali pa kako povelje svojih višjih.«

Mej dnevom se je veliko molilo za njegovo ozdravljenje. Po višjem razodenju je to tudi vedel in se je bal, da bi ne bilo zoper voljo božjo. Zvečer je prosil, naj se mu bere o smrti sv. Alojzija. Ko bravec pride do tje, kako je sv. Alojzij začel peti »Te Deum«, ko je zvedel, da bo umrl, začne tudi on zahvaljeno pesem moliti; okoli stoječi mu pomagajo.

Ko strežnik opomni, da mu gre proti koncu, poprosi, naj se mu dá razpelo. Z levico prime razpelo, z desnico pa sname z vratu molek. »Tudi bukve, v katerih so pravila«, prosi, »mi dajte sem«. Dajo mu. »Ne teh«, pravi, »v teh ni pravil za školastike.« Sedaj mu ponudijo druge; ves vesel jih sprejme, rekoč: »Te so prave, lepo zahvalim«. — Potem ovije bukve in razpelo z molekom, s prisrčno pobožnostjo pritisne vse troje na srce in pravi: »To je troje mojih najdražjih

rečij na svetu; s temi tremi rad umrjem«. Potem jih poljubi, si jih pritisne na srce in jih poljubi še jedenkrat.

V četrtek, 12. avgusta zjutraj, mu prednik zapové, naj moli za ozdravljenje, ako je božja volja. Kakor jagnje, ki ne pozná lastne volje, koj uboga in začne moliti. Ta dan, zadnji v življenju, je imel prav veliko obiskovalcev. Vsak ga hoče še jedenkrat videti, še jedenkrat govoriti ž njim. Vsakemu naroči kaj posebnega, skoro vsem pa prigovarja, naj Marijo časté.

Za spodobnost je bil tako skrben, da je odejo vedno do obraza potegoval in je nekega patra posebej prosil, naj mu on to stori, ko sam ne bo več mogel.

Ravno tega patra je zvečer prosil, naj ga nikar ne zapusti, ker to noč bo prišla odločilna ura, češ, da bo imel še veliko vojsko, katero mu je pripravil satan. Drugi so sami želeli pri njem ostati čez noč; kateri pa so odhajali, jim je rekel, da bodo še lahko pri njegovi smrti. Tudi je z gotovostjo napovedal, da bo zadnji trenutek popolnoma pri zavesti in še mogel govoriti, in rekel je, da bo zjutraj umrl, nekoliko pred ali pa nekoliko potlej, ko bo šolski zvon zapel. — Kar je napovedal, se je zgodilo.

Okrog desetih je prosil pričujoče, naj bi pričeli molitve za umirajoče, ker bi ob drugem času morda ne bilo tako prilično. Sam je še molil ž njimi. Potem je poskušal nekoliko spati, in ker ni mogel, se je obrnil in začel s prijetnim, radostnim glasom peti „Ave maris stella — Zdrava morska Zvezda“. Pri odstavku „monstra te esse matrem — skaži se mi mater“, je hipoma obstal, se vzdignil in zaklical: „Molite, napad hudobnih duhov ni daleč in bojim se.“ Pa kmalu se dá zopet utolažiti; posebno ko ga opomnijo na Mater Božjo.

Okrog polnoči se kar hitro vzdigne s postelje; pogled mu je na kvišku obrnjen, ustnice se mu tresejo, obraz je preplašen in s presunljivim glasom zakliče: „Ne, ne, tega ne storim! O Gospod, tebe razžaliti? O Marija, ne, tvojega Sina ne žalim! Bog me varuj tolike nesreče! Rajše umreti! O tisočkrat rajše umreti, stotisočkrat, milijonkrat rajše umreti!“ Več časa je ponavljal: „Milijonkrat umreti! milijonkrat umreti!“ Vsem, ki so ga slišali, se je smilil in pokleknili so in goreče zanj

molili. Mahoma se obrne na stran ter odločno in srčno zakliče: „Proč, satan, poberi se!“ Nato vzame križ, molek, pravila in neke svetinje ter jih kaže peklen-skemu sovražniku, rekoč: „To-le je moje orožje!“ Sedaj začne vsako posebej pregledovati, kakor pregleduje vojščak svoje orožje, ter govori: „Kaj bi se bal? Ta križ — premagal je pekel! Molek: deviška Mati je satanu glavo strla! Moja pravila: za to so, da se satanovo uničuje kraljestvo! Te svetinje: svetniki so premagali satana!“

Potlej dene križ in svetinje na stran, molek si obesi okoli vratu in začne preobračati liste v bukvah. Pa bere le napise pravil; še le ko pride do oblube, jo glasno in pobožno ponovi. Vojske je konec. Nekaj časa še moli z drugimi. Ob dveh mu začne žila pojemat, — nič več ne more govoriti, le gibanje ustnic naznaja, da je še pri zavesti. Večkrat hoče križ k ustom nesti, pa ne more več; ko mu pomagajo, ga poljubi z veliko pobožnostjo.

Vsi so željno pričakovali, ali bo še izpregovoril, kakor je rekel. Ob petih se mu začno ustnice hitro premikati — jeden ga vpraša, kaj želi? »Oh, govoril bi rad!« reče s slabotnim glasom. — »Recite v srcu naj-svetejše ime Jezus!« Berhmans napne vse moči in dvakrat glasno izreče: »Jezus, Jezus!« in zopet je tako lahko govoril, kakor prej!

Ob šestih mu prednik reče: »Sedaj, moj sin, grem maševat. Pa varujte, da mi ne umrjete, predno se vrnem«. Berhmans se zasmee, vesel tega zadnjega povelja, in pravi: »Bom, bom počakal, oče.«

Še jedenkrat ga hudobni duh napade, toda za malo časa, in povrne se mu prejšnji radostni mir. Po maši pride zopet prednik, in Berhmans je ves vesel da je mogel izpolniti zadnje povelje. Bil je še tako pri polni zavednosti, da je vse še za drugimi molil, in da je koj zapazil, ko se je v litanijah Matere Božje nekaj izpu-stilo, ter je sam pobožno pridejal. Večkrat se je ozrl in priklonil proti podobi Marijini.

Ko je bilo četrť čez osem, je trdno uprl oko na križ, ki ga je z molekom in pravili trdo v rokah držal in nič več ne odložil. O polu osmih je še jedenkrat po-

božno izgovoril imeni »Jezus in Marija« in njegova prelepa duša je zapustila jednako lepo deviško telo, da se z Bogom in z Marijo združena veseli vekomaj. Bilo je v petek, 13. avgusta 1621. Berhmans je živel 32 let in 5 mesecev; 5 let v Jezusovi družbi, 5 let na gimnaziji, 5 let v začetnih šolah. Njegovo ime je nepozabno, ker je zapisano v bukve življenja.

2. Sv. Alojzij.

Ob Jezusovem času je živel v sveti deželi jako priden mladenič. Svoje stariše je pristrčno ljubil; pa tudi z vsemi drugimi ljudmi je bil dober. V službi božji je bil natančen, v vsem vedenju spodoben in sramežljiv. In da ob kratkem vse povemo: ta mladenič je bil vesten spolnovalec zapovedi božjih.

Pa človeško srce tu na svetu nikoli ne more biti tako dobro, da bi smelo popolnoma zadovoljno biti samo s seboj; marveč v blagem srcu se vedno ponavlja opomin: »Kdor je pravičen, naj bo še pravičnejši; kdor je svet, naj bo še svetejši!«

Tako je tudi bilo v srcu omenjenega izraelskega mladeniča. Čeravno mu vest ni očitala nič posebnega, vendar ni čutil pravega dušnega mirú. Zlasti kar je jel poslušati Jezusove nebeške nauke, odkar je bil priča njegovih božjih čudežev, mu nekaj v srcu ni dalo več mirú in pokoja. Sklene toraj z Jezusom samim o tem govoriti.

Neki dan se mu ponudi ugodna prilika in kar tam na cesti poklekne predenj, da bi odkril in olajšal svoje nemirno srce. »Dobri Učenik!« začne prav zaupljivo, »kaj naj storim dobrega, da pojdem v večno življenje?« — Jezus mu veli: »Ako hočeš iti v življenje, spolnuj zapovedi.« In na daljno vprašanje: »katere?« mu Jezus našteje nekatere izmed 10 zapovedij in mladenič lahko precej spozná, da Gospod méni zapovedi, ki jih je Bog dal na Sinajski gori mej bliskom in gromom. Zato ves vesel zakliče: »Učenik! vse to sem spolnoval od svoje mladosti. Kaj še manjka?« Jezus pa

se je vanj ozrl in ga je ljubil ter mu rekel: »Jednega ti manjka; idi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim, in boš imel zaklad v nebesih, ter pridi in hodi za menoj.« On pa je bil zavaljo te besede žalosten in je pobit proč šel; imel je namreč veliko premoženja.

Pač škoda za dobrega mladeniča, da ni imel toliko srčnosti, da bi bil storil še to, kar mu je Jezus nasve-toval, ker je že tako skrbno spolnoval to, kar je za-povedano. Zgodilo se je, kakor se pri mlačnih tako rado zgodi, da je bil samega sebe žalosten, a še bolj žalosten ga je bil Jezus.

Pa česar ta mladenič ni storil, storil je dobrih 15 sto let pozneje drug blagosrčen mladenič. Bil je tudi zelo bogat in imenitnega rodú; pa vse je daroval: čast in premoženje, in še samega sebe Jezusu. Kdo ne pozna najboljšega izmej najboljših mladeničev? Komu ni znano najlepše jagnje izmej mladostne čede Jezusove? Vsem kristijanom znano in častito je ime: sv. Alojzij. Na njem je hotel ljubi Bog pokazati, koliko premore člo-veško srce, ako se prav zgodaj odpre milosti božji in je odprto do zadnjega zdihljeja; po njem je hotel prav očitno pokazati mladim in priletnim: kako neizrečeno lep je čist rod v bliščobi čednosti, da je res njegov spomin večen, spoznan pri Bogu in pri ljudéh, da ga posnemajo, ako je pričujoč, in da po njem hrepenijo, kadar se odtegne očem (Modr. 4. 1).

Zdi se mi, da je še sedaj in bo za vse čase ta angeljski mladenič, sv. Alojzij, krščanski mladini naj-boljši pridigar, najgorečnejši misijonar in najveličast-nejši apostol, ki s svojim prekrasnim zgledom in z ne-vidno nebeško pomočjo mlada srca vnema za deviško čistost in vzbuja v njih junaške želje za najlepšo izmej vseh čednostij. Nekdaj je sv. Krizostom ves navdušen v pohvalo sv. Pavla zaklical: »Na sodnji dan bi hotel videti sv. Pavla in brezštevnilno procesijo kristijanov, katere je on za nebesa pridobil izmej vseh narodov po zemeljskem krogu.« Jednako se nam bo kedaj tudi ču-diti, ko bomo zagledali vesele trume izvoljenih, katerim je bil sv. Alojzij zvest vodnik po poti proti nebesom: jedni mu bodo hvaležno kazali deviški venec, h kate-

remu jim je pripomogel; jedni pa spokorno obleko, ki so jo pridobili z njegovo pomočjo.

Zares milovanja je vreden vsak otrok, ki sv. Alojzija ne pozna, ki sv. Alojzija ne časti, ki sv. Alojzija ne posnema. Da si tudi ti ne zaslužiš tega milovanja, pridno prebiraj njegovo življenje in vtisni si v spomin in srce njegove prekrasne zglede.

a) *Prve besede in prve stopinje.*

Sv. Alojzij, rojen 9. marcija 1568, je bil sin jako imenitnih starišev. Njegov oče, Ferdinand Goncaga, je bil grof Kastilijonski v Lombardiji, knez rimskega cesarstva, vojni poveljnik španjskega kralja Filipa II., v rodu z mnogimi slavnimi plemenitniki. Tudi njegova mati Marta je bila imenitnega stanú, in v svojih mladih letih na španjskem dvoru pobožni kraljici zvesta in ljubljena spremljevalka. Kar je pa še največ vredno, bila je že od mladega zelo pobožna in ničesar ni bolj želela, kakor da bi bil prav pobožen tudi Lojzek, ki ga je bila že pri rojstvu Mariji priporočila in izročila. Zato ga je v prvih letih sama oskrbljevala in odgojevala.

Alojzij je bil že precej od kraja ves drugačen, kakor so drugi otroci, — čudezno dete. Že v zibeli in plenica^h se je kazalo nekaj nenavadno ljubeznivega in častitljivega v njegovem radostno-krotkem obličju. Njegova pestunja je zagotavljala, da jo obhaja neko posebno pobožno čustvo. kadar ga vzdigne v naročje in večkrat je rekla grofinji: »Tako se mi zdi, kakor bi nosila nebeškega angelja, ne pa zemeljskega otroka, kadar držim malega princa Lojzka.«

Dobro mater je to zelo veselilo; še prav posebno pa to, ker je tako zgodaj zapazila pri njem dvojno preblago nagnjenje: ljubeznivo usmiljenost do revežev in veliko veselje za pobožno molitev.

Če je zagledal kakega ubožčka, je brž začel — ker še ni znal z besedami — z nekakim otročjim beljanjem in kazanjem pristrčno prositi zanj. Ko je bila pa prošnja uslišana in revež obdarovan, je kazal veliko veselje in hvaležnost.

Od njegovega rojstva preblaga mati noben dan ni zamudila na čelu ga s sv. križem zaznamenjati; brezštevilmokrat mu je pobožno ponavljala najsvetejši imeni Jezus in Marija. In prve besede, ki jih je presrečna mati zaslišala izmej čistih ustnic angeljskega otroka, sta bili: Jezus in Marija!

Brž ko je začel besede izgovarjati, učila ga je plemenita gospa lepo delati sv. križ, moliti očenaš, češčenamarijo in druge molitvice. Pri tem je moral lepo klečati in nedolžne ročice povzdigati proti nebesom. In le čuditi se je, da se tako malo dete ni nikdar naveličalo takih pobožnih, za to dobo dovelj težkih vaj. Še sam je Lojzek pogostokrat ponavljal, kar se je učil pri materi. In kakor so njegove ustnice služile najprej molitvi, tako so morale k temu služiti tudi njegove nožice. Večkrat se je primerilo, da se jim je kar hipoma zgubil. Iščejo ga in kličejo . . ., slednjič ga najdejo v

kakem skritem kotiču na kolenih, s sklenjenima ročicama kakor angeljčka v molitev zamaknjeneega!

Tako srečen je bil prvi začetek Alojzijeve odgoje. Še le štiri leta je bil star, pa je v božjih rečeh že tako zelo napredoval. Pristrčno je njegova mati hvalila Boga, da ji je dal tako nenavadno dobrega otroka. Kolikor je le mogla, mu je za vse dobro v nemala mlado srcece. Tudi vsem domačim je naročevala, naj tako ravnajo, in skrbno je pazila, da bi se mu ne približal noben malo-pridnež. Mati in družina so ga že takrat imenovali malega »angeljčka«, in zaupno so pričakovali najboljše prihodnosti.

b) *Prvikrat izpred materinih oči.*

Oče pa ni bil tako vesel Alojzijeve zgodnje pobožnosti in tolike milosrčnosti, ker se je bal, da bi mu to s časoma ne jemalo vojaške srčnosti in vsega veselja do posvetne časti. Da bi tedaj Lojzek prav zgodaj dobil veselje za vojaški stan in za vojskino čast, sklene ga s seboj vzeti v vojaški tabor, ko je bil še le štiri leta star.

Zastonj prosi skrbna mati, naj nikar ne jemlje tako šibkega otročiča mej odraščene junake, utegnilo bi se mu kaj hudega zgoditi in pa kaj bi tak umel o vojaških vajah?! Grof se ne dá preprositi, rekoč, da je tudi on sam v teh letih imel veliko veselje do vojaških rečij. Kmalu je pohlevno dete oblečeno v vojaško obleko: na glavo mu denejo čelado z dolgim vihrajčim perjem, prsi mu oklenejo z malim oklepom, pripašejo mu sabljico ter ga obložé še z drugimi rečmi, kakoršnih vojak potrebuje za v vojsko.

Tako od glave do nog oboroženega izroči ponosni oče njegovemu preblagemu odgojitelju, katerega je Lojzek zelo ljubil in celo življenje imenoval le svojega »pre-dragega prijatelja«. Potlej ga slovesno predstavi dvorskemu spremstvu in služabnikom — ter hajdi v mesto Kasale, kjer so se imele pričeti štirimesečne vaje za turško vojsko na Tuniškem.

V solzah vtopljenostane ostanemati na Kastilijonskem gradu; joka in moli za svoje ljubljeno dete, ki se je moralo tako zgodaj podati v tolike nevarnosti.

Nevarnosti res niso bile majhne. Lojzek je v vseh rečéh posnemal odrasle vojščake. Dobil je tudi smodnika in se je učil orožje sukati in streljati; kar je otroka zelo veselilo, posebno ker so ga častniki in vojščaki zaradi njegove spretnosti hvalili in jako radi imeli.

Pa zmiraj ni bil srečen. Nekoč je hotel streljati iz svoje male puške, a zažgal se mu je ves smodnik, kar ga je imel pri sebi, ter mu silno puhnil v obraz. Vsi se prestrašijo, ker se bojé za oko. Vendar Boga ga je bil obvaroval, oko je ostalo nepoškodovano; le koža na licih je bila osmojena, pa se je kmalu zopet zacelila.

Navadnega otroka bi bilo kaj tacega preplašilo, Alojzij je pa še večje veselje kazal za vojaške vaje, posebno ker so ga nekateri norčevaje hvalili, češ, kako je bil hraber, in mu nagajali zastran častnih ran po licih.

Sedaj je bil le še bolj željen pokazati junaštvo in kaj slavnega izvršiti. Nekega dné opoldan, ko je grof spal in so večjidel vojaki podremali, se zmuzne mali junak, tiho se približa spečim, odpre nekemu vojaku torbo, vzame iz nje smodnika in zopet beži. Potem nabije mal top in sproži.

Glasni pok zbudi vojščake in poveljnika. V prvem trenutku se grof prestraši in méní, da je postal punt mej vojaki; brž veli preiskati, kaj je. In hitro se raznese novica: Alojzij je spečemu vojaku vzel smodnika, top sprožil, in le čudo, da je še živ ostal, kajti strel je siloma top nazaj pahnil in toliko, da ni šlo kolo čezenj. — gotovo bi ga bilo strlo! Oče hoče otroka kaznovati; toda častniki, katerim je bila taka otročja srčnost jako všeč, hvalijo njegov pogum in tako prisrčno prosijo zanj, da mu je bila slednjič kazen odpuščena.

Kadar se je pozneje sv. Alojzij spominjal te dogodbe, je spoznal, da ga je bil le čudež božje previdnosti rešil gotove smrti, in je še pristavil: »Dolgo časa mi je očitalo, ker sem vojščaku smodnika vzel in tolažiti sem se mogel le z mislijo, da bi mi ga bil prav rad sam dal, ko bi ga bil prosil.«

Ko so minile vaje, gre Ferdinand na vojsko, Alojzij pa zopet domov k materi.

Ves vesel, kakor je takim otrokom lastno, se pelje s svojim odgojiteljem proti domu. Sedaj, ko sta sama začne modri učenik s slovesnim in spoštljivim glasom: »Že več dnij sem Vam hotel opomniti nekaj zeló važnega, pa sem čakal, da zapustimo Kasale, da ne bo treba ponavljati.«

»Kaj pa sem naredil?« vpraša otrok ves preplašen.

»To-le: živeli ste ves čas v taboru, ker je zahtevala to volja knezova. Pa ponavljali ste nespodobne besede in izreke, kakoršnih si princ vaše vrste nikdar ne sme dovoliti, kakoršnih bi še vedeti ne smeli, in zarad katerih bi kneginja, vaša mati, britko žalovali, ko bi jih nenadoma zapazili na ustnicah svojega sina!«

»Pa, predragi moj prijatelj! ne vem, kaj je. Kaj sem govoril hudega?«

In preblago dete se začne milo jokati. Odgojitelj ga opomni tistih napačnih besedij, katere je izgovoril, katerih pomena in nespodobnosti pa nedolžni otrok še ni razumel čisto nič

»Nikdar več se ne bo zgodilo, dragi moj prijatelj!« pravi Alojzij neutolažen zastran svoje napake. »Obljubim vam, da se bom spominjal zmiraj tega.«

In zvesto je spolnoval to obljubo. Nikoli več ni pozabil napake, ki jo je bil storil v otročji nevednosti. Imel jo je za največji greh vsega življenja; tudi je pozneje spoznal, da spomin te napake ga globoko ponižuje; te napake se je tako sramoval, da je omedlel, ko jo je imel povedati pri spovedi. Nikdar več v življenju ni izgovoril kaj jednacega; in če je slišal druge reči kaj tacega, ga je rudečica obšla, oči je pobesil in resnobno pokazal svojo studenje.

Ganljiv je bil sprejem pri blagi materi, katera že štiri mesece ni videla ljubega Lojzka. Z obilnimi solzami v očeh ga objema in z materino skrbljivostjo poprašuje, kako mu je bilo ta čas, ali je zvesto spolnoval njena naročila zastran vsakdanje molitve itd.? Priprosti otrok ji pa tudi vse odskritosrčno pové, kaj se mu je primerilo s strelivom, kako zelo je očeta razžalil in le

komaj odšel zažugani kazni, kako resno ga je odgojitelj posvaril itd.

Alojzij je bil spet v najboljšem varstvu pred očmi predobre matere. O njem se smé pač reči, če le o kom, da je rastel po zgledu Jezusovem, kakor na starosti, tako v modrosti in prijetnosti pred Bogom in pred ljudmi. Gotovo se je večkrat razjokala blaga grofinja, ko je videla, kako njen „angeljček“ objokuje dve napaki, katerih mu Bog v tej dôbi zanesljivo ni tako zelo prištel v greh. Še bolj si prizadeva vnemati ga h krščanskim čednostim. Večkrat govori vpričo njega, kako zelo rada bi videla, če bi se kateri izmej njenih sinov posvetil službi božji v redovnem življenju. Mali Lojzek bi bil koj pripravljen, in tudi ona sprevidi, da bi bil najbolj sposoben; toda nima nič upanja, da bi oče kdaj prvencu dovolil v to, zato oba prepustita božji volji to namero.

Sedaj je bil sedem let star. Sedmo leto se mu je zdelo posebno imenitno, ker je večkrat slišal, da v sedmem letu pride človek k pameti. Zato si je tudi on sedaj tako vravnal, da bi v čast božjo obračal vse trenutke svojega življenja. Pozneje je večkrat rekel, da sedmo leto je bilo leto njegovega spokorjenja k Bogu.

Vse igrače z vojskinim orožjem je sedaj popustil. Jedino njegovo veselje in najljubše radovanje je bilo zanj, z Bogom se pogovarjati v samotni tihoti. Vsak dan je molil ob gotovi uri dnevnice Matere božje, sedem spokornih psalmov in druge molitve. Molil je klečé, dokler je bil zdrav. Če so mu hoteli dati klopico ali blazinico pod kolena, ni hotel; klečal je na golih tleh.

Ob tem času ga je napadla huda mrzlica, ki ga je nadlegovala več mesecev. Ves čas v bolezni je ostal potrpežljiv, krotak in vesel. Ker tudi v bolezni odločenih molitev ni hotel krajšati, je prosil one, ki so mu stregli, naj mu berejo dotične pobožnosti, če jih sam kakšen dan ni mogel opraviti.

Sploh njegovi nameni niso bili nič manji, kakor posvetiti se je hotel. „Alojzij bo velik svetnik“, so rekli podložni kastilijonske grofiije. Govorili so resnico; ali prav za prav: Alojzij Goncaga je že bil svetnik.

c) Alojzij se mora zopet ločiti od matere.

Po dokončani vojski je bil Alojzijevo oče poklican na španjski dvor in se je tam mudil skoro dve leti. Šele h koncu l. 1576. se je mogel vrniti k svojim na Kastilijonsko. Vsi so se razveselili njegovega prihoda, tudi njemu se je vzradovalo srce, ko je čez toliko časa zagledal svoje ljubljene. Posebno ga je veselilo, da je bil Alojzij tako napredoval mej tem časom. Kazal je namreč v vseh rečeh nenavadno razumnost, in nekaj častitljivega in postavnega se mu je videlo v vsem obnašanju. Le to visokorodnemu očetu ni bilo všeč, da je bil njegov prvorojeni zgubil vse veselje za vojaško čast in posvetno slavo. Zdel se mu je sploh prerahločuten.

Zato takoj sklene, da ga bo poslal drugam v šolo, brž ko njegov brat Rudolf spolni sedmo leto, da bosta skupno preskrbljevana. Odloči se za Florenco, glavno mesto Toskanske, zato ker mu je bil toskanski nadvojvoda Frančišek Mediči soroden prijatelj in ker se je tam govorila najlepša laščina, da bi se je priučila tudi sinova.

Zopet se začne prebridka žalost za dobro materino srce, ki se ima ločiti od svojih ljubljenih sinov za nedoločeni čas. Zeló jo skrbi, kako bo pri tujih ljudéh poskrbljeno za nedolžni dušici. Za Alojzija bi se tako zeló ne bala, kakor za bolj živega in manj bogoljubnega Rudolfa. Pri odhodu še jedenkrat z materino skrbljivostjo opominja Lojzka, naj ostane sam stanoviten in naj bo tudi mlajšemu bratcu zvest vodnik z lepim zgledom, z dobrim svetom in poukom. Oče ju spremi, mati pa ne more gledati odhajajočih; v sobo hiti, poklekne, joka in moli.

Bilo je že konec aprila 1577. Zarad očetove bolehnosti gredó za nekaj časa še v toplice, potem se napotijo v Florenco. Ker je bila takrat po več mestih nalezljiva bolezen, jim vhod ni dovoljen; zato ostanejo zunaj mesta za nekaj časa pri bratu že omenjenega odgojitelja Alojzijevega.¹⁾ Pa treba je bilo le nadvojvodu

¹⁾ Soba, v kateri je Alojzij bival, je bila pozneje spremenjena v kapelico, kjer se smé tudi o praznikih brati sv. maša. Tam so še hranjene ostroge, ki jih je rabil devetletni svetnik jahaje na sprehod. Mnogo jih je bilo že čudežno ozdravljenih po teh svetinjah.

naznaniti, in nič več se jim ni branilo; še le prav z veliko častjo so bili sprejeti. Nadvojvoda je celó izrekel željo, Alojzija in Rudolfa imeti na svojem dvoru. Pa oče si ne upa sprejeti te ponudbe, ker želi, da bi bolj samotna ostala in se lože učila. Zato se jima odloči v „Angeljskih ulicah“ neka palača ¹⁾ za stanovanje in le o praznikih naj bi smela obiskovati nadvojvoda. Učen in pobožen duhoven jima je učenik, za spovednika je Alojziju odmenjen prednik Jezusove družbe, tudi drugo spremstvo ostane, kakor je primerno njunemu visokemu stanu. Oče gre zopet nazaj na svoj grad.

Ta pot se je bivanje v tujem kraju Alojziju vse srečnejše obneslo, kakor prvikrat. Tukaj je v bogoljubnosti tako napredoval, da je spoznal sam Florenco za mater svoje pobožnosti.

Kmalu po prihodu se je začel pripravljati za dolgo spoved, in sicer s tako trdno vero, s tako vročo ljubeznijo božjo in s tolikim kesanjem, da je v omedlevice padel pred spovednikom.

Njegov odgojitelj hitro priskoči, ga odnese iz cerkve in skrbi, da si kmalu zopet opomore; pa opominja ga, naj ne bo preobčutljiv, da ne bodo mislili, da nima nič srčnosti. „Oh, predragi prijatelj!“ odgovori angeljski otrok, „Bog je tako dober, in jaz sem ga tako hudo žalil.“

Res se je imel za največjega grešnika in tekle so mu obilne solze. Prosil je prisrčno Boga, naj mu dá toliko moči, da bo mogel spoved na novo opraviti. Bog ga usliši. Nekaj dnij potem srčno opravi „skesano obtoženje“ vseh napak svojega celega življenja. Pozneje je pravil, da mu je ta spoved dala neizmerno tolažbo.

Prvo spoved je bil že doma opravil, a v Florenci je začel bolj pogosto hoditi k spovedi. Skrbno je svojo vest izpraševal, ne le o grehih, ampak tudi to je premišljal, odkod prihajajo in kako se poboljšati.

Veliko ni mogel najti z največjo skrbjo. Objokoval je le obojo napako prvih otročjih let. Vendar tudi sedaj

¹⁾ Nad vhodom je bila pozneje postavljena podoba svetega Alojzija, in na marmorni plošči zapisano, da je v tej hiši nekdanje stanoval sv. Alojzij. Tudi tu je dovoljeno maševati. In ulice »degli Angeli« so šele po njem dobile pravi pomen.

se mu je zdelo, da ima še dve napaki. Za prvo je spoznal to, da se mu lahko vzdigne nejevolja in nepotrpežljivost; čeravno je ne kaže v obrazu ali besedi, a znotraj ga vznemirja. Vzrok temu je bila natorna krvnost in živost. Da bi se odvadil, je rabil ta-le pripomoček. Prevdarjal je, kako grdo in ostudno je jezi se vdati, ker človek ni več sam svoj gospodar, dokler je jezen, in toraj dela reči in govori besede, ki se mu samemu studijo potem, ko je jeza prešla. Sklene tedaj trdno, za vselej iz srca iztrgati to napako. Z božjo pomočjo je tolikanj premagal samega sebe, da ne le na zunaj, ampak tudi v srcu ni nikdar trpel najmanjše nejevolje.

Druga napaka se mu je zdela to, da so mu včasih v pogovorih ušle besede, ki bi utegnile kakorkoli žaliti bližnjega in škoditi njegovi časti, čeravno so bile komaj odpustljivi grehi. Tudi tega se je hotel znebiti. Odtegoval se je zato razveseljevanju in pogovorom svojih prijateljev doma in drugod. Bil je najraje sam in odločen, da bi nič ne slišal ali ne rekel, kar bi manjšalo čistost vesti. Če se mu je reklo, da je v tej reči preboječ ali prenapet, se ni zmenil za take besede.

Tako se je vojskoval zoper vsak najmanjši greh; a jednako pridno je obdeloval nasprotno polje, polje krščanskih čednostij.

Ob tem času mu pride nekikrat bogoljubna knjižica v roke, katero je bil spisal nek pater iz Jezusove družbe. Ta knjižica mu je bila neznansko všeč, ker je bilo v nji tako lepo brati o skrivnostih sv. rožnega venca, o življenju in trpljenju preljube Matere božje. Sedaj se mu še bolj vname ljubezen do Marije. Njegove besede postanejo žive in govorjenje se razname, če le začne govoriti o Mariji. Rad bi bil vsa srca raznel s tisto ljubeznijo, katero je sam čutil do brozmadežne Device.

Bila je pa v Florenci neka Marijina cerkev in v tej cerkvi čudežna podoba Marijinega oznanjenja. Vse verno ljudstvo je imelo veliko čiščenje in zaupanje do Matere božje v tej podobi. Tudi Alojzij je že mnogokrat klečal in molil pred njo.

Nekega dné pride zopet v cerkev Marijinega oznanjenja in začne brati v svoji priljubljeni knjigi. Kar

preneha, jame premišljati, vpre oko v častitljivo podobo ter se povprašuje, kaj bi vendar mogel storiti, da bi bilo nebeški Kraljici posebno všeč. Neutegoma mu pride na misel, svoje devištvo z obljubo Mariji posvetiti. Desetletni deček obljubi, da hoče po Marijinem zgledu čist in deviški ostati vse življenje. To obljubo je zvesto spolnoval do smrti.

Kako zelo všeč je bil Materi božji ta dar angeljskega otroka, lahko sodimo po obilnih dobrotah, katere je prejemal iz njene materine roke. Sprejela ga je v svoje posebno varstvo. Sprosila mu je milost od Boga, da celo življenje ni imel nikakoršnih skušnjav zoper sveto čistost, ne na telesu ne na duši, čeravno je bil bolj žive nature.

Alojzij se je pa tudi sam vrednega skazal tolikega nenavadnega varstva Marijinega. V nadaljnjem popisovanju boste imeli večkrat priliko prepričati se, s kolikim zatajevanjem in premagovanjem, s koliko nadzemeljsko pridnostjo in gorečnostjo si je odkupil najdražji biser, neomadežani deviški venec.

Od tistega dné je začel zlasti strogo paziti na svoje oči. Ničesar ni hotel nikoli pogledati, kar bi mu bilo moglo v najmanjšem oziru nevarno biti. Kadar je šel po ulicah ali na sprehod, se nikdar ni radovedno oziral okrog, najraje je imel oči pred seboj v tla obrnjene. Z osebami družega spola brez potrebe ni govoril, in če je bil po dolžnosti primoran govoriti, ni dotične osebe nobenkrat pogledal v obraz.

Svojim učenikom je bil z detinsko ljubeznijo vdan in vbogljiv za vsako besedo. Učil se je z vestno natančnostjo in s tem večjo gorečnostjo, ker je imel vedno neko notranje čustvo, da se bo kdaj posvetil redovnemu življenju. Sicer ni v tej reči sklenil še nič odločnega, pa je vendar mislil in upal, da ga bo Bog poklical.

Brata Rudolfa, ki ni bil tako priden in vbogljiv, je večkrat ljubeznjivo opominjal, kakor je bil materi obljubil pri odhodu. In njegovo krotko svarjenje ni bilo brez vspeha.

V posebno hvalo in čast mu je prištevati tudi velika ponižnost do služabnikov in sploh do domačih. Alojzij, čeravno grofovski sin, ni nikoli zapovedoval,

rekoč: „Stori to ali ono“, ampak vselej je le prosil: „Ali bi vam ne bilo odveč nadležno, če bi hoteli storiti to ali ono?“ ali pa: „Če vam ni težavno, bi želel, da storite“ itd. Te in jednake besede je izgovarjal tako ljubeznjivo in pohlevno, da so se služabniki skoro sramovali in prosili ga, naj jim kar zapové, kadar kaj potrebuje. Tudi odgojitelj ga opomni, naj ne ravná tako rahlo ž njimi. „Seveda“, odgovori Alojzij, „bi lahko tudi jaz zapovedoval, pa si večkrat mislim, kako ni nič razložka med truplom knezovim in hlapčevim. In mislite li, da bi se mi bolje streglo, ko bi zapovedoval?“ Prav je odgovoril; ravno z ljubeznjivo krotkostjo si je pridobil srca vseh.

č) Alojzij se bolan vrne domov.

Že dve leti je bil naš mladi svetnik v Florenci; a tudi sedaj se še ni imel precej vrniti k svoji ljubljeni materi. Po očetovi želji se preselita Alojzij in Rudolf v novembru 1579 v Mantovo, da bi ondi učenje nadaljevala, ker jima je bil ondotni vojvoda bližnji sorodnik.

Tudi tú se Alojzij prav pridno poprime učenja in v svojih pobožnih vajah ničesar ne spremeni, čeravno je primoran gostokrat obiskati vojvoda in spremljati njegovega sedemnajstletnega sina Vincencija. Vsled tega se mu svetno razveseljevanje še bolj pristudi in svetna čast ga kar nič ne mika, le tiha samota ga razvedruje in razveseljuje.

Nekaj tednov po prihodu Alojzij hudo zboli. Bolezen sicer ni bila smrtno nevarna, a prizadevala mu je mnogo dolgih in hudih bolečin. In poleg tega so mu še zdravniki zapovedali oster post. Potrpežljivo je prenašal bolezen; celo vesel je je bil in sicer zato, ker je mogel z Jezusom trpeti, zato ker je z ostrim postom se naučil premagovati samega sebe, in pa zato, ker se je vsled bolezní smel odtegovati dvornemu življenju in šumnemu veselju. Post je spoznal za tako dober pomoček dušne popolnosti, da ga ni več opustil, in je sploh tako malo jedel, da so se le čudili, kako more še živeti ob tako pičli hrani.

Ker je v Mantovi čimdalje bolj bolehal, bledel in hiral ter njegov oslabljeni želodec že ni sprejemal skoro

nobene hrane, je oče zapovedal, naj se sinova zopet povrneta na dom, ker je upal, da čistejši zrak in materina skrb brez dvoma pripomore k zdravju.

V spomladi 1580 pride zopet Alojzij na domači grad. V drugačnih okoliščinah bi za preblago mater ne bilo nič veselejšega kakor prihod tako dobrega, svetega otroka. A sedaj pa ji srce krvavi, ko zagleda blede lice in upadeni obraz svojega „angelja“; solze se ji udero, ker smili se ji ljubljeni otrok, in boji se za njegovo prihodnost.

Vendar bistri zrak in materina skrb polagoma zboljša njegovo žalostno stanje. Telesno zdravje se mu jame povračati in veselo napreduje; a še veselejše se razvija in razcveta njegovo dušno življenje.

Nikakor ga ne morejo prisiliti, da bi popustil post in da bi si privoščil obilnejše in tečnejše hrane; odgovarja jim, da mu je ljubše dušno kakor telesno zdravje.

Zlasti pa je storil v tem času velik korak v pobožni molitvi. Do sedaj je imel v navadi le ustne molitve; molil je sveti rožni venec, iz molitvene knjige dnevnice Matere božje i. dr. Sedaj pa je pridejal še premišljevanje. Nihče ga ni učil premišljevanja, kar sam je začel, kakor ga je navdajal sv. Duh. Tako prisrčna je bila njegova molitev, tako ginljivo njegovo premišljevanje, da je velikrat pretakal obilne solze, ki niso močile le njegovih nedolžnih lic, temuč so se poznale tudi na obleki, tudi na tleh, kjer je klečal.

Njegov služabnik pride nekega dne po opravilu v njegovo sobo, in kako se zavzame, ko zagleda svojega gospoda pred razpelom klečati; roke proti Križanemu povzdigovati in milo se jokati! To se vé, da še drugim pové in od tistega dné so ga večkrat opazovali, kako je v molitev zatopljen angeljsko pobožno klečal pred podobo Križanega, včasih imel roke sklenjene, včasih križem na prsih položene, včasih pa je vzel križ v roke, ga na prsi pritiskal ter se v neslišani pobožnosti pogovarjal z Jezusom. Le obilne solze so bile po nekoliko priča, kako nebeško srečno je bilo njegovo deviško srce pri taki molitvi. Ob taki priliki je lahko kdo v sobo prišel in zopet odšel, angeljski mladeniček ni nič vedel za to, ni se zmenil za ves svet. Še vspešniše je bilo

njegovo premišljevanje, ko je dobil v roko nauk o premišljevanju, prelepo knjigo patra Kanizija, katero je prebiral z velikim veseljem in pridom.

Jako rad je prebiral tudi misijonska sporočila Jezusove družbe iz Indije, in z otročjo navdušenostjo se je čudil toliki gorečnosti, ki zapusti dom in vse svoje ter gre v vedni smrtni nevarnosti širit mej uboge nevernike sveto vero Kristusovo. O kako rad bi bil tudi sam spremljal te blage junake Jezusove!

Nekoliko pa je hotel to nadomestiti doma; postal je domačim otrokom mali misijonarček. Ob nedeljah in praznikih je šel sam h krščanskemu nauku; po nauku pa je zbiral krog sebe otročiče, jih učil iz katekizma in napeljeval k lepemu bogoljubnemu življenju. Delal je to s toliko krotkostjo in ponižnostjo do najubožnejših, da so ga pristrčno ljubili otroci in stariši.

Tudi odraslim je bil angelj mirú in sprave. Kadar so se služabniki ali drugi v gradu kaj sprli in skregali, je prihitel Alojzij in jim prigovarjal s toliko krotkostjo in premagljivo vnetostjo, da so se kmalu zopet zdožbrali in sprijaznili. Če je kdo slabo govoril, ga je ljubeznjivo posvaril; če je videl ljudi grešnega vedenja, si je vse prizadejal, da bi jih pripravil k pravi pokori; tega nikakor ni mogel trpeti, da bi se Bog žalil vpričo njega.

V tisti dōbi je po svoji apostoljski gorečnosti, učenosti in svetosti na daleč okrog slovel sv. Karol Boromej, nadškof milanski. In ravno sedaj, ko se je Alojzij doma zdravil (l. 1580.), se nenadno razglasi veselo sporočilo, da sveti kardinal hoče obiskati tudi duhovnijo, v kateri je bil Kastilijonski grad. O, kako se je veselil Alojzij tega prihoda! Drugi so skrbeli, kako bi dovelj častno in slovesno sprejeli višjega pastirja, Alojzij pa je mislil le na to, kake nauke bo slišal iz njegovih ust, če bo tudi tako srečen govoriti s tem velikim svetnikom, kaj mu bo rekel itd.

Veliko ljudstva se je zbralo v cerkvi, tudi grofinja je bila s svojim angeljem na odločenem prostoru. Sveti Karol začne pridigovati. Kakor dobrodelna rosa padajo svetnikove besede na srca ginjenih poslušalcev, ki se ne morejo solz zdržati. Alojzij je ves prešinjen. Po pridigi želi posebej govoriti s kardinalom. Priprosto in

naravnost mu odkrije svoje srce in ga prosi svéta za dušno življenje. Sveti škof kar strmi in hvali Boga. Še nikoli ni videl dvanajstletnega otroka, ki bi se mogel primerjati nedolžnemu Alojziju. Kako veličasten prizor: dva taka svetnika, — jeden v visoki starosti, podoben žlahtnemu drevesu, ki je polno najlepšega zrelega sadú, jeden pa v nežni mladosti, podoben beli liliji, ki se je ravno jela razcvitati v najlepši krasoti!

Mej drugim ga vpraša sv. Karol, ali večkrat prejema svete zakramente? Alojzij pa mu odgovori, da še ni bil pri prvem sv. obhajilu. Svetnik mu velí, naj se kar precej začne pripravljati, nasvetuje, kaj naj stori v ta namen, in obljubi, da ga hoče sam prvokrat obhajati.

Ves vesel in srečen se vrne od sv. kardinala in zvesto spolnuje vse, kar mu je bil naročil. Željno pričakuje dneva, ko bo smel prvokrat v srce sprejeti Jezusa, ki ga tako goreče ljubi. Če so že navadni otroci na dan prvega sv. obhajila tako ginjeni in se čutijo tako zeló srečne; kdo bi mogel popisati pobožnost in srečo, ki jo je čutilo njegovo angeljsko srce pri tem najsvetejšem opravilu!

Od takrat je sv. Alojzij pogostoma sprejemal presveto Rešnje Telo in vselej z jednako gorečo pripravo. Pozneje je hodil vsak teden k sv. obhajilu. Razdelil si je teden v dva dela: v četrtek, petek in soboto se je pripravljajl in prosil trojedinega Boga za milost vrednega obhajila; v ponedeljek, torek in sredo pa se je zahvaljeval za milosti, ki jih je bil v nedeljo prejel pri mizi Gospodovi.

Sploh je po prvem sv. obhajilu imel še veliko večjo pobožnost do najsvetejšega Zakramenta. Vsak dan je šel k sv. maši. Pri maši je bil tako ginjen, da je po povzdigovanju do konca pretakal tako obilne solze, da so na tla kapale. In tako pobožnost je ohranil do konca življenja.

d) Alojzij dvakrat v smrtni nevarnosti.

Grof Ferdinand, Alojzijeve oče, je bil takrat tudi glavar v Montferatu in je stanoval v glavnem mestu te dežele, ki se je imenovalo Kasale. Od doma večkrat

sprejema sporočila ter zvé, kako zelo se Alojzij posti in zatajuje ter gorí le za pobožnost. Boji se za njegovo zdravje, boji se pa tudi čedalje bolj, da Alojzij ne bo za mej svet, ne bo za slavo in čast grofovske hiše. Vendar še ima upanje ga pripraviti na druge misli; zato pokliče Alojzija in Rudolfa z materjo vred k sebi v Kasale.

Nemudoma se odpravijo na pot, čeravno takrat (konec l. 1580) ni bil čas ugoden, ker se je bila reka Tičin, čez katero jim je bilo iti, zelo narastla po obilnem jesenskem deževju. Grofinja sede z dvema spremljevalkama v prvo kočijo; v drugo pa se zadej vsede Alojzij z odgojiteljem, in spredaj njemu nasproti dobi Rudolf svoj sedež. Do reke je šlo srečno. Grofinja se tudi srečno pripelje čez dokaj globoko in derečo vodo. Sedaj požene tudi Alojzijevo vozniško po ravno tistem tiru; z velikim trudom pripelje do srede; konjema že sega voda do vratu . . . Mahoma nekaj močno zahrsti — voz se prelomi! Sprednji del z Rudolfom ostane naprežen in konji ga še dosti srečno zlečejo na ono stran, na suho; drugi konec pa, kjer je sedel Alojzij z ljubljanim odgojiteljem, dereča voda urno dalje drví — oh, kdo ju reši smrtnih nevarnosti? Mati kliče, joka, srce ji hoče žalosti počiti . .

Pa božja previdnost čuje nad predragim življenjem. Velikansko deblo namreč je bilo tako v vodo zavaljeno, da se je zajezilo v sredi reke. In pri tem deblu se obdrži konec odtrganega voza. Pogumen mož se približa, vzame Alojzija na konja, ga izroči objokani materi in potlej reši tudi odgojitelja.

„Oh, otroka moja!“ pravi srečna mati, še zmiraj vsa solzna po obrazu, „hitimo najprej v bližnjo cerkev, zahvalimo se Bogu in njegovi sveti Materi za toliko milost. V smrtni nevarnosti sta bila, sedaj pa sem tako srečna, da vaju vidim rešena in zdrava.“

Slednjič dospejo v Kasale in s hvaležnim srcem pripovedujejo, kako čudovito jih je Bog obvaroval smrti.

Le samo pol leta je tam stanovala grofovska družina in potem se zopet vrne na Kastiljonsko. Svetnikom je lastno, da si prizadevajo v prid obračati vsak trenutek svojega življenja. Tudi Alojzij je v tem kratkem času dokaj novih cvetlic vpletel v venec nebeških zaslug.

Oče si veliko prizadeva, da bi ga zvabil mej šumni svet; pa zastonj. Veselico za veselico napravlja, gostokrat vabi imenitne goste iz bližnjih grajščin in skrbi za raznovrstne zabave. Tudi Alojziju močno prigovarja, naj se jih vdeležuje; vendar naravnost zapovedati se mu ne upa. S ponižno prošnjo in z raznimi izgovori se mu večjidel posreči očeta pregovoriti, da ga oprostí o takih prilikah. Drugi se radujejo in plavajo v svetnem veselju, Alojzij pa se zapre v svojo izbo, premišljuje in moli, njegov duh se raduje v nebeških višavah.

Razun tihe izbice sta mu bila posebno priljubljena še dva kraja: milostno svetišče Matere božje blizo mesta, kamor so pogosto romarji prihajali od raznih strani, in pa samostan barnabito in kapucinov. Velikokrat je obiskal to sv. cerkev Marijino, bil tam pri sv. maši in pri sv. obhajilu ter je marsikatero srečno uro tam preživel pogovarjaje se s svojo ljubo Materjo.

Tudi redovnike je rad obiskoval in se ž njimi dolgo dolgo pogovarjal o božjih rečeh; ti pobožni patri so mu bili izmej vseh najljubša družčina. Sploh se mu je neizrečeno priljubilo samostansko življenje, ker je videl, kako mirno in veselo živijo častiti bratje mej seboj, več niso na svet navezani, oddaljeni od grešnih nevarnostij si zbirajo nemenljive zaklade, noč in dan si pridobivajo novih zaslug za nebesa, mej tem ko posvetni ljudje z nečimernostjo zapravljajo dragi čas. „Tudi jaz hočem postati redovniški duhoven“, je njegov trdni sklep, kajti, če bi bil duhoven mej svetom, bi ne imel tega nebeškega miru, moral bi se vesti po željah svojih sorodnikov, njim za ljubo sprejemati višje časti itd.

Ker je šele trinajst let star, se še ne odloči za noben poseben red in tudi še nikomur noče povedati, kaj si je zbral; le Boga prosi prav prisrčno, da bi mu dal prav spoznati njegovo sveto voljo.

Da bi pa že sedaj saj nekoliko vstregel svojim srčnim željam, sklene mej svetom posnemati redovno življenje in začne še bolj ostro živeti in se še bolj zatajevati v več ozirih. Premagovanje in zatajevanje se mu mora tembolj v zasluženje šteti, ker je imel telo nežno in za trpljenje toraj bolj občutljivo.

Oče ga pripravi, da gre ž njim v Milan gledat velikanske vojaške vaje. Od vseh stranij vre radovedno ljudstvo skupaj gledat to nenavadno vojaško slovesnost. Alojzij pa le na to misli, kako bi se pri tem razkazovanju mogel najbolje zatajevati. Ponudi se mu seveda najpripravnejši prostor, odkoder je bil najlepši razgled. A noče ponudbe sprejeti, češ, da je še mlad, da ima dobre oči, da tudi bolj zadej dobro vidi itd. Ker mu pa le zopet odkažejo dober prostor, si zatajevanje nadomesti s tem, da še ne pogleda parade.

To je bilo za 13 letnega dečka junaško dejanje. A še bolj junaško se začne zatajevati, ko se povrnejo na Kastiljonski grad.

Že sicer je bil tako zmeren, da se je vse čudilo, kako more živeti ob tako malem vživanju. Naložil si je pa še za vsak teden posebne poste. Vsak petek se je postil v spomin Jezusovega bridkega trpljenja, in vsako saboto v čast prečiste Device Marije. Ta dva dni je zavžival opoldne samo po tri v vodi pomočene koščke kruha; zvečer pa le po jednega samega. Postil se je tudi ob sredah, pa ne vselej tako ostro. Ta trojni post na teden mu še ni zadostoval, postil se je mej drugim tudi pred večjimi prazniki. Pri grofovskem kosilu si je zbiral le take jedi, ki so mu bile najmanj všeč, in od teh je nekoliko zavžil, družih se ni dotaknil.

Alojzij je hotel svetnik postati. Ljubil je Jezusa iz vseh svojih mladih močij. Zato se mu ni zdelo nikoli zadosti. Kaj še znajde njegova ljubezen? Sam si naredi nekak bič in spokorni pas, in s tem mrtví in biča svoje nedolžno telo, da bi bil bolj podoben Jezusu.

Postelja se mu zdi premehka. Vé si kmali pomagati: robotih polén si razpologí po žimnici in na takem si privošči kratek počitek.

Stariši mu prigovarjajo, naj se nikar tako ostro ne pokori; a prepovedovati se mu ne tega ne upajo, neka višja moč jim brani.

Kakor v zatajevanju, tako je kazal tudi v pobožnosti vedno večjo gorečnost. Zjutraj je celo uro ali pa še več klečé molil in premišljeval, ravno tako zvečer, predno je šel spat; vsako jutro je bil pri sv. maši, če je mogel, še po več kot pri jedni, in posebno veselje

mu je bilo streči pri sv. maši. Tudi čez dan je mnogo časa obračal v molitev. S tem ne zadovoljen, je še celó po noči vstajal, ter je v nočni tihoti, ko je vse po hiši spalo, klečé molil in premišljeval — ne le po letu, ampak tudi po zimi, v hudem mrazu. Večkrat ga je premagal mraz in trud, da se ni mogel več na kolenih zdržati in se je zgrudil na tla. Pa še v tem stanju je nadaljeval svoje premišljevanje. Večkrat ga je glava zelo bolela; ali ravno to mu je bilo všeč, da je mogel kaj trpeti za Jezusa, ki je imel glavo z bodečim trnjem prebodeno.

Neki večer je bil zopet v glavi hudo betežen in je šel bolj zgodaj v posteljo. Pa spomni se, da še ni zmolil 7 spokornih psalmov. Brž pokliče služabnika, si dá spet prižgati luč in prinesiti molitveno knjigo. Ko skončá molitve, pozabi luč ugasniti in trdo zaspi. Sveča prigori tako blizo postelje, da začne tleti. Alojzij se prebudi, čuti nenavadno vročino in gost dim, ki ga hoče zadušiti. Hitro plane iz postelje, teče skoz vrata in jame glasno klicati. Pa zrak, ki je prihajal skoz vrata, je raznetil še bolj ogenj. K sreči je straža še o pravem času prihitela in pogasila ogenj. Vse bi bilo zgorelo, ko bi se ne bil Alojzij o pravem času prebudil, ali pa, ko bi ne bil tako urno vstal, in gotovo bi se bil zadušil. Hvaležno je sam spoznal, da ga je dobri Bog zopet čudežno ohranil. To mu je bil nov nagib, Boga bolj ljubiti in se mu polnoma darovati.

e) *Alojzij na španjskem dvoru.*

Veliko dušnih nevarnostij je že Alojzij slavno prestal, ali čakajo ga še hujše.

Takrat je bil na Španjskem najsijajnejši dvor v Evropi. Kraljeval je tam Filip II. z veliko mogočnostjo. Njegova sestra Marija je bila žena nemškega cesarja Maksimilijana II. Že nekaj let vdova je sedaj želela obiskati svojega slavnega brata na Španjskem. Pot si je odločila čez Laško. Mogočni vladar je hotel kar moč slavno sprejeti svojo ljubljeno sestro. Zato je naročil, da so jo mnogi njemu služeči plemenitniki laški spremljevali in slavili; mej njimi je bil seveda tudi kastiljonski grof z ženo in otroci.

Sedaj je bil naš tihi, pobožni mladenič hipoma tako rekoč vržen v sredo najšumnejšega življenja. Kar je bilo moč prirediti veličastnega, krasnega, bliščečega in mamljivega, vse se je izkazovalo na tem potovanju. Tisoč in tisoč novih reči, katerih še ni videlo njegovo nedolžno oko, je tu vabilo njegov pogled. Kamor so prišli, nabirala se je nešteta množica najrazličnejših ljudij od vseh strani, da bi videli sijajni sprevod.

Kako lahko pozabi v takih okoliščinah ne le omahljiva mladost, ampak tudi odrasli človek — Boga! Pa Alojzij se ni dal premotiti, marveč je tudi mej potovanjem tem gorečniše opravljal svoje pobožnosti, čim več mu je bilo zmotnjave. Molčé je premišljal; govoril pa večjidel le, če je bil vprašan.

Peljali so se tudi več časa po morju. Že so bili na sredi morja, kar se zasliši strahotni glas: »Turške barke z morskimi roparji so blizo; Bog nas varuj!« Vse je preplašeno, le Alojzij se nič ne boji; veselo celó opomni: »O, ko bi le Bog hotel, da bi postali mučenci za sv. vero!«

Vendar potovanje se je srečno dovršilo v jeseni l. 1581. Z nedopovedljivo častjo in slavo so bili sprejeti v Madridu. Dlje, kakor so mislili — še čez 2 leti — morala je grofovskaja družina ostati v Madridu. In dobri Alojzij je moral do l. 1584 — jako odločiven del življenja preživeti v vedni nevarnosti dvorskega blišča.

Z bratom Rudolfom je bil odločen za dvorno službo kraljeviču Jakopu. Poleg tega so mu preskrbeli najboljših učiteljev, da je mogel nadaljevati svoje učenje. Lotil se je sedaj »višjih« naukov, logike, matematike, modroslovja itd., in pa z velikim vspehom. Očetova želja je bila tudi, da bi se učil boriti in plesati. Pa k temu ga ni bilo moč pripraviti, ker je vedel, da te dve reči, ples in borenje, bi bili brez koristi za stan, ki si ga je sklenil izvoliti.

Ali ta njegova častna služba in pa obilno učenje mu pobere jako veliko časa. Več ne more tako moliti in premišljevati, kakor je bil prej vajen, in nič več tako pogostoma hoditi k sv. obhajilu. Vsled tega mu začne pojemati ogenj ljubezni božje, njegova prelepa

duša jame bolehati, hirati. K sreči pa Alojzij spozná nevarnost in brž — ravno še o pravem času — obnovi prejšnjo gorečnost. Oče nebeški namreč ni zapustil svojega ljubljenca v nevarnosti, temuč dal mu je najti izvrstnega spovednika iz Jezusove družbe. Ob njegovem modrem in milem vodstvu je zopet začel živo goreti in plamteti v mladeničevem srcu ogenj božje ljubezni, in zopet je posijalo solnce prejšnje svetosti. Pa ne le do prejšnje svetosti, ampak še do velike višje popolnosti se je popel v tej dobi.

Z velikim pridom je prebiral knjigo Ljudovika Granaškega »Navod k pravemu premišljevanju« in je sklenil odsihdob vsak dan premišljevati vsaj po jedno uro. — Da bi mogel več in pobožniše moliti, se mnogokrat skrije v drvarnico, in za skladavnico drv kleči in moli tako spodbudno in lepo, da bi skoro angelj iz nebes ne mogel lepše. Tako veliko pobožnost v molitvi si je pa pridobil le z velikim trudom. Sklenil je namreč, jedno celo uro tako moliti, da bi ne bil čisto nič razmišljen. Če se je primerilo, da je bil kaj razmišljen, predno je pretekla določena ura, je zopet začel uro od kraja, kakor bi prejšnje nič ne veljalo.

Zelo je ljubil krščansko priprostost in revščino. Najrajše je oblekel kako staro in ponošeno oblačilo. Če se je po svojem stanu v kraljevičevi službi moral lepše obleči, se vendar ni dal pregovoriti, da bi se bil kakor drugi nakinčal z zlatim zavratnikom, z zlatimi verižicami, z demanti in drazimi kameni itd. Če je bil zarad tega pokregan, je krotko potrpel, ker je hotel Bogu dopasti, ne pa nečimrnemu svetu.

Oči si je tako zelo zatajeval, da še ulic ni poznal po mestu, ker je večjidel pred se v tla gledal in se zastran potov zanašal se le na spremljevalca. Tudi to je pozneje sam pričal, da cesarice na potovanju in na dvoru, kjer je imel priliko jo vsak dan videti, ni nikdar pogledal v obličje, da je celo poznal ni po obrazu. Kdor vé, s koliko radovednostjo navadno ljudje hitijo gledat visoke in imenitne osebe, bo znal ceniti toliko krepostno premagovanje Alojzijevo.

Njegova svetost je bila vsem znana, tako da se vpričo njega nihče ni predrznil nobene napačne be-

sede spregovoriti. Sploh je bil že pregovor med onimi, ki so ga poznali: »Mali kastilijonski grof ni iz mesa kostij.«

Nekega dne je bil Alojzij z malim kraljevičem pri odprtem oknu; zunaj je pihal hud veter. To je bilo kraljeviču zoperno, zato z otročjo nejevoljo zakliče skoz okno: »Veter, jaz ti zapovem, nehaj me nadlegovati!« Alojzij mu smehlja se odgovori: »Vaša visokost pač more zapovedovati ljudem; ti vas bodo ubogali; vetru pa vi ne morete zapovedovati, ker pokoren je le Bogu, kateremu ste tudi vi dolžni pokorščino.« Celó kralju je bil tak moder odgovor jako všeč, ko ga je zvedel.

Tako je nedožlnost zmagovala v sredi stoternih nevarnostij dvorskega življenja, vsem mladim v pouk, da kdor resno hoče, ta premore, — premore veliko — premore vse po njem, ki mu moč daje od zgoraj.

f. Alojzij ob volitvi stanú

Koliko premore resna volja, se je pa še najbolj pokazalo v tem, kar pride sedaj-le na vrsto.

Življenje na španjskem dvoru je namreč za Alojzija tudi zato zeló imenitno, ker je tam pričel najvažniše opravilo mladih let: volitev stanú.

Da je za samostansko življenje že od prvih let gorelo njegovo dobro srce, to nam je znano. Ali samostansko življenje se je v teku časa razdelilo v več redov z različnimi bolj ali manj ostrimi pravili, pa tudi z različnimi opravili in nameni. Za Alojzija sedaj niso majhne skrbi, za kateri samostanski red bi se odločil. Posvetuje se s pobožno materjo in sam vsestransko prevdarja, kje bi bilo zanj najbolje; še več se posti v ta namen, še gorečniše moli. Po vsem tem se mu najbolj želje vnamejo za red Jezusove družbe, in sicer zato, ker se je v njem še polnoma ohranila prvotna gorečnost ustanovitelja sv. Ignacija; ker se mora sleherni ud s posebno obljubo odreči vsaki cerkveni časti; ker ta red tolikanj dela za odgojo otrok; ker tako goreče časti Marijo in tako izdatno pospešuje misijone po raznih deželah. Vendar prav prave gotovosti še ne čuti, je li res to klic božji. Hoče si toraj izmoliti nedvomljivo gotovost.

Približal se je ravno prelepi praznik Marijinega vnebovzvetja. Pristrčni častivec in ljubljeni otrok Marijin ne vé storiti boljšega, kakor vso svojo skrb izročiti v predobre roke nebeške Matere in njo prositi, naj mu za gotovo naznani, kaj je v tej prevažni reči volja njenega božjega Sina. Z veliko pobožnostjo sprejme v ta namen presv. Rešnje Telo in po sv. obhajilu ves zamaknjen moli in s trdnim zaupanjem prosi za spoznanje božje volje. Kar se v molitvi zazdi, da razločno sliši Marijo reči: »Stopi v Jezusovo družbo, naznani to svojemu spovedniku!«

Sedaj so zginile vse megle mučne dvomljivosti, vse mu je jasno: »Jezuit bom, Marija je rekla«. Ali od druge strani se kopičijo črni oblaki prehudih skrbi: kaj porečejo oče? kako dobiti očetovo privoljenje?

Alojzij ves vesel hiti povedat nebeško sporočilo svojemu spovedniku in ga prosi, naj on posreduje, da bo kmalu sprejet v samostan. Spovednik pripozná njegov poklic, pa naravnost pové, da prej ga jezuitje ne sprejmejo, dokler ne dobi privoljenja od očeta.

Od spovednika gre Alojzij k ljubljeni materi ter ves ginjen pripoveduje veselje iz nebes, pa tudi težave, ki ga čakajo zastran očetove privolitve. Grofinja se joka veselja, hvali Boga in mu na novo daruje svojega ljubljenelega sina. Pa tudi mater skrbi, kako bode z očetovim privoljenjem?

Najprej, tako skleneta, bo grofinja sama govorila z grofom o tej reči. Toda, kakor je bilo pričakovati, tako se je res zgodilo. Kakor strela z jasnega neba zadene to sporočilo častiželjnega grofa. Z jeznim glasom, kakor še nobenkrat prej, odgovarja, češ, da mati bolj ljubi Rudolfa in zato da hoče Alojzija prvorojenca odgnati, in pristavi, da nikdar ne bode privolil.

Alojzij počaka nekoliko dnij, potlej se pa tudi on osrči in gre prosit. Pa z jednako ostrimi besedami ga oče zavrne in mu celó žuga, da ga bo dal pretepti. Angeljsko mili mladenič lahno zarudí ter ponižno odgovori: »Kako srečen bi bil, ko bi iz ljubezni do Boga mogel trpeti!« in zopet spoštljivo odide.

Grof dolží tudi Alojzijevega spovednika, da ga je on pripravil do tega sklepa, in tudi njega ostro popri-

jema. Ali ta mu ponižno dopové, da se je Alojzij prav sam prostovoljno odločil in mu to razodel še le pred nekaterimi dnevi, sicer pa je kaj tacega lahko vsak že naprej pričakoval, kdor pozna Alojzijevo nebeško svetost.

Polagoma se oče nekoliko umiri in potolaži, vendar si prizadene vse, karkoli je v njegovi moči, da bi ga odvrnili od takega sklepa.

Zopet in zopet prigovarja Alojziju, naj popusti svoje namere; ali Alojzij stanovitno odgovarja, da ga Bog kliče, da ne more drugače. »Ko bi si bil izvolil kak drug red«, meni oče, »bi lože privolil, ker bi imel po svojem stanu odprto pot do višje časti.« Alojzij pa odgovori: »Ravno zato sem si izvolil Jezusovo družbo, ker so tam častilakomnosti vrata zaprta. Ko bi bil časti želel, obdržal bi bil grofijo, ki mi jo je dal Bog kot najstarejšemu, in bi ne bil gotovega zapustil za negotovo.«

Obrne se do Alojzijevega strica P. Franca Goncaškega, ki je bil general frančiškanov in ravno takrat po opravkih v Madridu, ter ga prosi, naj se prepriča, ali ima Alojzij res ta poklic, in naj mu ga odsvetuje. Ta se kmalu prepriča in grofu naravnost pové, da je poklic njegovega sina božje delo, in da si po svoji vesti ne upa ga odvracati.

Sicer tudi oče to pripozna, vendar dovoljenje le še dalje odlašá na veliko žalost blazega mladeniča, ki tako težko čaka tiste srečne ure. Nekega dne obiše z bratom bližnji jezuitovski samostan. Ko pride čas vrnitve, se postavi pred brata in spremstvo ter pravi: »Le pojdite sami domov. Jaz sem tukaj in ostanem tukaj, da skazem pokorščino Bogu.« Toda oče ga s silo hoče nazaj imeti in Alojzij se mora udati ter zapustiti samostan, ki mu je najljubši kraj na zemlji.

Slednjič vendar s stricem toliko sprosita, da mu bo potlej dovoljeno, ko se povrnejo na Laško; nikakor pa ne, dokler so na Španjskem.

Pa s tem odlašanjem menda je hotel le časa pridobiti za nove zapreke. Kajti ko se res vrnejo na Laško, noče dati obljubljenega privoljenja, marveč z bratom ga pošlje okrog raznih grofov in knezov po

Laškem, da bi mej veselicami, igrami in svetnim skazovanjem pozabil storjeni sklep — zgubil svoj poklic. Vendar ravno nasprotno se je zgodilo; to nevarno potovanje ga je še bolj utrdilo, ker take izvoljene duše si znajo vse v prid obrniti, dobro in hudo.

Tudi na potovanju se je po navadi postil in zatajeval ter zvesto opravljal svoje pobožnosti. Že mej potjo je molil in premišljeval; kjer pa so ostajali, je najprej poiskal v sobi, katera mu je bila odkazana, podobno križanega, da je pred njo pokleknil in molil. Če je pa kje ni bilo dobiti, je sam narisal križ na papir, ga obesil na steno in več ur molil pred njim z navadno pobožnostjo.

Če je prišel v kako mesto, v katerem je bil jezuitovski samostan, ga je gotovo obiskal, če je le količkaj utegnil. Najprej je šel v cerkev Zveličarja obiskat in počastit, potlej pa se je bogoljubno pogovarjal z redovniki.

Nekikrat obiše imenitno gospodo. Bilo je zbranih več mlajših plemenitnikov in starejših gospodov. Mej pogovorom izusti sedemdesetleten gospod nekatere nesramne besede. Alojzij pa ga koj junaško ustavi in glasno, da so ga vsi lahko slišali, zavrne: »Kako, da se mož take starosti in tega stanú ne sramuje tako grdo govoriti, zlasti vpričo plemenitih mladeničev? To se pravi slab zgled dajati, to je hudo pohujšanje. Ali ne pravi sv. Pavel: zlobno govorjenje spridi lepo vedenje?« —

Stari mož ničesar ne odgovori; njemu in vsem pričujočim je bil to prekoristen nauk. Alojzij pa vzame neko knjigo in gre v drugo sobo.

O drugi priliki je bil pri bližnjem sorodniku povabljen na bal. Alojzij ni hotel iti. Ko so pa le tiščali vanj, rekoč, da je nalašč zavoljo njega svečanost vravnana, je sprejel povabilo, toda s tem pogojem, da ga ne bodo silili plesati. Ko se pa neka sorodnica vendar predrzne in mu reče, naj gre plesat, urno zapusti slavno družbo, gre tihoma iz sobane in se ne povrne več. Dolgo ga iščejo, in slednjič najdejo v služabnikovi sobi — klečečega mej posteljo in steno pred razpelom,

Alojzij se povrne domov; a doma ga čaka, mesto dovoljenja, nova vojska. Oče naprosi raznih slavnih mož,

duhovnih in svetnih, naj bi pregovorili sina, da ostane mej svetom. Pa on jim zna tako prepričavno zagovarjati svoj poklic, da so nekateri, ki so prišli ga odvrčat, še zanj očeta prosili in pregovarjali.

Sedaj se hoče grof, ki je bolan ležal, sam prepričati, je li njegovo prizadevanje pri sinu kaj izdalo ali ne. Alojzija pokliče in vpraša, kake misli ima za prihodnost? Alojzij odkritosrčno odgovori: »Nikakoršnih družih, kakor to, Bogu služiti v Jezusovi družbi.« Oče ga ozmerja in mu velí, da naj se mu zgubi izpred očíj. Sin točno uboga in gre res stanovat v neko drugo grofovsko stanovanje zunaj grada, ter tam ves čas preživi v molitvi in ostrih spokornih delih, dokler ga razdraženi oče ne pokliče zopet nazaj.

Zopet mora slišati novo očitiranje, novo žuganje in je zopet z jako ostrimi besedami odpravljen. Ves otožen gre pobožni mladenič v svojo sobo, zaklene vrata, poklekne pred križanega Jezusa, — obilne solze mu kapljejo po licih, iz globočine srca prosi Boga moči, potrpežljivosti in srčnosti, da bi mogel prestati toliko poskušnjo, pa se še ostrejše biča, kakor sicer.

Mej tem pa se skesa tudi grof svoje prevelike ostrosti do sina in veli odgojitelju, naj gre pogledat v Alojzijevo sobo, in naj mu pride povedat, kaj dela. Ta najde sicer vrata zaprta, pa skoz neko prevotljenje pri vratih zagleda Alojzija — kako pred nogami križanega Zveličarja sklonjen in s solzami ves oblit objema sv. križ, se krvavo biča, zdihuje in moli in prosi Boga milosti, ki mu jo ljudje odrekujejo.

Ginjen in solzen pride odgojitelj in z drhtečim glasom začne: »Milostni gospod! ko bi bili vi videli, kaj dela vaš sin, gotovo bi ga več ne zadrževali v njegovem sklepu . . . Videl sem reči, ki bi tudi najtrša srca omečile in ginile.« Sedaj mu pripoveduje vse, kar je videl. Grof posluša, pa skoro ne more verjeti. Zato se da drugi dan nesti pred Alojzijevo sobo, da bi sam videl. In ko se sam prepriča, ostrmi in nič več se ne more premagovati. Vrata da siloma odpreti in z grofinjo stopi v svetnikovo sobo. Videti na tleh kaplje krvi in solz, se več ne more zdržati — obraz si zakrije z ro-

kami in joka. Svetnik tudi porabi ta trenutek ter z milim glasom ponovi svojo prošnjo.

To je bil dan prve zmage. Grof sam piše v Rim, naj se potrebno ukrene zastran sprejetja. Alojzij pa — morda še nikdar v življenju tako vesel — prisrčno Boga hvali za toliko milost.

Alojzij se odpové vsem pravicam prvenstva in odstopi grofijo Rudolfu. Dotično pismo mora biti tudi še od cesarja potrjeno. Mej tem pošlje grof Alojzija namesto sebe v Milan, da bi tam zvršil važna opravila. Vse je spolnil natanko in očetu po volji, zraven pa se še pridno učil in napredoval v bogoljubnosti.

Čez devet mesecev dojde odgovor in dovoljenje od cesarja. Sedaj nič več Alojzija ne zadržuje, kakor le — volja očetova, ki se je mej tem časom zopet premenila. Sam gre v Milan, da bi prenagnil Alojzijevo srce; tudi po družih še jedenkrat skuša doseči svoj namen. Toda Alojzij se ne da premakniti.

Po izvršenih opravkih se Alojzij pomudi še v Mantovi, ter želi tudi za dušne potrebe poskrbeti in opravlja 20 dnij duhovne vaje. Potem se vrne domov s trdnim zaupanjem, da je že prišel čas, ko bo smel svetu dati slovo. Pa kako se prestraši, ko mu oče reče: da mu še nikoli ni polnoma dovolil in da mora čakati vsaj do 25. leta, potlej se bo govorilo zopet o tem.

Ubogi mladenič! koliko je trpelo njegovo užaljeno srce! Kolikrat se je milo razjokal! Vendar obupal še ni, ker bil je prepričan, da je od Boga poklican in da mu bo Bog gotovo pomagal. Molitev se mu sedaj zdi še jedina naslomba.

Nekoč je že celih pet ur molil, pred križanim Jezusom, kar začuti v svojem srcu nek opomin, naj gre k svojemu očetu, ki je ravno bolan v postelji ležal, in naj — poskusi slednjikrat. Alojzij posluša ta notranji glas, gre in spoštljivo pa odločno tako le govori: »Oče! v vaših rokah sem; naredite z mano, kar hočete. Vendar zagotovim vas, da me je Bog poklical v Jezusovo družbo in, če se ustavljate temu klicu, ustavljate se božji volji.« Z navdušenim glasom je govoril te besede in ne čakaje odgovora se vrnil spet v svojo sobo. Oče

pa je bil močno presunjen; spomnil se je, kolike zapreke je že delal Alojziju in da sedaj ne bo drugače, kakor dovoliti bo moral. Na glas joka in zdihuje ter čez nekaj časa zopet Alojzija pokliče in pravi: »Moj sin! zeló globoko rano si usekal mojemu srcu. Ti veš, kako zeló te ljubim, ker si vreden; ti si bil moje upanje in upanje moje hiše. Pa ker te Bog kliče, ne bom dalje nasprotoval. Pojdi, moj sin! pojdi, kamor želiš, sprejmi moj blagoslov!«

Jokaje je govoril grof te besede in Alojzij se mu prisrčno zahvali ter hiti v svojo sobo, poklekne pred sv. križ, povzdigne roke in oči ter ne more nehati Boga hvaliti za toliko dobroto — za zmago po toliki vojski.

Glejte, koliko premore stanovitnost. Kdo bi se ne čudil Alojzijeve srčnosti!

g) Alojzij v samostanski popolnosti.

Alojzij bi bil najrajše še tisti dan hitel v samostan. Pa ker se je moral pismeno vpričo bližnjih sorodnikov odreči grofiji in grofovskim pravicam ter jih odstopiti Rudolfu, moral je še čakati nekaj tednov. Vsem Kastilijončanom se je milo storilo, ko so zvedeli, da jih hoče dobri Alojzij za vedno zapustiti in da jim ne bode ljubljene zapovednik, kakor so pričakovali. Jokaje se poslovljajo.

Povabljeni sorodniki se zberó v Mantovi; pa obravnava se zavleče za dva meseca zlasti zato, ker je bila začetkoma v pismo postavljena pogodba, da mora Alojzij iz bratovega vsako leto dobivati nekoliko denarja na roko; Alojzij pa po samostanskih pravilih tega ni smel in tudi ni hotel, saj je že sam komaj čakal, da bi se polnoma odpovedal svetnemu premoženju.

Slednjič so se zjedini in 2. nov. 1585 se na glas prebere dotično pismo. Mej branjem se oče vedno joka in zdihuje. Alojzij pa še nobenkrat ni bil videti tako vesel, ter radostno prime za pero in podpiše. Potem hiti v svoje stanovanje in v solzah veselja se zahvaljuje Bogu, da mu je dal najti zaklad, po katerem je

že tako dolgo hrepenelo njegovo srce: uboštvo. To-like srčne sladkosti in nebeške tolažbe še ni kmalu občutil. Ko se je v dolgi in sladki molitvi zahvalil, sleče svojo svetno obleko in obleče jezuitovsko oblačilo, ki si ga je bil dal že skrivaj narediti in po nekem pobožnem duhovnu blagosloviti. Sedaj gre v sobano, v kateri so bili že vsi zbrani okrog mize. Solz se ne morejo zdržati, ko vidijo kastilijanskega angelja tako pred seboj; zlasti se oče veliko joka. Alojzij pa se posluži te ugodne prilike in govori tako modro in pristrčno o nevarnostih in težavah, ki jih imajo svetni gospodje in knezi mej svetom gledé na dušno zveličanje, da so si njegove besede globoko vtisnili v spomin in v srce.

Drugi dan se Alojzij pri svojih sorodnikih spodobno poslovi in priporoči. Zvečer poklekne še pred očeta in mater ter ponižno prosi blagoslova. Oba jokaje blagoslovita svojega angelja. Saj je ločitev že sploh težka, kaj še le ločitev od tacega?

Tretji dan, 4. novembra, že veselo odrine proti večnemu mestu in mej potom obišče v Loretu hišico Matere božje. Več ur je molil v tem svetišču Marijinem s toliko pobožnostjo in s takimi nebeškimi čustvi, kakor je mogoče le takemu serafskemu mladeniču. Ostal je tú dva dni, prejel je sv. obhajilo, in kar ločiti se ni mogel od tega tako druzega mu kraja. Le ljubezen do novega poklica ga sili urno dalje proti Rimu.

Mej potjo mu nekdo omeni: »Rudolf se mora pač veseliti, ker si je grofijo tako lahko pridobil.« Alojzij pa ga zavrne: »Bolj se gotovo ne veseli, da je grofijo dobil, kakor se jaz, da sem se je znebil.«

V Rimu je bil z veseljem pričakovan. Imel je sorodnike tudi mej kardinali, in njegova svetost je bila znana po vsem Laškem. Celo papež Sikst V. je želel videti svetega mladeniča; je prijazno ž njim govorili in ga očetovsko blagoslovil.

Na sv. Katarine god, 25. novembra, je bil kot novinec sprejet v Jezusovo družbo, 17 let in 8 mesecev star. Njegov stric, nadškof Scipijo Goncaški, je še zanj sv. mašo opravil in ga obhajal; potlej ga je spremil v hišo novincev. Prijazno se še jedenkrat zahvali svojim služabnikom in zvestim spremljevalcem ter sporoči

pozdrav svojim doma. Prav posebno pa se zahvali stricu, da mu je pripomogel sem priti, in obljubi vsak dan zanj moliti. Stric se ne more solz zdržati in pri odhodu reče nekaterim patrom: »Častiti očetje, od otročje dobe poznam svojega stričnika in zagotovem, da ste danes mej-se sprejeli rajskega angelja.«

Nadzornik novicev ga pelje v odločeno celico. Oh, kako se je razveselil! Radostno je vskliknil: »Zdi se mi, kakor bi stopil v raj; tukaj je kraj mojega počitka, tukaj bom stanoval, ker to sem si izvolil.« Dolgo časa kleči in v solzah hvali Boga, da ga je rešil iz egiptovske dežele v obljubljeno deželo, kjer se cedí med in mleko božjih tolažil. Še jedenkrat se mu polnoma v službo daruje in ga prosi pomoči, da bi mogel natanko spolnovati vse dolžnosti in stanoviten ostati. Vsako leto je posebej praznoval ta dan in si zarad tega sv. Katerino izvolil za posebno priprošnjico.

Žal mi je, da vam tukaj ne morem prav obširno popisati, kako je Alojzij svojo že mej svetom pridobljeno svetost še spopolnil in povečal v varnem zavetju samostanskem, kajti napisati bi bilo treba celo knjigo. Vendar ne morem se ločiti od tega angelja v človeški podobi, da bi vsaj še nekaterih črtic ne povedal iz njegovega samostanskega življenja.

Najpopolnejši možje so se čudili, kako je mogoče v svetosti doseči toliko stopinjo, kakor jo je dosegel sv. Alojzij z božjo in Marijino pomočjo. Njegovi voditelji in učeniki niso pri njem imeli drugega opravila, kakor da so ga zadrževali v njegovi prevroči gorečnosti in da so ožje meje stavili njegovi preostri spokornosti.

Ko je prestopil samostanska vrata, je trdno sklenil prav na tanko spolnovati vsako najmanjše pravilo. Njegova natančnost v tem obziru je bila tako velika, da bi pač večja ne bila mogla biti. Kadar je bil čas molčanja, bi ne bil spregovoril besede za ves svet ne, naj bi bil prišel kdorkoli. Nekikrat je hotel njegov stric kardinal ž njim govoriti; a ni se hotel v pogovor podati, dokler mu ni privoljenja sprosila pri višjih. Še pol pole papirja si ni upal posoditi svojemu tovarišu, predno si je šel sprositi dovoljenje. Zapovedano revščino

je tolikanj čislal, da ni hotel imeti nič svojega. Komaj se je dal preprositi, da je z dovoljenjem višjih ohranil dve priprosti podobi, sv. Tomaža Akvinskega in svete Katarine.

Kakor krotko jagnje je vse ubogal, karkoli se mu je zapovedalo. Znano nám je, kako zeló ostro je prej samega sebe zatajeval. Sedaj so mu bila zarad zdravja preostra spokorila prepovedana. Nekdo mu reče: »Povejte mi odkritosrčno, brat Alojzij, ali vam ni nekoliko hudo, da ste v pokorjenju tako zadrževani.« Pohlevno mu odgovori: »Res je, da to ni skoro nič, kar se mi sedaj dovoljuje v primeri s tem, kar sem si mej svetom nakladal. Pa pri tem me tolaži misel, da redovniško življenje je barka, v kateri ravno tako dalje pridejo oni, ki iz pokorščine pri miru ostanejo, kakor taki, ki se veliko trudijo.« — Jednako vemo, da je post nad vse ljubil. Nekega dne si sprosi, da se smé postiti ob kruhu in vodi. Po kosilu ga pokliče njegov voditelj, ki je bil zapazil, da ni skoro nič jedel, in mu reče: »Pojdite k oni-le mizi in pojejte vse, kar se vam prinese!« Alojzij se ponižno prikloni in uboga. Nekdo mu potlej šaljivo ponagaja, rekoč: »Lepo to, brat Alojzij! Lep post ste si iznašli: pri jedni mizi malo, pri drugi pa veliko jesti; to ni tako napačna iznajdba.« Alojzij ga jednako šaljivo zavrne in je vesel, da je mogel ubogati, kajti volja višjih mu je bila volja božja. — Največja tolažba in radost na zemlji mu je bila molitev. Večkrat je bil tako zamaknjen, da ni nič vedel, kaj se godi krog njega; srce mu je živejše bilo, in obličje je postalo žareče. Sam je spoznal na vprašanje svojih višjih, da v šestih mesecih ni bil pri molitvi toliko časa razmišljen, kolikor je treba, da se jedenkrat obmoli češenamarija. Pa tudi molitev mu je bila ob nekem času prepovedana, češ, da ga bo nehala glava boleti; celo pobožni izdihljeji so mu bili zabranjeni; kar z delom se je imel motiti. To je bilo zanj najtežavniše povelje; bolj ko si je prizadeval svoje misli odvracati od Boga, bolj se mu je Bog bližal z nebeškimi tolažbami. »Pojdi od mene, o Gospod, pojdi od mene!« je klical v ponižnosti svoje prelepe duše. In nekemu prijatelju je požil: »Menijo, da mi bo to glavo olajšalo; pa veliko

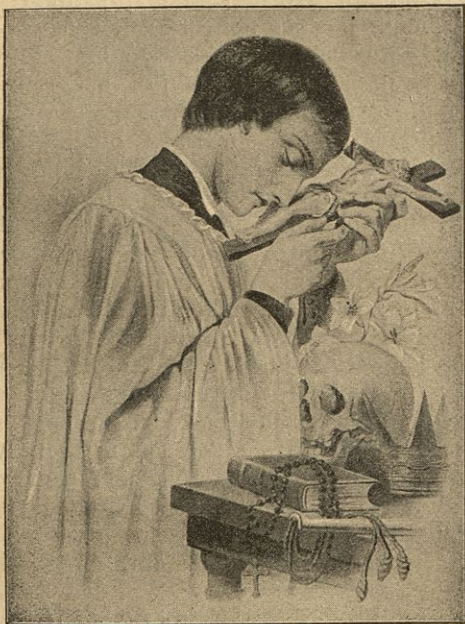
več bolečin mi prizadeva, misli od Boga odvracati, kakor jih v molitvi zbrane imeti.«

S čudovito skrbljivostjo si je prizadeval, vse odstraniti, karkoli bi ga še utegnilo spominjati na prejšnjo plemenitost in imenitnost njegovega stanú. Za zmiraj si je prepovedal grofovski naslov, in žalili so ga, če so jeli govoriti o njegovem plemenitem stanu, ali če so mu tudi v najmanjši zadevi hoteli prednost dajati pred drugimi. Bolnikom streči, postelje prestiljati, pometati, v kuhinji delati, poslom pomagati, ali pa s prosjaško mavho miloščine prositi od hiše do hiše, to mu je bilo tako prijetno in lahkotno opravilo, kakor bi bil svoj živi dan hlapec, ne pa grofovski sin.

Ko je zapazil, da je njegova obleka iz boljšega blaga, kakor obleka sobratov, je tako dolgo prosil, da je dobil jednako. Duhovsko knjigo, brevir, si je bil že prej kupil. Služabnik mu je bil oskrbel jako lep brevir — ne le z zlato obrezo, temuč tudi na platnicah je bilo obilno zlatega. Alojzij je bil tako malo nečimern in se je tako malo zmenil za zunanost, da več časa še zapazil ni, koliko se razloči njegov lep brevir od čisto priprostih, kakoršne imajo sobratje. Brž pa ko to zapazi, hití k predniku in ga lepo prosi te milosti, da bi mu pozlačeni brevir zamenili z družim, najbolj obrabljenim. Prednik mu seveda rad spolni to že v pravilih utrjeno željo in mu da brevir, ki je bil že v mnogih rokah. Kakor slaven zmagovavec, z dragocenim plenom obložen, se priveselí z zastarelo knjigo v svojo celico. Take reči, ki se jih je tako iznebil, imenoval je egiptovski prah«.

Mej vsemi je bil najponižniši. Bog mu je bil dal nenavadno velike darove, pa nikdar se ni pobahal. Neizrečeno hudo mu je bilo, če ga je kdo pohvalil. Izgovarjal se ni nikdar, če se mu je ukazalo še kaj tako čudnega ali zoprnega. Nikoli se ni prepiral z nikomur. Mirno je povedal svoje misli, in če je kdo drugače sodil, mu ni dalje ugovarjal. — Nekikrat je imel pred učenimi in imenitnimi gospodi učenostno zagovarjati neko resnico. Več časa prevdarja, ali bi ne bilo za njegovo ponižnost bolje, ko bi se nevednega delal in nalašč bolj nespametno odgovarjal. Vendar v tako

važni reči vpraša poprej za svet. In odgovorilo se mu je, naj iz pokorščine v čast božjo tako govori, kakor najbolje more in zna. Tako tudi stori, ker pokorščina mu je nad vse. Ali takrat, ko je bil pohvaljen, ga je rudečica oblila, tako hudo mu je dejalo. Sploh se je imel za najnevrednejšega izmej sinov sv. Ignacija, češ, da je iz samega usmiljenja sprejet v družbo; rekel je

sam o sebi, da je kakor zakrivljeno železo, ter da je prišel v samostan, da bi se zravnalo s kladvom pokore in zatajevanja. Vse se mu je zdelo prelepo, vse pre-dobro zanj. Vse je Bogu pripisoval.

Ko ga nekdo vpraša, je li težko, da kak imenitnež zapusti svetno nečimernost, mu odgovori: »Prav nemogoče bi bilo, ko bi mu, kakor nekdam sleporojenemu, Bog z blatom ne pomazal očij.«

Posebno občudovanja vredna je bila pri njem poleg vednega zatajevanja vseh občutkov tista redka krščanska čednost, ki se zove jednako mernost in priprostost. Nobena stvar na svetu ni mogla kaliti njegovega dušnega mirú. Polnoma se je izročil v voljo previdnosti božje; z vsem je bil zadovoljen. Če se je kdaj jela v srcu vzdigovati kaka želja, ki bi mu utegnila vznemirjati duha, jo je hitro zavrgel. Pri jedi si ni nič zbiral; izvolil si je to, kar je veljalo za najslabše. Če je kam šel in so ga vprašali, kako mu je bilo všeč, navadno ni vedel povedati. Že tri mesece je bil v samostanu, pa še ni vedel, kje kateri sedi; celó za sedež svojega prednika je moral vprašati, ko je bil poslan po njegovo knjigo v obednico. Malo se je zmenil za to, ali mu je obleka preozka ali preširoka, predolga ali prekratka. Če ga je krojač vprašal, ali mu je prav, je rekel: »Menim, da je tako prav.«

Kako zeló je imel v oblasti svoja srčna čustva, se je pokazalo zlasti takrat, ko mu je kmalu po prihodu v samostan oče umrl. Vsi so menili, kako zeló se bo prestrašil, kako zeló bo žaloval, ko bo zvedel, ker so ga slišali večkrat reči: »Za Bogom na svetu najbolj ljubim svojega očeta«. Pa tudi o tej prebritki zgubi ostane popolnoma miren. Ves vdan v voljo božjo odpiše materi mej drugim besede, ki jih ni nikdar pozabila: »Boga zahvalim, da bom odsihdob z večjo pravico mogel reči kakor do sedaj: Oče naš, kateri si v nebesih.« Ko so se mu čudili zastran tega, je rekel: »Pripoznam, da bi bil zeló žalosten, ko bi prevdarjal le smrt očetovo. Toda če spoznam, kako ta smrt pride iz rok božjih, ne morem biti žalosten. Ali je mogoče kaj obžalovati, o čemur se vé, da je všeč božjemu Veličastvu?«

Nihče ni mogel pri njem zapaziti najmanje napake. Samega je skrbelo nekaj časa, ali se premalo spozna, kajli, da se pri izpraševanju vesti ne more spomniti nič napačnega. Da bi se bolj poniževal, sklene zapisati svoje napake ter jih višjim predložiti s ponižno prošnjo, da bi ga zastran njih očitno grajali in da bi se jih polagoma poboljšal. Pa se mu ni posrečilo, kajti odgovor je bil ta, da kar je napisal, ni nič napak, ni graje vredno.

Sploh je bil s svojim duhom več v nebesih, kakor na zemlji. Njegova ljubezen do Boga je bila nedopovedljivo velika. Kadar je slišal o Bogu brati ali govoriti, je bil ves prešinjen, da se mu je tudi na zunanje poznalo in še spregovoriti ni mogel. Posebno se je to nekoč zgodilo pri mizi, ko je slišal lepo berilo o ljubezni božji. Kar zamakne se in ne more dalje jesti. Drugi menijo, da mu ni dobro, in ga vprašajo, kaj mu je. Pa ne more jim odgovoriti in zeló hudo se mu zdi, da so to zapazili. Oči pobesi in solze ga polijó; obličje mu zarudí; srce mu tako zeló tolče, da menijo da se je odprla kaka žila. Le polagoma se zopet umiri. Bratje so se že bali vpričo njega govoriti o ljubezni božji, da bi ne bilo škodljivo njegovemu zdravju. — Njegova pobožnost do presv. Rešnjega Telesa, do Matere božje, do angeljev itd. je bila tako velika, da ne vem, je li kdaj kateri svetnik imel pristrčnišo.

Pa ne le sam za se je bil Alojzij tako rahločutnega, plemenitega duha, tudi do družih src je imel nepremagljivo moč. To se je pokazalo v samostanu in na njegovem domu.

V samostanu je bil vsem za zgled, kateremu se ni bilo mogoče ustavljati. Njegovi vrstniki so postali gorečniši, celo učenci so se učili od njega. — Alojzijeve sorodnik je poprašal, kako so ž njim zadovoljni, prednik mu vesel odgovorí: »Druzega vam ne morem reči, kakor to, da se imamo vsi še veliko učiti od njegovega zgleda.« Neki duhoven je rekel: »Le čudo, da pri toliki svetosti čudežev ne dela že v življenju.« In res so ga imeli vsi za svetnika, in reči, ki jih je on rabil, so častili za svetinje in jih poljubovali. Slavni Belarmin je po njegovi smrti svojim učencem razlagal nauk o molitvi, koliko pripomore k popolnosti, in je odkritosrčno pristavil: »To sem se naučil od Alojzija.«

Alojzijeve oče je bil bolj posveten in celo strasten igravec. Pa od tistega časa, kar je šel Alojzij v samostan, je bil ves spremenjen. Spoznal je, koliko žalega je storil — svojemu angelju — svojemu svetniku; spoznal je, da si je ta izvolil boljši del. V cerkev Matere božje, v kateri je Alojzij najraje molil, tje se dá nesti in z veliko skesanostjo opravi dolgo spoved. Po spo-

vedi pa krotko prenaša bolečine svoje hude bolezni. Iz Alojzijeve sobe si dá prinesti sv. križ, pogostoma ga na srce pritiskuje in pobožno poljubuje ter veliko joka. Večkrat se skesano trka na prsi, rekoč: »Gospod, imej usmiljenje z mano! Gospod, grešil sem, usmili se me!« Sam sebi se čudi, od kod tako živo kesanje, od kod te vroče solze; potlej pa pravi: »Dobro vem, komu se imam zahvaliti za to milost! dobro vem, od kod prihajajo te solze — moj Alojzij mi jih je sprosil.« Lepo pripravljen je srečno umrl 13. febr. 1586.

Mej Alojzijevim bratom Rudolfom in sorodnim vojvodom Mantovskim je bilo nespravljivo sovraštvo zaradi Solferinskega posestva. Le do Alojzija imajo še zaupanje, da bi ju utegnil spraviti. Z dovoljenjem višjih pride na Kastilijonsko. Z velikim spoštovanjem je sprejet. Materi, pobožnji grofinji, se tako častitljiv zdi, da predenj poklekne; od vseh stranij se ljudje bližajo in spet veseli razhajajo, rekoč: »Svetnika smo videli!« — In glejte, česar prej nihče ni mogel doseči, Alojzij s kratkimi besedami doseže — popolno spravo in prijateljstvo; vojvoda radovoljno prepusti grad Solferin Rudolfu v last. Predno gre, ga še mati prosi, naj bi v domači cerkvi pridigoval. Alojzij se da pregovoriti in tako lepo govori o sv. pokori in presv. Rešnjem Telesu, da je bil vspeh nenadno vesel. Skoro celo noč so spovedovali vsi spovedniki po mestu. Drugi dan so bili pri sv. obhajilu: Alojzijeva mati, brat Rudolf in njegova žena, najimenoitnejši vradniki in plemenitniki ter okrog 700 podložnih.

Pa to prelepo življenje se je bližalo že koncu. Ko se je iz Kastilijanskega nazaj gredé nekaj časa mudil pri jezuitih v Milanu, je imel neki dan (jedno leto pred smrtjo) v molitvi razodenje, da bo kmalu umrl. In vse, kar smo lepega povedali o preljubeznjivem Alojziju, se je to zadnje leto pokazalo v največji lepoti, kakor blišč zahajočega solnca.

h) *Alojzij radostno umrje.*

Leto 1591 je bilo za Laško silno hudo in žalostno. Dve grozovito veliki šibi božji sta trdo zadeli deželo in zlasti mesto Rim: lakota in kuga. Veliko jih je lakote

pomrlo, mnogo stradajočih pa je z dežele prihitelo v Rim ter še bolj pomnožilo stisko in kužno bolezen. Kar je mogla, je storila Jezusova družba za usmiljenja vredne trpine. Prosili so miloščinje za nje, stregli so jim po bolnišnicah — sami v smrtni nevarnosti; napravili so celó novo bolnišnico; po dnevi in po noči si niso dali počitka.

Alojzij, čeravno slaboten, se je skušal z drugimi v ljubezni do bližnjega. Od kraja mu je bilo le dovoljeno prositi za uboge, ne pa bolnikom streči. Pa tako dolgo je ponavljal svojo prošnjo, da so mu dovolili tudi bolnikom streči v bolnišnici. Kako težavno in prehudo je bolnikom streči, kadar je kuga, tega vam še dopovedati ne morem; pa Alojzij si je zbiral najostudnije bolnike, in stregel jim je z nedopovedljivo ljubeznivostjo, ter se skoro ločiti ni mogel od njih.

Kakor se je bilo bati, se je res zgodilo. Mnogo izmej preblagih strežnikov se je našlo te grozovite bolezni; tudi pomrli so nekateri. Mej prvimi je bil Alojzijevo sošolec in posebni prijatelj Tiberij Bondi. Ob njegovi smrti zakliče Alojzij: »Oh, kako bi bil vesel, ko bi smel z Bondi-jem menjati in namesto njega umreti, ko bi mi Bog hotel dati to milost!«

In res je upal, da bo kmalu deležen te sreče. Bolezen je namreč tudi Alojzija napadla in 3. marcija se je moral vleči. Z veseljem ga je navdajala misel, da ne bode več vstal. Nevarnost je čimdalje večja. Sedmi dan, se je reklo, da je odločiven za to bolezen, ali pride smrt ali pa se jame povračati zdravje. Alojzij je zeló slab, in vsi se bojijo, da bi utegnili ravno na 23. rojstni dan zgubiti svojega ljubljenca. Tudi sam želi sprejeti sv. zakramente za umirajoče. Kakor je bil vselej vaju z angeljsko pobožnostjo sprejemati svete zakramente, je tudi sedaj njegovo vedenje tako pristrčno in spodbudno, da vsem pričujočim obilne solze rosijo lica, in zdi se jim prehudo že zgubiti angeljskega mladeniča.

Potem se obrne do prednika in ga prosi, naj vsem pričujočim naznani, da ni sedaj čisto nič nemiren (kakor so nekateri menili, da bo) zastran pokoril in zatajevanj, ki si jih ja nakladal, temuč mu je celó žal, da se ni

še bolj pokoril, kar bi mu bilo gotovo dovoljeno, ko bi bil prosil; da je v tej reči le voljo svojih vikših spolnoval in da mu gledé pravil vest prav ničesar ne očita, če tudi je včasih drugače ravnal, kakor drugi, ker ga je k temu primorala pokorščina.

Te besede, ki jih je Alojzij zato izgovoril, da bi ne bil kdo kaj pohujšan, zbudijo novo začudenje in še večjo žalost. Prav posebno ginljivo pa je bilo to-le. Po sv. opraviu pridejo tudi pater provincijal. Alojzij prosi za milost, da bi se smel podvreči še nekaterim pokorilom. Ko mu nobeno ni dovoljeno, prosi, naj mu privolijo vsaj to tolažbo, da bo umrl na golih tleh; in ko se mu še ta prošnja odreče, se krotko in mirno udá iz ljubezni do pokorščine.

Sedaj govori le še o nebesih, kakor bi bil že mej angelji; nikakor ne more skrivati veselja, ki ga čuti zastran smrti. Tako je vesel, da ga začne že skrbeti in vpraša svojega spovednika Belarmina, če take smrtne želje niso znabiti kaj pregrešne.

Vendar sedmi dan srečno preide; Alojzij še ne umrje. Njegova kužna bolezen se spremeni v mrzlico. Ali ta sprememba ni obetala zdravja. Ker mu prejšnja bolezen ni vzela življenja nagloma, mu ga je leta jemala polagoma. Še tri mesece mora čakati v tej solzni dolini, predno se mu spolni srčno hrepenenje.

Kakor v zdravih dnéh, ga je bila tudi sedaj krotkost in potrpežljivost sama. Bolezen njegova je bila jako mučilna; hud kašelj ga je nadlegoval; ker je moral tri mesece neprenehoma ležati, so se mu naredile na hrbtu séne (pekoče rane). Pa nikdar se ni pritoževal zastran bolečin in rane so zasledili še le po smrti. Čim slabša in zoprnija so bila zdravila, tem rajše jih je vžival, in najgrenkejša je nalašč dalje časa v ustih zadržaval in počasi pil, da bi se tako pokoril, ker mu niso več dovolili družih spokornih dél. Kadar je bil sam, je večkrat zapustil posteljo, pokleknil in molil pred svetim križem ter ves ginjen premišljeval trpljenje Kristusovo. Ko se je pa to zvedelo in prepovedalo, je radovoljno ubogal. Sploh je natanko spolnoval vsa zdravnikova naročila, čeravno je močno hrepenel umreti. Hvaležen je bil za vsako najmanjšo postrežbo; vedno je mislil, da

mu preveč strežejo. V najhujših bolečinah je bil vesel in prijazen. Vsem se je sedaj v bolezni zdel še ljubeznivejši, kakor prej.

Njegova sorodnika kardinala Rovêre in Scipio Goncaga ga v bolezni večkrat obiščeta; vselej jima je velika tolažba, kadar smeta ž njim govoriti, in očitno spoznata, da »Alojzij je velik svetnik pred Bogom, da je mej vsemi Goncaškimi najsrečniši«.

Prav posebno pa ga je spoštoval star duhoven, pater Korbineli, ki je takrat tudi ležal za smrt bolan. Dokler še nista bila tako zeló bolna, sta se obiskovala, ker tudi Alojzij je imel prav otročjo ljubezen do častitljivega starčka. Pristrčno želi še jedenkrat videti svojega angelja, kakor ga imenuje, predno oči zatisne. Pa ker Alojzij ne more več hoditi, se dá prenesti k smrtni postelji ljubljenega starčka. S solznimi očmi se zahvaljuje, da smé še jedenkrat videti svetnika, predno umrje. Več časa se pogovarjata o nebeškem veselju, ki ga pojmeta kmalu uživati, in drug družega opominjata k potrpežljivosti in stanovitnosti. Slednjič prosi slabotni starček angeljskega mladeniča, naj ga blagoslovi, ker se ne bosta več videla na zemlji. Alojzij se začudi in pravi: »Oh, oče, kar želite, je nemogoče! Ali se spodobi, da bi jaz blagoslovljal svojega očeta in gospoda? Ravno nasprotno se mora zgoditi! Vi ste častitljivi po svoji starosti, jaz pa sem otrok. Vi ste mašnik, jaz nisem; vrednišemu se spodobi, da blagoslovi; jaz prosim vas, vi me blagoslovite!« Ker pa le ne neha prositi in tudi strežniku jokaje se veli, da ne sme nesti nazaj Ajojzija, dokler mu ne podeli te zadnje tolažbe, povzdigne sveti mladenič roko, se prekriža in pravi: »Gospod Bog naj naju blagoslovi oba!« Potem pokropi še starčka z blagoslovljeno vodo, rekoč: »Častitljivi oče, Bog naj vam dodeli polnost svoje svete milosti, in naj vam da vsega, kar želite v njegovo čast. Molite za-me!« — Teden potem je Korbineli umrl in tisto noč se je Alojziju sanjalo, da ga prosi, naj moli zanj, ker je pomoči posebno potreben, ker se bliža konec. Drugi dan je Alojzij zagotovil, da je v nebesih, in se je le memogredé mudil v vicah. Gotovo mu je bilo to razodeto od zgoraj.

Tudi za Alojzija se približuje zadnji dan, in čimdalje bolj se veseli srečnega trenutka, ko pojde k Jezusu uživati neizmerno plačilo, ki je čistim pripravljeno.

Neki večer vpraša svojega spovednika Belarmina: »Ali menite, da katere duše gredo precej v nebesa, in kar nič ne v vice?« Učeni pater odgovori: »Gotovo, in kolikor vas poznam, upam, da bo vaša duša mej temi srečnimi; ker vam je Bog po svojem usmiljenju skazal tolike milosti in posebno to, da ga niste nikdar razžalili z nobenim smrtnim grehom, smem se zanesti, da pojedete naravnost v nebesa.«

Teh besedij je neizmerno vesel. Po Belarminovem odhodu se zamakne in v duhu gleda nebeško veselje. Vso noč ostane v tem srečnem zamaknjenju. Zjutraj radostno pripoveduje: »Bil sem v raju, in sem tako veselje okusil, da se mi je nocojšna noč zdela le jeden trenutek dolga.«

Takrat mu je bil tudi razodet dan njegove smrti. Odločno je rekel: »Osmi dan po sv. Rešnjem Telesu bom umrl.«

Tudi zdravnik je rekel, da mu je še malo dnij tu odločenih. Kdo bi se ne ustrašil tacihi besedij iz zdravnikovih ust? Alojzij pa se kar nič ne prestraši, ko jih zvé; še le prav vesel je in nekemu patru reče: »Ali že veste veselo novico, ki sem jo slišal? V prav malo dneh moram umreti! Prosim vas, pomagajte mi moliti »Te Deum«, da se Bogu zahvalim za toliko milost.« In precej začneta.

Potlej ga obišče neki sošolec. Ko ga zagleda, mu precej radostno zakliče: »Laetantes imus, laetantes imus — veseli, veseli idemo!«

Še tisti dan se je v prelepem pismu poslovil od ljubljene matere. To pismo je bilo drugo v bolezni in zadnje v življenju. Z ginljivimi besedami sporoča, da se mu bliža trenutek, ko bo smel zapustiti svet in sedanje uborno življene zamenjati z večnim neizmerno srečnim; pristrčno prosi, naj nikar ne žalujejo, ampak raje naj se veselijo z veselim, ker ločitev tako ne bo dolga in v nebesih bo z molitvijo še več lahko pomagalo, kakor na zemlji; mati in vsa družina naj sprejmó

njegovo smrt kot predrago darilo; materin blagoslov naj ga spremlja in podpira, da bo srečno dospel na kraj svojega upanja.

Tudi dvema patroma v Neapelj in jednemu v Milan, ki so mu bili posebni prijatelji in dobrotniki, je v pisnih sporočil, da se jim priporoča v molitev in da pojde v nebesa, kjer jih ne bo pozabil. Pa tako so že pešale njegove moči, da se še podpisati ni mogel, in se je le podkrižal.

Zadnjih osem dnij se ni hotel pečati z drugim, kakor s pripravljanjem za srečno zadnjo uro.

Onega patra, kateremu je bil razodel smrtni dan, prosi, naj bi prišel sedaj vsak dan ob določeni uri k njemu, da bosta skupaj molila spokorne psalme. Radovoljno mu usliši prošnjo. Alojzij si da na posteljo postaviti sv. križ in ves čas ima oči uprte vanj; pater pa klečé poleg postelje moli ž njim ter večkrat preneha, ker se ne more solz zdržati. Po dnevi pa želi, naj se mu bere kaj pobožnega. Vsi bratje ga želijo še videti in vsak se mu priporoča v molitev. Alojzij jih ljubeznjivo sprejema in obeta, da jih ne bo pozabil, marveč še bolj ljubil v nebesih.

Poslednje tri dni je vedno držal za zadnjo uro blagoslovljeni križ v roki, ga pritiskal na prsi in se v plamtečih molitvah pogovarjal z Zveličarjem. Pogosto so bili slišati iz njegovih ust pobožni izdihljeji; zlasti je večkrat ponavljal besede: »Hrepenim biti rešen in sklenjen s Kristusom.« (Fil. 1, 23.)

Tako se približa osmi dan po sv. Rešnjem Telesu. Strežnik mu opomni, ko ga najde mirnega in vselega: »No, brat Alojzij, tedaj še živite. Danes niste umrli, kakor ste menili in meni rekli.« — »Dan še ni pri kraju, danes bom umrl«, odgovori svetnik. In tako tudi še drugim odločno zagotavlja, da bo umrl prihodnjo noč. Nočejo mu pa verjeti, ker se vsem zdi boljši in čvrstejši.

To je bil tudi vzrok, da ga niso prevideli, ko je koj zjutraj prosil. Proti poldnevu zopet ponavlja prošnjo, in ko mu pravijo, da je bil že previden v tej bolezni, odgovori: »Ne svetega olja, ampak sveto popotnico.«

Takrat se mu sporoči, da so mu sv. oče podelili apostoljski blagoslov in popolni odpustek. Hvaležno sprejme to veliko milost. Pa misel, da se poglavar sv. cerkve pečajo ž njim, tako prestraši ponižnega svetnika, da obraz z rokami zakrije in se sramuje kakor otrok.

Okrog šestih zvečer ga pride obiskat neki sošolec. Prva beseda, ko ga zagleda, je bila prošnja, naj gre in preprosi prednika, da ga bodo prevideli, ker to noč mora umreti.

Sedaj je uslišan in z nedopovedljivim veseljem sprejme sv. popotnico. Vsi pričujoči se jokajo, ko govori prednik: »Sprejmi, brat, popotnico« itd. Potem objame vse po vrsti in se prisrčno poslavlja ter obeta, da bo molil za-nje v nebesih.

Ob sedmih je bil pater Cepari pri njem. Z roko podpre nedolžnemu bolniku glavo, da bi lože gledal na sveti križ, ki je bil postavljen na postelji. Ta trenutek svetnik trudoma povzdigne roko in se molčé odkrije. Cepari meni, da je umirajoči nevedoma in nehote to storil; zato mu vzame kapico in mu jo zopet dene na glavo. Pa Alojzij se precej zopet odkrije, vedno obrnjen na umirajočega Zveličarja. Pater Cepari pa ga še jedenkrat pokrije, rekoč: »Pustite to, brat Alojzij, zvečerni zrak bi vam utegnil škodovati.« — »Jezus Kristus je bil odkrit, ko je umiral«, odgovori angeljski mladenič.

Ker je še bil popolnoma pri zavesti in je lahko govoril, je menil prednik, da še ne bo umrl po noči, zato veli patrom, naj gredo k počitku. Le samo Alojzjev spovednik Belarmin in dva druga smeta ostati čez noč pri njem. Jokaje gredo od njega in s težkim srcem ga zapustijo, ker slutijo, da ga drugi dan ne bodo več videli živega. Alojzij pa jim pravi: »Potolažite se, ljubi očetje in bratje, saj se bom vseh spominjal in v nebesih zelo molil za vas. Predno pa tje pridem, molite vi za-me; pomagajte mi na tem potovanju.«

Ko žalostni odidejo, ga vpraša Belarmin: »Kadar boste želeli, da naj molimo molitve za mrtve, boste naznanili, kaj ne?« Alojzij obljudi.

Nekaj časa potem reče: »Moj oče, je že čas.« Vsi trije pokleknejo in molijo ter priporočujejo njegovo deviško dušo.

Potlej prosi strežnika, naj ga obrne po strani.

Ker je videti pri moči, ga zapusti tudi Belarmin zanašaje se, da ga bode še drugo jutro našel živega. Alojzij pa je prepričan, da bo to noč umrl; ves je vtopljen v misli na smrt, toda ves čas miren in vesel. Sedaj pa sedaj reče kaj iz sv. pisma; zlasti večkrat ponavlja: »Gospod, v tvoje roke izročim svojo dušo. Patra pobožno molita poleg njega, ga kropita z blagoslovljeno vodo in mu dajeta poljubovati sv. križ. Zdi se jima, da mirno počiva, ali hipoma mu obličje obledi, mrzel — mrtvaški pot ga oblije. »Obrnite me po strani«, reče še s pojemajočim glasom. Že tri dni je nepremaknjen ležal; to se vé, da je nezmrno trpel, vendar se jima zdi, da je to govorjenje bolj nasledek s smrtjo se boreče nature, kakor pa res zavedna želja. Opomnita ga, kako trda je bila Jezusova smrtna postelja. Alojzij obrača na križ umirajoče oči tako hrepeneč, da se mu pozná, kako bi še raje več trpel za Jezusa.

Slednjič mu odpové glas in beseda. Nič več se ne premakne, sliši pa še. V roko mu podasta blogoslovljeno mrtvaško svečo, podobo žive vere in ljubezni. Svetnik se prizadeva, da bi jo držal. Njegove ustnice se še trudijo, da bi zadnjikrat izrekel presveto ime »Jezus«, pa angelj se je že preselil v nebesa!

Oba patra čutita v tem trenutku nedopovedljivo sladek mir v srcu in vroče želje v prihodnje le za Boga delati in živeti. Pozneje je bil zadosti le spomin na Alojzija, da se je gorečnost na novo vnela. — Ali je mogoče, mladi bravec, da bi sedaj, ko si prebral prelepo življenje in presrečno smrt najboljšega mladeniča, tvoje dobro srce moglo sklepati kaj drugega, kakor v nedolžnosti in gorečnosti posnemati prelepi zgled Alojzijevega?

3. Sv. Stanislav Kostka.

Izmej vseh mnogoštevilnih svetnikov in blaženih iz družbe Jezusove je Stanislav prvi od sv. Cerkve dobil naslov »blaženi«, še prej kakor sv. Ignacij in sv. Frančišek Ksaverij. Njegovo življenje je bolj jednako-merno, kakor življenje sv. Alojzija, ali po čednostih mu je močno podoben. Zato menim, da boste najlaže spoznali ta prelepi biser Jezusove družbe, ako vam najprej prav ob kratkem opišem njegovo življenje, in potlej še posebej v krasen venček povijem nekatere njegovih prelepih čednostij.

Rojen je bil ta ljubeznjivi svetnik l. 1550, deset let potem, ko je bila Jezusova družba v Rimu potrjena. Oče njegov Janez Kostka in mati Marjeta Kriska sta bila plemenite in jako slavne poljske rodovine. Živela sta takrat, ko je Stanislav zagledal luč sveta, v svojem gradu Rostkovu. Tu je Stanko srečno preživel prva otročja leta. Za odgojitelja in učenika mu je bil mlad mož, Ivan Bilinski.

Ko je bil Stanko 14 let star, ga pošljejo stariši z bratom Pavlom in omenjenim učenikom na Dunaj. Tam so imeli Jezuitje samostan in poleg tega hišo, kjer so se vzgojevali plemeniti mladeniči iz najimennitnejših hiš domačih in tujih krajev. Pa še prav celo leto nista ostala tu, ker cesar Ferdinand, ki je bil Jezuitom prepustil to hišo, je umrl, njegov naslednik pa jo je zopet odtegnil temu namenu. Plemeniti dijaki so se razšli na razne kraje; Kostkova pa sta ostala še na Dunaju in sta si v mestu najela stanovanje. Pavlu je bilo novo bivališče jako všeč, Stanislav pa je bil zelo žalosten te premembe, ker je bil hišni gospodar protestant in ker se je pogrešal priljubljeni red prejšnjega odgojišča.

Stanislav se s težkim srcem vdá in ostane v tej protestantovski hiši dve leti, pa lahkomišeljni brat mu prizadene silno veliko hudega. Toda Bog ga mnogovrstno tolaži, zlasti v njegovi smrtno nevarni bolezni, v kateri ga je čudežno obhajal angelj iz nebes. V tej bolezni se mu prikaže tudi Mati božja z usmiljenim

Jezusom, obljubi mu, da se bo ozdravil in mu veli, naj stopi v Jezusovo družbo. Take želje je že sam več časa gojil v srcu, ker je že pred več meseci spoznal, da ga Bog kliče v ta red, pa v preveliki boječnosti si ni upal z nikomur govoriti o tem. Sedaj še le se osrči, gre k svojemu spovedniku in mu jokaje razodene, da ga je Gospod že pred več meseci klical v družbo Jezusovo, on pa da si v napačni bojzljivosti ni upal z nobenim govoriti o tem. To razodenje mu napolni srce z neko tolažbo in radostjo, kakoršne še prej ni občutil nikdar; prejšnja boječnost pa se mu je zdela nehvaležnost do Boga in imel jo je za največji greh svojega življenja.

Brez odlašanja hiti k predstojniku prosit, naj ga sprejme. Pa dobi odgovor, da brez očetovega dovoljenja ne more biti sprejet. Vendar blagi mladenič ne obupa: kar mu je velela Marija sama, to mora biti mogoče, meni po pravici. Zopet ponoví svojo obljubo in sklene kot romar ob miloščinji potovati po svetu od samostana do samostana, dokler ne bo kje sprejet, kjerkoli, ko bi imel tudi vse življenje tako prositi in romati.

Pri dunajskih Jezuitih je dobil dvoje priporočilno pismo, jedno za slavnega P. Kanizija v Dilingen, jedno pa za P. Borgija, generala jezuitov v Rimu.

Neko jutro meseca avgusta 1567 prav zgodaj, ko sta Pavel in Bilinski še spala, sporoči služabniku, da ga opoldne ne bo pri mizi, da je drugam klican; potem gre k sveti maši in k svetemu obhajilu in potlej odrine naravnost proti Dilingu. Zunaj mesta sleče svojo navadno obleko, obleče priprosto ubožno oblačilo, se prepaše s pasom, vzame popotno palico in hiti dalje.

Že o poldne se Pavlu čudno zdi, da brata ni h kosilu, še bolj ga pograša zvečer in začne ga skrbeti, da bi bil utegnul pobegniti zarad njegovega nadlegovanja. Drugo jutro se urno odpravijo Pavel, Bilinski, njegov služabnik in gospodar iskat ga. Urno drvijo za njim in res ga doidejo, pa ga ne spoznajo ter mimo njega hitijo še dalje. Stanislav jih spozná, še gorečniše se priporoča v varstvo hožje, in da bi ne bi spoznan, zavije na stransko pot. Pa ravno to jim je zbudilo sum,

zato obrnejo in ga hočejo dohiteti z urnimi konji. Toda, glej čudo: konji so čimdalje bolj počasni, slednjič se ustavijo in se ne dajo le za stopinjo dalje premakniti; ko pa voznik obrne proti domu, so zopet hitri, kakor poprej.

Stanislav pa, svest si varstva božjega, veselo dalje potuje. Pri dobrih ljudeh si sprosi najpotrebniše hrane in hvaležen je za najslabšo postrežbo. Po potu premišluje božje reči, pogovarja se z Bogom in z Marijo, ali pa moli sv. rožni venec. Če zagleda ob cesti kak križ ali znamenje Matere božje, se mu spoštljivo približa, obstane nekoliko, obmoli pobožno molitvico in vesel hiti zopet dalje.

V Dilingu ga P. Kanizij z veseljem sprejme, pa kmalu zopet z novim priporočilom v Rim pošlje z dvema družima novincema. Dolga je bila pot iz Dunaja do Dilinga, a še daljša od tod do Rima; najmanj 400 ur mu je bilo peš hoditi. Pa Stanislav se ni ustrašil nikakoršne težave in zopernosti, da je le dosegel svoj namen. — Ne da se dopovedati, kako srečnega se je čutil, ko ga v Rimu sv. Frančišek Borgijan sprejme v Jezusovo družbo. Nobena reč bi ga ne bila mogla več premakniti iz samostana, tudi ne očetovo žuganje. Tam pa je živel le 10 mesecev in umrl je silno lepe smrti, kakor bom še potlej povedal. Njegovo življenje je bilo kratko, pa bogato prelepih čednostij.

a) *Najlepša čednost.*

To je neomadežana čistost in spodobnost v mislih, besedah in delih, katera se večkrat imenuje tudi nedolžnost. Ime »najlepša čednost« zasluži zato, ker je tako rekoč solnce drugih čednostij, in daje vsem čednostim še le pravo lepoto. Brez te čednosti ni mogoče se prikupiti ne Bogu ne Mariji, ne angeljem in ne ljudem. Zato pa tudi vidimo, da si vsi bogoljubni otroci najbolj prizadevajo, da si ohranijo ta neprecenljivi zaklad. Skrbno se varujejo slabe družčine in spokorno se zatajujejo in premagujejo, tudi še v dovoljenih rečéh; pri najmanjši nevarnosti in napačni misli, ki se jim zdi zoper to čednost, hitro Boga prosijo za odvrnjenje,

Marijo zaupno kličejo na pomoč. In Bog jim tako dobro voljo in prizadevanje čudežno podpira in dobrotljivo odvrča vse nevarnosti, tudi one, katerih v svoji nevedni lahkomišljenosti še ne poznajo ali ne zapazijo. Marija je takim posebno ljubeča Mati in močna varhinja. Tak ljubljenec Marijin in presrečen angelj v človeški podobi je bil sv. Stanislav.

Ko je bil še doma pri svojih stariših, so večkrat prihajali k njegovemu očetu različni prijatelji in gostje. Pri mizi so se prosto pogovarjali o raznih rečeh. In če je kateri spregovoril količkaj nespodobnega, je Stanislavek koj barvo spremenil, pobesil glavo in oči, ter tako z obnašanjem naznanil svojo žalost, ako si ni upal z besedo. Če pa nespodobno govorjenje ni kar precej prenehalo, je glavo povzdignil, kvišku pogledal in nekaj trenutkov imel nepremaknjeno odprte oči proti nebu; potlej pa je omedlel in s stola padel, če mu niso hitro prišli na pomoč. Nekaj časa ni nič vedel, kaj se godi okrog njega. To nezavednost so imenovali omedlevico; očetu pa se je zdelo, da je nebeško zamaknjenje.

Tako se je zgodilo angeljskemu otroku vselej, kadar se vpričo njega ni govorilo dovelj spodobno. Zato si je oče prizadeval o takih prilikah govorjenje hitro na kaj drugega obrniti ali pa ustaviti s tem, da je naravnost rekel gostom, naj imajo usmiljenje z njegovim Stankom in naj nikar ne zinejo nič pohujšljivega.

Dušna nedolžnost mu je sijala tudi na obrazu. Bil je tako lepega in ljubeznjivega obličja, da so mnogi rekli, da je bolj podoben angelju, kakor človeku. Tako je bil čist, sramožljiv in nedolžen, da ga je moral spoštovati — skoro bi rekel — kot svetnika častiti, kdor ga je videl, in v njegovi pričujočnosti je čutil posebno ljubezen do sv. čistosti. Že pogled nanj je bil zadosti, da so zginile skušnjave, in so jele srce navdajati svete nebeške misli.

Čeravno se je čutil v posebnem varstvu božjem in nebeške Matere Marije, se je vendar tudi sam veliko prizadeval za ohranjenje angeljske čednosti, deviške nedolžnosti. Velikokrat se je postil, zeló je bil zméren v jedi in pijači, ljubil je samotnost, ogibal se razuzdanih tovarišev in praznih veselíc, in nakladal si je še tudi

prostovoljna pokorila. Tako se je že naprej ubranil vsem nevarnostim in z božjo pomočjo je ohranil nedolžnost do groba.

b) *Krotkost in potrpežljivost.*

Za to dvojno čednost je imel Stanislav pač dovelj priložnosti. Ko sta si bila z bratom Pavlom na Dunaju najela skupno stanovanje, začel ga je Pavel mnogovrstno dražiti in neusmiljeno žaliti.

Njuno življenje si je bilo namreč čisto nasprotno; kar je bilo za Stanislava najljubše opravilo, za to Pavel prav nič ni maral. Pavel je živel jako neredno. Sprijaznil se je bil s poljskimi plemenitki, ki so bili lahko-mišljeni in mrzli za božje reči. Ž njimi je obiskoval gledišča, ples in veselice; zapravljal je denar z nezmer-nim vživanjem in gizdavo obleko, za sv. zakramente in dela krščanske ljubezni pa se ni zmenil. Ni tedaj čudo, da mu Stanislav ni bil všeč, ker je tako redno, lepo in pobožno živel. Le pogled na nedolžnega brata bilo mu je tiho pa dovelj ostro očitaje.

Pavel si veliko prizadeva, da bi dobrega brata obrnil na svojo stran, da bi tudi tako posvetno jel živeti. Pa vse prizadevanje je zastonj. Zato je od dne do dne predrznejši in sovražnejši zoper Stanislava. Nikoli ne sliši sveti mladeniček lepe besede iz njegovih ust. Njegove dolge in pobožne molitve, tolikratno obiskovanje cerkev, tako pogostno prejemanje sv. zakramentov, priprosta obleka, molčečnost, njegov post in zaničevanje posvetnih gostij in veselic: vse to je v očéh prevzetnega brata prehudo očitaje, katero meni, da se ne smé dalje trpeti, to se mu zdi krivica, katera misli, da ne smé biti brez kazni. Od tod neprenehljivo očitaje in neprestano karanje.

Pa zlobni Pavel ne ostane le pri trdih, razžaljivih in osornih besedah, temuč, kar je še hujše, celó dejansko začne trpinčiti to krotko jagnje, rekoč, da hoče ukrotiti njegovo trmo in pregnati njegovo svojeglavnost. Njegova nečloveška trdosrčnost sega večkrat celo tako daleč, da ga na tla vrže, s palico kruto pretepa, z nogami teptá in neusmiljeno suje, In ker Stanislav molčé in krotko prenaša to krutost, mu jeza le še bolj narašča.

Odgojitelj Bilinski je sicer katerikrat prihitel in je ubozega Stanislava iztrgal iz trdih rok neusmiljenega brata; toda o taki priliki ga je še sam začel žaliti, rekoč, da po lastnem zadolženju to trpi, da je to pravična kazen za njegovo samoglavnost, s katero brata tolikanj draži. Bilinski je bil namreč tudi posvetnjak, in zato je tako govoril; on, ki bi bil moral vesel biti takega gojenca in ga braniti, je še sam mnogokrat pomagal žaliti ga in odvracati od njegove bogoljubnosti.

Tako hudo se je Stanislavu godilo neprenehoma, več ko dve leti: od marcija 1565 do avgusta 1567, ko je nastopil potovanje proti Rimu. Skoraj, da ni imel le jednega čisto mirnega dneva. Kajti razun brata in Bilinskega je imel še dva druga žaljivca.

Dva poljska plemenitnika, sorodna mu mladeniča, sta stanovala v ravno tisti hiši in sta ga dražila zlasti pri molitvi po noči. Jeden je bil jednakega imena, jeden pa se je imenoval Rozrarevski. Po svetnikovi smrti sta oba skesano spoznala krivico, ki sta mu jo nekdam prizadevala.

Rozrarevski je še v starih letih s solznimi očmi pripovedoval, kako je Stanislav po noči, ko so tovariši spali, tiho vstajal, potem nekaj časa klečé molil, potlej pa roke navskriž dejal in na tleh razprostrt dolgo časa čul v pobožni molitvi. To videti je večkrat vstal, navidezno, kakor bi imel kak opravek, v resnici pa iz tega namena, da bi motil nedolžnega otroka. Delal se je, kakor bi ga ne videl, pa ga je močno sunil z nogo, ali stopil nanj, ali pa se zavalil nanj, kakor bi imel kamen pred seboj. Stanislav pa, kakor bi ne bil živ, ali bolje rečeno, ker je bil v Boga zamaknjen, se čisto nič ni premaknil in se kar nič pritožil.

Drugi plemeniti sorodnik nekega dne, ko so že Stanislava začeli očitno častiti za blaženega, dobi od svoje sestre Ane, prednice slavnega samostana v Jaroslavu, jedno izmej prvih slik svojega mladostnega vrstnika. Premišljevaje znani obraz, najprej zarudi in potlej globoko ginjen poljubi podobo, nato se mu solze ulijó in zopet in zopet poljubuje drago mu obličje. Prednica meni, da je zato tako veselo ginjen, ker si je jeden njegovih sorodnikov v tako malo letih pridobil toliko zaslug

in toliko čast, Pa odkritosrčno spozná, da to niso solze veselja ter izdihne: »Oh! kolikrat sem stopil na tega blaženega mladeniča, ko sva se še na Dunaju skupaj šolala, in je on na tleh molil po noči!«

Kako se je pa Stanislav obnašal pri tem dolgem in hudem mučeništvu? Ni mu mar za to, ali je bratu in drugim všeč ali ne; in precej od kraja sklene tako živeti, kakor spozná, da se mora živeti po božji volji. Če ga je Pavel osorno opominjal, naj se lepše oblači, naj ne zaničuje svetá in svetnega veselja itd., je vselej krotko pa odločno odgovoril: »Nisem rojen za ta svet, ampak za večnost; za njo hočem živeti, ne pa za svet!« In ostal je stanoviten v svojih sklepih, pa tudi potrpežljiv in vesel v najhujšem zaničevanju in preganjanju.

Največja krivica, najzlobnejše zaničevanje in zasramovanje ga ni moglo pripraviti v nejevoljo ali ob ljubezen do brata. Pustil se je tepsti in z nogami tep-tati, ne da bi se bil ustavljal ali pritoževal. Še celo očetu, kateri ga je tako zelo ljubil, in materi, ki ga je najrajše imela mej vsemi otroci, ni nikdar nič potožil; vse, vse je molčé prenašal s plemenito srčnostjo, iz ljubezni do Boga.

Kadar je ponehala nevihta bratove jeze, je vselej kazal nedolžni deček svojemu preganjavcu ravno tako vesel obraz, kakor prej. In skoro ni mogoče, da bi brat brata ljubil bolj prisrčno, kakor je ljubil Stanislav svojega brata Pavla. Pri vsaki priložnosti mu je pokazal svojo vdanost in spoštovanje. Šnažil in pospravljajl mu je sobo, čedil mu čevlje in obleko, in sicer mu je stregel, kolikor je le mogel.

Tako ravnati, kakor je Stanislav ravnal, se ne pravi spolnovati samo zapovedi, temuč spolnoval je tudi evangelske svete, ker je dobro povračal za hudo, postrežbo za razžaljenje, bratovsko ljubezen za trdosrčno krivičnost. Tolika potrpežljivost in krotkost je svetniška čednost.

c) *Ponižna pokorščina.*

Posebno težka se je morala Stanislavu zdeti ubogljivost in pokorščina, ker je bil v takih okoliščinah, da je moral veliko prevdarjati, ali smé ubogati ali ne. In

mnokrat se mu je primerilo, da se je moral ravnati po zgledu apostola, ki je rekel: »Boga je treba bolj poslušati, kakor ljudi.«

Ce sta mu očitala Pavel in Bilinski, da je trmast in da zaničuje njuno povelje, očitala sta mu po krivici. Tako očitaje je bil le prazen izgovor, ker se mu čednosti in bogoljubnosti nista upala naravnost očitati: kajti Stanislav je ubogal natančno vse, kar ni bilo škodljivo njegovi duši; kar se mu je pa zdelo nevarno ali škodljivo za dušo, tega bi ne bil storil za vse na svetu. Tako n. pr. Stanislav ni maral, da bi ga strežaj spremljal, kadar je kam šel; kajti ni rad videl, da bi bil kdo priča njegovih molitev v cerkvi, ali pa njegovih pobožnih pogovorov v samostanu. Vendar ko je to odgojitelj zahteval, se ni več ustavljal. Tudi mu je prepovedal, da se ne sme postiti tisti večer, predno gre k sv. obhajilu, kakor je imel vselej navado. Če katerikrat Stanislav ni vedel priličnega izgovora za svoj post, prišel je k večerji in je iz pokorščine nekoliko zavžil.

S tako pokorščino v vseh rečeh, katere je smel storiti brez greha, je hotel bratu pokazati, da ga samo zato ne uboga v nekaterih zadevah, ker se boji zoper vest ravnati. Sicer tudi Pavel ni imel druge pravice zapovedovati mu, kakor to, da je bil za par let starji.

Bog je tudi s čudežem pokazal, kako ljuba mu je njegova pobožnost, pa tudi njegova pokorščina. Nek večer so bili šli že vsi spat razun Stanislava, ki je še molil in bral pobožne bukve. Tovariš Rozrarevski mu ostro reče, da škoduje zdravju in še druge moti; na to se koj odpravi v posteljo, luč pa postavi k zglavju, da bi še kaj bral. Toda kmalu zaspi! Luč prigorí do postelje in jo zažgé, — on pa le spi. Dim in plamen tovariše zbudi; in videti plamen krog in krog Stanislava, zakličejo »Stanislav!« Le-tá se zbudi in urno po koncu skoči. Vsa postelja je zgorela; njemu pa se čisto nič ni zgodilo, čeravno je ležal v sredi plamena!

Tako privajenemu tudi samostanska pokorščina ni bila težavna. Ko se je na potovanju mudil nekaj časa v Dilingu, ga je postavil P. Kanizij za strežnika v samostanu. To je storil v dvojni namen: da bi se prepričal njegove ponižnosti in pokorščine in pa da bi

drugi učenci videli njegov prelepi zgled ter ga posnemali. Ta poskušnja se je jako dobro obnesla v obeh ozirih. Stanislav je opravljal vse, kar se mu je ukazalo, s toliko spretnostjo, kakor bi bil od nekdej za hlapca, ne pa plemenitega veljaka in grajščaka sin. Kadar je pri mizi stregel, kazal je toliko ponižnosti, prijazne postrežljivosti, pazljivosti in ubogljivosti na najmanjši miglje, da ga je bilo veselje gledati pri tem opravilu. Pa tudi gojenci so ga častili kakor svetnika, ker zvedeli so, da je bogat plemenitnik in da ga je le ljubezen do Boga ponižala za revnega hlapca. Kakor angelj se jim je zdel v deviški pohlevnosti in modrem vedenju.

Kako zeló je čislal pokorščino, pokazal je ob neki priliki v Rimu. Stanislav in Akvaviva (poznej tako slovečega imena) sta bila poslana v kuhinjo, da bi kuharju kaj pomagala. Kuhar ju pošlje po drv in tudi noročí, po koliko polen naj si naložita. Akvaviva méni, da hoče kuhar njunim močem prizanašati, zato si naloži nekoliko polen več, ker se dovelj močnega čuti za večje breme. Stanislav pa se po taki nepremišljeni gorečnosti ne dá premotiti. Smehljaje mu opomni, da le jednega samega polena ne vzame več, kakor je naročil kuhar; on jima je sedaj prednik, dokler sta mu odločena v postrežbo. Akvaviva se začudi taki priprosto natančni pokorščini in precej odloži, kar si je bil naložil za nameček.

Ceno njegove pokorščine in ubogljivosti pa je še posebno povekševala dobrovoljnost in veselost, s katero je opravljal svoja dela. Nekoč ga je vprašal prednik, kako bi se pripravljaj, ko bi dobil povelje, da mora potovati v Indijo. Stanislav mu radostno odgovori: »Napravil bi si dober klobuk iz potrpežljivosti, dvojnati plašč iz ljubezni, par močnih čevljev iz zatajevanja; tako bi mi ničesar ne manjkalo, da bi izvršil nalogo.«

č) *Ljubezen božja.*

Ta beseda, »ljubezen božja«, ima dvojen pomen. Pomeni nam najprej tisto neskončno ljubezen, ki jo ima najboljši Oče nebeški do nas; pa tudi tisto pri-

srčno ljubezen, ki jo ima dober kristijan do svojega Boga. Oboje je bilo pri sv. Stanislavu v obilni meri. Ves čas svojega življenja je kazal nenavadno veliko ljubezen do Boga; pa tudi Bog je celó čudežno pri raznih prilikah pokazal, kako zelo ljubi to izvoljeno dete svoje.

Kakor hitro se je Stanislav pameti zayedel in začel spoznavati, kaj je dolžan Bogu, svojemu Očetu in Stvarniku, mu je obljubil, da hoče vse svoje življenje zvesto mu služiti in dober otrok biti. Od takrat mu je bilo zmiraj najljubše opravilo moliti in na Boga pobožno misliti. Še ko je bil doma, tedaj že v pravi nežni mladosti, se je večkrat tako zamislil v nebeške reči, da ni nič zapazil, kaj se je godilo okrog njega.

Na Dunaju pa je imel kot priden dijak še več prilike prisrčno se pogovarjati s svojim nebeškim Učnikom. Tako je bil prevzet božje pričujočnosti, da je večkrat tako dolgo klečal v molitev zamaknjen, da še ni zapazil, kako ga telesne moči zapuščajo — ter je slednjič omagal in se zgrudil na tla. To je znamenje, da je čutil Stanislav v molitvi toliko nebeško radost, da je pozabil na vse drugo. Zato tudi ni potreboval in ne iskal drugačnega razveseljevanja.

Kadar je Pavel po jedi z učiteljem in drugimi tovariši igral to ali drugo igro, poiskal si je Stanislav tudi svoje veselje; šel je namreč v cerkev; tam je pokleknil v kak kotichek ter molil tiho in tako prisrčno, kakor angelj nebeški; lice mu je žarelo v ognju zbrane pobožnosti, in solze srčnega ginjenja so mu kapale po obrazu kakor blaga rosa nebeška.

Vsak praznik in vsako nedeljo je bil pri sv. obhajilu. Vsak dan je bil pri dveh ali treh sv. mašah. Predno je šel v šolo, je vselej obiskal Zveličarja v presv. Rešnjem Telesu in ga prosil, naj mu blagoslovi učenje. In kadar se je vrnil iz šole, obiskal ga je zopet. Gospod je blagovoljno sprejemal take ponižne prošnje. Stanislav je bil mej prvimi v svojem razredu. Njegov služabnik je tudi pričal, da ga ni videl tolikanj učiti se, kakor moliti in brati pobožne knjige. Ne moremo si drugač misliti, kakor da njegova v šoli pohvaljena učenost je bila sad molitve in sv. Duh je bil njegov učenik.

Njegova zvestoba v obiskovanju in ljubezni presvetega Rešnjega Telesa pa je bila še veličastnejše poplačana ob tej-le priliki:

Zlobno in neusmiljeno obnašanje njegovega brata Pavla je mnogo pripomoglo, da je Stanislav v decembru l. 1566 na Dunaju hudo zbolel. Že je bil na kraju groba. V taki smrtni nevarnosti prosi brata in učenika, naj poskrbita, da bo prejel sv. obhajilo. Pa ne upata si uslišati in izpolniti mu te pravične prošnje — zavoljo luteranskega gospodarja. Stanislav, zapuščen od ljudij, začne prositi Boga. Malo pred boleznijo je bral življenje sv. Barbare, mučenice. Mej družim si je zapomnil posebno to, da tisti, ki se zaupno priporočajo tej svetnici, ne umrjejo brez sv. Popotnice. Do nje se tedaj svetnik obrne s prisrčno molitvijo. In ne zastoj. Nebeški Oče je preveč ljubil to drago mu dete, da bi ga pustil brez zadnje tolažbe.

Bolezen je bila že tako nevarna, da je odgojitelj sedem nočij čul poleg njegove postelje. Neko noč leži ubogi Stanislav v hudih bolečinah in skrbeh, mej življenjem in smrtjo. Pa glej! okrog polnoči pride sveta Barbara in dva angelja, — jeden angelj nese presveto Rešnje Telo. Ko Stanislav zagleda nebeško prikazen, se hitro vzdigne in, čeravno tako slab, častitljivo poklekne na postelji. Potlej zakliče svojemu varhu Bilinskemu: »Pokleknite, pokleknite! glejte, sv. Barbara gre v sobo z dvema angeljema, nesó mi sv. obhajilo!« Nedopovedljiva sreča in pobožnost se mu vidi na obrazu; trikrat se pobožno potrka na prsi in moli: »Domine non sum dignus!« in »Deus cordis mei — Bog mojega srca!« Sedaj ponižno odpre usta, položi jezik na ustnice ter sprejme Gospoda iz angeljskih rok! Potem se zopet uleže in moli in se zahvaljuje tako pobožno, tako veselo, da se ne dá popisati.

Soba, v kateri se je zgodil ta čudež, se še vidi. Spremenjena je v kapelico. Na praznik sv. Stanislava in vso osmino se vsak dan v nji opravi več sv. maš in veliko pobožnih vernikov sprejme sv. obhajilo.

Jednak čudež se mu je tudi pozneje zgodil na potovanju z Dunaja. Pride namreč v neko vaško cerkev, da bi bil pri sv. maši in pri sv. obhajilu. Pa kmalu

zvé, da je ta cerkev sedaj protestanška in — začne se jokati. Pa ne joka dolgo: truma angeljev se mu prikaže in jeden ga obhaja; potem spet zginajo. Stanislav je tako utolažen, da se ne boji nobene težave, ko bi mu bilo treba potovati tudi do konca sveta.

Nauka k takim dogodbam mi ni treba še z besedo pristavljati, kaj ne, da ne?

d) *Ljubezen Marijina.*

Tudi s tem je naznanjeno dvoje: od otročjih let je Stanislav Marijo zmiraj presrčno častil in detinsko ljubil; pa tudi Mati božja se mu je skazovala nenavadno milostno in dobrotljivo.

Kar ga je spominjalo na Marijo, bilo mu je najljubše; kdor mu je govoril o Marijini slavi, tega je najraje poslušal; o Mariji govoriti, Marijine bukve brati in Marijine molitve moliti — to mu je bila nebeška radost. Če so imeli v šoli tako zvane »proste« naloge, da si je lahko vsak sam izbral reč, o kateri je hotel pisati, izbral si je in pisal najraje kaj v čast in slavo svoji nebeški Kraljici. Če je kje zagledal imé Marijino, je je poljubil, ozrl se proti nebu in spoštljivo pozdravil svojo preljubo Mater. Na strani v bukvah je večkrat zapisal imé Marijino, ali pa prošnjo: »Marija! bodi mi milostljiva«. Kadar je slišal pri Jezuitih popoldne peti »Salve regina!« mu je angeljsko obličje žarelo češčenja do Marije in veselja. Na Dunaju so imeli takrat plemeniti mladeniči mej seboj posebno družbo za počevanje Matere božje. Stanislav je bil te družbe najgorečnejši ud. Tako je že v prvi mladosti sveti mladeniček Marijo častil in ljubil.

Marija mu je pa tudi tako lepo povrnila to detinsko ljubezen, da malokateremu častivcu tako. Takrat, ko je zaničevani Stanislav bolan ležal na Dunaju, vsak trenutek pričakovaje zadnje ure, — takrat pride najboljša Mati nebeška sama obiskat svoje ljubljeno dete v nevarni bolezni. Res je namreč mislil, da je obhajilo, ki ga je prejel od angelja, popotnica za njegovo smrt, in sedaj, meni, da mu bo treba stopiti iz časnosti v večnost: kar se mu Mati božja prikaže z božjim Sinom

v naročju! Z neizmerno ljubeznivostjo se ustopi nebeška Kraljica k njegovi postelji, položi k njemu Jezuska, da ga sme objeti, in božje Dete objema njega! Potem mu zapové, naj stopi v družbo Jezusovo. Slednjič mu dodeli tudi zdravje. Čez nekaj dnij je že mogel iti v cerkev zahvalit se Bogu in preljubi Materi božji.

Marija mu je pomagala tudi premagati mnogovrstne zapreke, ki so mu branile stopiti v jezuitovski red. Ko je slednjič v Rimu sprejel redovniško obleko, se mu je zdelo, kakor da jo sprejme iz roke svoje Gospé in Matere Marije. V samostanu je s svojimi tovariši velikokrat in rad govoril o Materi božji. Hvalil je njeno čast in povzdigoval njene brezštevne prednosti; poveličeval je njene čednosti in popolnosti; čudil se je neizmerni slavi in sreči, ki jo vživa v nebesih. In da bi po vrednosti oznanjal slavo Marijino, posluževal se je tako krepkih in vzvišenih izrazov, da je bilo lahko spoznati, da so mu od zgoraj navdihnjeni. Iznašel je nove hvalnice, nove naslove, s katerimi je častil Marijo; rabil je nove prilike in podobe, da bi bolj povikševal njene zasluge. Popisoval je prikazovanja presv. Device, našteval njene milosti in pripovedoval čudovite zglede njenega varstva. In vsa ta zgovornost izvirala mu je iz čistega studenca goreče ljubezni.

Nobenega dela ni pričel, da bi se prej ne bil obrnil do jedne ali druge izmed mnogih cerkev, ki so v Rimu presveti Devici posvečene, ter prosil njenega blagoslova. Pri molitvi se mu je že skoro z neko gotovostjo na obrazu poznalo, ali moli Marijine molitve; kajti, zapazili so, da takrat, ko je molil rožni venec ali Marijine dnevnic, je sijalo njegovo čelo tako pobožno in tako ljubeznjivo, kakor bi se mu bila Marija vidno prikazala in bi se ž njo vpričo pogovarjal.

Na praznik Marije Snežnice je nekikrat spremljal patra Emanuela v neko Marijino cerkev. Mej drugim pogovorom vpraša mladega novinca, kako zelo ljubi Mater božjo. Stanislav ne vé drugega odgovoriti, kakor prelepe besede: »Kaj vam hočem reči, saj je moja Mati!«

Vsled tolike detinske ljubezni do nebeške Matere je bilo tudi njegovo zaupanje do nje neomejeno. Kar je potreboval, prosil jo je s tako zaupljivostjo, kakor prosi otrok svojo ljubljeno mater; pa kar je prosil, je tudi prejel. Njegovi vrstniki so imeli navado reči: Kdor hoče od nebeške Kraljice kako milost prejeti, naj se obrne do Stanislava in njegovim rokam naj izroči svojo prošnjo, — svojemu Benjaminu ne bo odrekla ničesar.

Ni mu odrekla tudi njegove najprisrčnejše in zadnje prošnje, o kateri bo sedaj govorjenje.

e) *Marijin praznik v nebesih.*

Sv. Stanislav je bil pristopil v Jezusovo družbo v oktobru 1567 v Rimu, 17 let star. Naslednje leto je prišel slavni Peter Kanizij v Rim in je imel 1. avgusta prelepo pridigo za novince. Opominjal jih je, kako naj čas dobro in skrbno porabijo ter vsak mesec tako goreče pričnejo, kakor bi bil zadnji, rekoč, da življenje je kratko, da jeden mesec bo gotovo za vsacega zadnji, da je lahko že sedanji, da ga mora tedaj vsak tako preživeti, kakor bi bilo treba tisti mesec umreti.

Novinci so se potlej pogovarjali o prelepi pridigi. Tu pravi Stanislav: »Naj bodo te besede za vse opominjevanje svetega moža, za-me so naravnost glas božji, kajti v tem mesecu bom umrl.«

Štiri dni potem je spremljal patra Emanuela v neko cerkev Matere božje. Začneta se pogovarjati o bližnjem prazniku Marijinega vnebovzvetja. Stanislav meni, da se ta prelepi praznik tudi v nebesih vsako leto praznuje kakor na zemlji. Potlej še pristavi: »In jaz upam, da bom sedaj pri prvem praznovanju že pričujoč.« — Patru se zdi to govorjenje le pobožna želja mladeničeva in se nasmeje. Kajti, da bo res umrl, tega se ni mogel misliti; bil je še mlad, čvrst in zdrav.

Vendar Stanislav je močno hrepenel po svoji nebeški Materi in molil, da bi kmalu k nji prišel v nebesa.

V začetku avgusta si je bil odbral za patrona tega meseca sv. Lavrencija. Na praznik tega svetega

mučenca, 10. avg., se mu je priporočal, naj mu pomaga prositi Mater božjo, da bo v praznik njenega vnebovzetja že mogel v nebesih pri nji biti. Tudi je to prošnjo do Marije spisal na papir, kakor bi ji hotel pismo poslati. Ta list si je dejal na prsi in tako šel na god sv. Lavrencija k sv. obhajilu. Po sv. obhajilu je zopet prosil svetnika, naj izroči njegovo srčno željo Materi božji.

Ta želja je imela biti kmali uslišana. Še tisti dan ga je zvečer obšla neka slabost. Moral je iti v posteljo. Tovarišem, ki so ga spremili v sobo, naravnost reče, da bo v malo dneh umrl. To je bilo v sredo. V petek zvečer se je preselil v drugo pripravnejšo sobo. Predno se vleže, poklekne na tla in moli nekoliko časa, potem pokriža posteljo in z veselim obrazom reče: »To je moja zadnja bolezen in s te postelje ne bom več vstal.« In ker so bili tovariši prestrašeni, je pristavil: »No, če je božja volja.«

V nedeljo zjutraj, 14. avg., mrzlica sicer ni bila hujša, vendar je rekel Stanislav strežniku, da bo prihodnjo noč gotovo umrl. Ta pa se smeje, rekoč: »Pač bi bilo treba večjega čudeža, da bi kdo za tako majhno boleznijo umrl, kakor pa se ozdravil.«

Toda nekaj ur pozneje se je že pokazalo, da je Stanislav govoril resnico; kajti nenadoma je omedlel. Predniki in drugi so prihiteli in ga s pripravnimi pomočki zopet spravili k zavednosti.

Kmalu potem mu pridejo zopet nove slabosti. Začne ga mraziti; mrzel pot se prikaže na čelu in tako je slab, da se skorò ne more premakniti.

Sedaj prosi prednika, naj ga polože na tla, da se bo kot spokornik na zadnjo uro svojega življenja za smrt pripravil in v ponižnosti sprejel slednjikrat svojega Boga. Prošnja se mu usliši in položijo ga na tla na rahlo blazino.

Proti večeru opravi spoved in potlej mu prinesó sv. popotnico.

Ko pride mašnik s presv. Rešnjim Telesom, svetniku obličje zažari, oči zabliskajo in onemoglo telo se mu radostno poživi. Vsi pričujoči se morajo jokati, ko vidijo pobožnost svetnikovo. Podeli se mu tudi sv. po-

slednjo olje; pri molitvah sam veselo odgovarja z veliko pobožnostjo.

Vprašajo ga, je li pripravljen že umreti, ko bi bila božja volja, ali želi še dalje živeti. Stanislav odgovori: »Pripravljeno je moje srce, o Bog, pripravljeno je moje srce!«

Okrog njegove postelje je stalo več sobratov, ki so se pobožno pogovarjali z njim. Stanislav jim odgovarja s tistim angeljskim veseljem, ki mu je ostalo prav do zadnje ure. Oči je obračal proti nebu, z duhom je bil pri Bogu.

Večkrat se je ozrl na malo podobico Matere božje, ki jo je imel pri postelji, in jo je poljuboval s prav veliko udanostjo. Okrog roke je imel ovit molek. Neki pater ga vpraša, čemu mu je molek, ker ne more več moliti. Svetnik odgovori: »To je res, da ne morem; pa spominja me vendar moje dobre Matere.« — Potlej mu pater spet pravi: »Vaše veselje bode kmalu večje, ko boste stali pred njo, gledali njeno veličastvo in smeli poljubiti njeno roko!«

Pri teh besedah se je bolnik kakor na novo oživil; veselo povzdigne roke kvišku in hrepeneč obrača oči proti nebu. Potem zopet vzeme podobo Matere božje, jo nekaj časa gleda, se goreče priporoča svoji ljubi Materi; zopet jo poljubi in pritiska na srce.

Tako je prešla polovica noči. Po polnoči je bil čimdalje slabši. Prosil je, da bi smel še jedenkrat videti svoje sobrate novince. Kmalu se zberó okrog smrtne postelje svojega tovariša. Stanislav se poslovi od vseh in jih prosi odpuščanja, če jim je znabiti kdaj dajal slab zgled. Potem se obrne do prednika in pravi: »Čas je kratek; ostaja le še, da se pripravimo.«

Pričujoči so pokleknili poleg njegove postelje in molili. Tudi sam je prisrčno molil v latinskem jeziku; zahvaljeval se je Bogu s prav srčnimi besedami, prosil ga, naj mu odpusti vse pregreške in sprejme v miru njegovo dušo. V rokah drži križ Jezusov; pobožno poljubljuje rane na nogah, na rokah in na strani, — svojo nedolžno glavico pa nasloni na trnjevo krono.

Čimdalje bolj postane molčeč in zamišljen. Slednjič se mu hipoma obraz spremeni; vidi se mu, da je za-

maknjen v neskončni sreči v neko drugim nevidljivo bitje. Marija, njegova preljubeznjiva Mati, se mu prikaže v zadnji uri, kakor se mu je nekdanj prikazala v njegovi nevarni bolezni na Dunaju. Takrat mu je velela, naj stopi v družbo njenega Sina na zemlji, sedaj pa ga pride povabit v nebeško družbo Jezusovo. Družba svetih devic spremljuje Marijo; in vidi se, kakor da se ž njimi pogovarja in one ž njim. Mej tem izdihne svojo blago dušo tako mirno, da skoraj ne zapazijo trenutka njegove smrti. Prečudno srečno smehljanje se še po smrti vidi na njegovem obličju. Bilo je okoli treh po polnoči, tedaj jutranja zora zaželenega dneva, vnebovzvetja Marijinega; smel ga je torej v nebesih obhajati, kakor je bil sprosila svojo ljubljeno Mater.

Tako umirajo pravi Marijini otroci!

f) *Bratovska ljubezen unstran groba.*

Poglejmo še, kaj je postal Pavel, preganjavec svetega brata.

Ker je Stanislav na zemlji tako zelo ljubil svojega brata, je bilo pričakovati, da se bo v nebesih še pomnožila njegova bratovska ljubezen in da bo še gorečnejše prosil zanj Boga. Res se je zgodilo tako. Stanislav je sprosila bratu in odgojitelju milost pravega odkritosrčnega poboljšanja.

Pavel je še doživel, da je bil njegov mlajši brat prištet mej zveličane, in bil je pričujoč, ko je sveta cerkev tako slovesno in veličastno obhajala obletnico svetnikove smrti. Pavel je ogledoval bratovo podobo, ki je bila na oltarjih izpostavljena v očitno počeščenje; videl je okrog nje srebrna in zlata darila, ki so jih prinašali ljudje v zahvalo za milosti, katere jim je on sprosila, in v spričevanje čudežev, ki so se po njem godili; videl je dolge procesije, ki so na glas častile brata.

Še prav dve leti nista minuli od takrat, ko je Pavel na Dunaji zadnjikrat tako neusmiljeno ravnal z bratom, in že je dobil v roke življenje sv. Stanislava, ki sta ga popisala v dveh jezikih dva odlična moža. Večkrat je našel svoje lastno ime, in sam o sebi je

bral, kako je največ pripomogel poveličevati krono svetnikovo. Čim bolj je spoznal svetost svojega brata, tem bolj je čutil in obžaloval svoje krivično obnašanje do njega.

Kadar je slišal ime svojega brata, so mu prišle solze v oči. Če ga je kdo blagroval rekoč, da je srečnejši kot vsi Poljaki, ker ima svetnika za brata, ali pa mu omenil, kako s častjo in zavidnostjo nanj kažejo, se je sramoval samega sebe, čutil veliko žalost in videlo se mu je, kako zelo ga žalosti tako govorjenje.

Od tod je tudi prišlo, da ni mogel govoriti in pričati, ko so ga prosili, naj kaj pripoveduje iz bratovega življenja; jokanje in ihtenje mu je zadušilo besedo. Tudi najzaupljivejšemu prijatelju ni mogel praviti; ampak, ko ga je vprašal, je oči obrnil proti nebu, roke sklenil in izdihnil: »Oh! naj ta blaga duša prosi za nas!« Ob drugi priliki, ko so ga očetje iz Jezusove družbe prosili, naj jim kaj pove o življenju in čednostih svojega brata, je skušal na kaj družega obrniti rekoč: »Zakaj pa pozabite družih svetnikov?« In povzdignil je proti nebu oči, ki so se mu hipoma s solzami napolnile, sklenil roke in rekel: »O svetnik, prosi za me!«

Ni spoznal le z besedo, ampak tudi v srcu je čutil, da ni vreden tacega brata. Od svojega spokorjenja do smrti je vedno prosil Boga in svojega brata v nebesih odpuščanja, ker ga je tolikrat tako neusmiljeno žalil. In zadnje solze, ki jih je točil na smrtni postelji, bile so solze kesanja, ker se je bil pregrešil z žaljenjem, tepenjem in teptanjem zoper nedolžnega brata.

Pa s skesanimi solzami ni čakal do zadnjega trenutka, temuč vedno se je ostro pokoril in v molitvi in čednostih si je prizadeval posnemati svojega blaženega brata. O tem bi imel še več pisati, pa omenim naj le jednega prigodka, ki bi bil nam za zmiraj skrit ostal, ko bi ga ne bila tako rekoč odkrila božja previdnost.

Na popotovanju je l. 1603 neki večer prenočil v hiši imenitne družine Loczkave. Po večerji gre v sobo, ki je bila zanj lepo pripravljena. V tej sobi je že ležal domač otrok, Stanislav Loczka; pa tako, da ga Pavel

ni zapazil. Mislé, da je sam, moli dolgo dolgo časa in predno gre v posteljo, se ostro biča in pokorí samega sebe. Mej tem pa se joka in govori besede, ki si jih je zbujeni deček zapomnil in potlej pričal: »Oh, sveti brat, prosi za me grešnika! Sveti brat, odpusti mi, ki sem te preganjal in tolikrat tepel!« — Otrok, ves preplašen, zjutraj vpraša Pavlovega služabnika, ali je morebiti ta mož umoril brata, ker se tako pokori in zdi huje za bratom. Pa kmalu zvé, da je bil njegov brat svet mladenič, ki je v Rimu umrl v družbi Jezusovi, da dela čudeže; Pavel pa je bil do njega zelo neprijazen, zato mu je sedaj tako žal.

Slednjič je Pavel vse svoje obilno premoženje razdel ubogim in za druge bogoljubne namene in je prosil, že 60 let star, da bi ga sprejeli v Jezusovo družbo. Že je dobil dovoljenje; pa Bog mu pošlje smrt ravno tisti dan (13. nov.), ki so ga papež Klemen X. odločili za praznik sv. Stanislava.

Tu imate zopet dva prelepa zgleda: jeden vam kaže pot nedolžnosti, jeden pot pokore. Srčno želim, da si izvolite prvo, da vam ne bo treba po drugi pretakati britkih solz kesanja.

4. Sv. Terezija.

Nedavno je minulo 300 let, kar je na Španjskem nehalo biti nenavadno pobožno in blago žensko srce, — serafsko srce sv. Terezije. Po vsem Španjskem so z veseljem in navdušenostjo vsi dobri katoličanje obhajali tristoletnico svoje ljubljene junaške rojakinje. Tudi naš sv. oče Leon XIII, ki znajo v svoji očetovski ljubezni tako lepo ceniti srčno pobožnost vseh svojih vernih otrók, niso prezrli te slovesnosti, ampak so posebej častitali pobožnim španjskim romarjem, da imajo za rojakinjo tako slavno svetnico; jednako kakor so takrat z nami čutili, ko smo s toliko vnemo obhajali slavni spomin slovanskih bratov, apostolov sv. Cirila in Metoda.

Rojena je bila ta velika služabnica Božja l. 1515 v mestu Avili. Njeni stariši so bili plemeniti po rodu in po mišljenju. Ko je bila 20 let stara, postala je karmeličanka. Ne le, da si je sama pridobila visoko popolnost, je tudi prav veliko pripomogla, da so se pravila tega reda jela natanko spolnovati in da se je ustanovilo mnogo novih samostanov. In smemo reči, da veliko svetnic se ima nji zahvaliti, da so v nebesih. Umrla je 4. oktobra 1582. Na povelje svojega spovednika je sama popisala svoje življenje. V tem popisu sama sebe prav ostro sodi in se ponižno obtožuje pred Bogom in pred ljudmi najmanjših napak in pomanjkljivosti. Kar se je spominjala iz svoje mladosti, je jako podučljivo, in tukaj se hočemo ozirati tudi le na njeno mladost.

I.

Stariši sv. Terezije so bili zelo vdani sv. veri in so svoje otroke prelepo učili in k pobožnosti napeljevali. Sveta hči kaj spoštljivo o njih piše tako-le: »Imela sem tako čednostne in bogaboječe stariše, da bi bila z božjo milostjo prav lahko našla pot bogoljubnosti in po nji hodila, ko bi ne bila sama tako zlobna. Moj oče so radi brali spodbudne bukve in so jih veliko nakupili, da bi tudi otroci lahko v njih brali. Naša mati so nas pridno opominjali k molitvi. To me je v šestem ali sedmem letu (kolikor še vém) zelo zelo nagibalo k dobremu.

»Kar bi me bilo imelo pa še bolj priganjati, je bilo to, da sem pri stariših zapazila, da si ne morem drugače pridobiti njihove ljubezni, kakor s čednostjo in pobožnostjo. Sami so nam dajali zgled v mnogih čednostih. Moj oče so imeli posebno ljubezen do ubogih in do bolnih; tudi do poslov so bili usmiljeni in dobrotljivi, tako da jih ni bilo pripraviti, da bi si bili nakupili sužnjev, ker so se jim preveč smilili. Ko je bila nekikrat pri nas sužnja mojega strica, so ravno tako ravnali ž njo, kakor s svojimi otroci, in so večkrat rekli: »Teško se mi zdi, da se tej deklici ne dá prostost. Tudi so bili velik prijatelj resnice. Nikoli jih

ni bilo slišati kleti ali slabo govoriti o družih. Spodobnost in red so zeló ljubili.

»Tudi naša mati so imeli veliko čednostij; bili so n. pr. zeló potrpežljivi v svojem obilnem trpljenju, zelo pohlevni in spodobni brez vse ženske nečimernosti, prijazni pa kakor angelj do slehernega.«

»Bilo nas je: devet bratov in tri sestre, ki so vsi posnemali pobožne stariše, le samo jaz ne, čeravno so me oče najrajše imeli. Predno sem začela Boga žaliti, so me pač po pravici smeli radi imeti, ker mi je sedaj sami žal, če se spominjam, koliko nagnjenje za dobro mi je Gospod dodelil in kako slabo sem si ga v prid obračala.«

Čeravno je bila jako veselo dete, je vendar že v prvi mladosti kazala veliko resnobo in modrost, da so ji dali ime »modra in pametna gospica«. Že v sedmem letu je kaj rada brala življenje svetnikov in zelo hrepenela po večni sreči, ki jo uživajo v nebesih.

II.

Med brati je posebno rada imela jednega, ki je bil štiri leta starji od nje. Ime mu je bilo Roderik. »Sicer sem srčno ljubila vse svoje brate in sestre — nam sama pripoveduje — pa najljubši mi je bil Roderik.« Bil je namreč jednako pobožnega, zelo vnetega srca. Njega je navadno vprašala, če je sveta potrebovala v kaki reči, njemu je razodela, če je namerala pričeti kaj posebnega v slavo božjo.

Skupaj sta brala življenje in zgodbe svetnikov in se pogovarjala po več ur, kako je lepo v hiši nebeskega Očeta in kako srečni so svetniki in zveličani tam gori.

Kadar sta brala o mučencih in grozovitem trpljenju, ki so ga svetniki Božji, mej njimi celo otroci, dečki in deklice, imeli prestati za Jezusa, sta bila posebno ginjena in blagrovala sta jih, da so tako hitro po tako kratki poti prišli v nebesa in bodo Boga gledali večno, večno!

»Ali bi midva ne mogla biti tudi mučenca?» vpraša nekikrat nedolžna deklica svojega blazega bratca. »Ro-

derik! | pojdiva še midva kam, tako daleč v taki kraj, kjer živé nejeverniki, in bova tam umorjena za sveto vero!»

Roderik, ki je že tudi sam v svojem pobožnem srcu čutil jednake želje, z veseljem potrdi predlog modre sestrice in sedaj se začne posvetovanje, kako bi se dal zvršiti ta klep. V tem sta hitro jedina, da mora to ostati skrivnost, ki je ne smejo zvedeti ne oče ne mati, pa tudi nihče drugi ne, ker bi jima sicer utegnili zabraniti, kar sta sklenila.

Toda kam iti? Domača dežela je vsa katoliška, tu bi bilo zastonj pričakovati krone mučeniške. Dogovorita se toraj, da pojmeta v Afriko k nejeverskim Mavrom in tam hočeta prositi v imenu Jezusovem, da jima glavo odsekajo.

Ko je bilo vse pripravljeno, — kajti da je pot v Afriko dolga, to sta vedela, in je bilo treba brešna za več dnij, — Rezika in Roderik skrivaj zapustita hišo in hitro ubirata male stopinje naravnost ven iz mesta po veliki cesti, čeravno ne vesta, katera pot prav za prav pelje v strašno deželo grozovitih Mavrov.

Dokaj daleč imata že domačo hišo za seboj. Rezika se čuti vso srečno, veselja se ji svitlo oko blešči in poskakuje nedolžno srce. Roderik pa začne že nekoliko dvomiti, ali bosta pač tako mogla doseči zaželeni namen; začne ga skrbeti. Pa tega noče precej razodeti sestrici, češ, da ne poreče, da je tako hitro srčnost zgubil.

»Meni se zdi, Rezika!« slednjič vendar spregovori, »meni se zdi, da bo težko za naju, da bi postala mučenca. Kako pa bova našla tisto deželo nejevernikov?«

Toda »modra gospica« hitro prestriže sleherni ugovor, rekoč: »Kako, najprej prideva do morja, potem čez morje v Afriko, in ko bova tam v deželi Mavrov, naju bodo umorili, ker sva kristijana.«

»Kaj pa, če naju Mavri ne bodo hoteli umoriti; ker sva tako majhna, jim še mar ne bo za naju.«

»O pač, umorili naju bodo, umorili; to me ne skrbi. Saj veš, Roderik, da so Mavri hudi sovražniki našega Gospoda, in zmiraj radi morijo kristijane, tudi male mej njimi, ker se bojé, da bi zrastli in Mavre spreobrnili v kristijane.«

»Pa kako bodo spoznali, da sva kristijana?«

»Šla bova, pa jih bova prosila miloščine v imenu Gospoda Jezusa Kristusa, in potlej poreko, ta mali deček in deklica sta kristijana, in tako naju bodo prišli in umorili in tedaj bova mučenca in angelji bodo prišli in naju nesli naravnost v nebesa!«

Potem ni vedel Roderik ničesar več ugovarjati ter sklene moško in junaško se držati. Tako potujeta sedaj z novo srčnostjo dalje.

Toda potovanje v deželo Mavrov, ki sta je tako spretno in srčno pričela, ni imelo biti brez nesreče. Nenadoma ju na cesti sreča — njun stric. Mala nedolžna popotnika mu razodeneta svoj namen, znabiti celo v otročjem zaupanju, da ju bo spremil in jima pomagal doseči jedino željo, ki jo imata še na zemlji. Pa kako se zavzemata, ko stric ne le noče ž njima, ampak tudi samih ne pustí dalje. Trdosrčni stric se nikakor ne dá pregovoriti in preprositi. Sedaj jima ne ostane drugega, kakor slovo dati mučeništvu in zopet, rada ali nerada, k starišem domu se vrniti.

Doma so bili že v velikih skrbeh, ker niso vedeli, kam sta zginila otroka. Ko stric mlada popotnika domov pripelje, najde mater vso objokano. Otroka sta bila kregana, ker sta domačim napravila tolik strah. Hujši del je zadel Roderika, ker je bil stareji. Toda on (pravi otrok Adamov) vso krivdo zvrča na sestrico. Natihoma pa so gotovo stariši hvalili Boga, da jim je dal tako dobre otroke.

III.

Lahko nam je verjeti, da je bila mala, tolikanj goreča Rezika zelo žalostna in pobita, ker se je njeno afrikansko potovanje obneslo tako slabo in ker je tako naglo po vodi splavalo vse njeno sladko upanje, da bi mogla kdaj postati mučenica.

Pa njene vroče želje Boga gledati niso pogasile, ampak so se raznele le še bolj. Zopet vzame v roke zgodbe svetnikov in še zvestejše jih prebira, da bi spoznala še drugačna pota v nebesa.

Pri tem branju posebno močno pretresa mlado srce misel, da sreča nebeškega veselja bo večna, bo

brez konca in kraja; bolj in bolj ji narašča vsled tega hrepenenje Boga gledati.

Večkrat sedi sama ali pa s svojim pobožnim bratcem vsa zamišljena ter zopet in zopet ponavlja: »Večnost! večnost! večnost!« In to pobožno ponavljanje ji polni srce z nenavadnim veseljem in um z nenavadnim spoznavanjem nebeških resnic.

»Še sedaj se mi zdi spodbudno (piše sama o sebi), pa tudi sramujem se, če nazaj pomislim, koliko milostnih nagibov mi je Bog dajal že tako zgodaj, katere sem potlej zopet zgubila z lastnim zadolženjem. — Revežem sem dajala, kolikor sem mogla; kar se veda ni bilo mnogo. Iskala sem samote, da bi opravljala svoje navadne molitvice, katerih je bilo veliko. Če sem igrala z drugimi otroci, sem posebno veselje imela zidati samostane, kakor bi bile nune; in kolikor se morem spominjati, sem tudi res imela željo postati nuna, vendar si tega nisem tako zelo želela, kakor mučena biti za Jezusa.«

Ginljivo je brati, kako si je ta ljuba nedolžnost želela s tem nadomestiti mučeništvo, da je sklenila v samotni koči posnemati puščavnike. Zopet pokliče Roderika za svet in pomoč. Konec posvetovanja je ta, da začneta na domačem vrtu zidati dve samotarski kolibici ter tam opravljati molitve, ki sta se jih naučila od dobrih starišev. Ker pa nista bila prava mojstra v zidanju, sta imela velike težave. Navadno se jima je podrla, kar sta zgradila, še predno je bilo dodelano; ali pa je bilo vse tako nestalno, da je bilo vednih popravil treba. Vedno sta zidala, dozidala pa še le takrat, ko sta obupala nad zidanjem, ko sta bila primorana popustiti tudi še to pot nebeškega življenja.

IV.

Tako je za sv. Terezijo minulo v detinski nedolžnosti in pobožnosti prelepo jasno jutro njenega življenja. Njeno priprosto mišljenje je bilo polno živosti in bogoljubnosti. Pa že zgodaj zapazimo mej otročjo priprostostjo znamenja tiste vzvišene molitvenosti, s katero je Bog tako bogato obdaril svojo ljubljeno hčerko. Imela je namreč sveta Terezija „dar pobožnosti“, dar

molitve in premišljevanja v toliki meri, kakor malo katera druga svetnica. Po nekoliko se je to že takrat kazalo.

V njeni sobi je bila lepa podoba »Jezusa s Samarijanko pri Jakobovem vodnjaku«. Pred to podobo je stala in gledala po več ur in čutila je veliko hrepenenje po »živi vodi« ter klicala: »Gospod, daj mi piti te vode!« Čeravno ni dobro umela, koliko pomenijo te besede, je vendar v srcu čutila nedopovedljivo žejo po nebeških zakladih. In ta notranja žeja jo je priganjala, da je že v tej dobi si pridobila toliko pobožnost, in da se je pozneje popela do tako vzvišene popolnosti.

Pa prelepo jasno nebo njene otročje sreče se je imelo še poprej hudo stamniti.

V dvanajstem letu svoje starosti je zgubila ljubo mater. Britko je objokovala to zgubo, in čutila je toliko žalost, da si je ni upala sama prenašati. Na kolena pade pred Marijino podobo in zaupljivo Marijo prosi pomoči s prisrčnimi besedami: »Glej, o Marija! jaz nimam več matere na zemlji; o bodi Ti sedaj moja mati in stori, da bom jaz Tvoj zvesti otrok!«

In kako zelo je potrebovala krepke materine pomoči, se je kmalu pokazalo.

Prišla je v dvojno nevarnost, ki jo je v toliko omamila, da bi se bila skoraj zgubila na napačno pot. Slabo branje in slaba družčina, to dvoje grozovito gorjé, ki okuži brez števila mladih src, začne spodkopavati tudi njeno pobožnost in svetost.

Terezija je silno rada brala. Dokler je brala le dobre knjige, je bilo to za njen dušni napredek zelo koristno, kakor smo že videli. Ali brati je začela vse navskriž. Najrajše si je poiskala izmišljenih povestij o vitezih in nenavadnih dogodbah. Take knjige takrat še niso bile tako ostudne, škodljive in pogubne, kakor so dandanes; vendar so bile njenemu očetu tako zoperne, da jih je morala skrivati pred njim in le skrivaj brati. Bog jo sicer obvaruje, da se tako zelo ne spridi in ne zabrede, kakor drugi, ki radi beró take knjige. Gotovo je Marija prosila za njo. Vendar je imelo to branje razun potrate dragega časa mnogovrstne slabe nasledke.

Zato je britko obžalovala to nespamet vse svoje življenje. Zapisala je o tem :

»Polagoma so omrznile moje dobre želje in zabredla sem še v druge pregreške. Ni se mi zdelo napak ali prepovedano, veliko ur po dnevi in po noči darovati temu nečimernemu opraviilu, čeravno sem skrivala pred očetom. Tako zelo sem se tega poprijela, da nisem mogla več zadovoljna biti, če ni bilo kake nove knjige. — Začela sem nositi lepo obleko, želela sem drugim dopasti in vse sem si prizadejala, da bi imela lepe roke in dopadljive lase. Jemala sem s seboj dišav in se obdajala z vsemi nečimernostmi, kar sem jih le mogla dobiti ; in teh ni bilo malo, ker sem bila iznajdljiva. — Res, da pri tem nisem imela nikakoršnega hudobnega namena in nikakor nisem želela, da bi bil kdo Boga žalil zavoljo mene. Vendar nasledek je bil ta, da sem še več let ohranila preveliko skrb za prisiljeno lišpanje v obleki ; takrat tega nisem imela za greh, sedaj pa sprevidim, kako je bilo to zelo napak za-me.«

Še obširniše popisuje in obžaluje drugo nevarnost, katere se je premalo ogibala, — slabo družčino : »Ko bi smela kaj svetovati, priporočala bi starišem, naj skrbno pazijo na one, s katerimi se njih otroci shajajo v tej starosti ; zgodi se lahko veliko hudega, ker naša natora je bolj k hudemu nagnjena kakor k dobremu. Tako je bilo tudi pri meni.

»Imela sem nekatere stričnike, ki so bili moje starosti, in so smeli večkrat k nam prihajati ; to jim je bilo všeč, in tudi jaz sem jih kratkočasila z raznimi rečmi. Slišala sem od njih raznovrstne otročarije in marsikaj, kar ni bilo dobro.«

»Imela sem sestro, ki je bila dokaj starejša od mene ; toda njenega lepega vedenja in njene pobožnosti nisem posnemala, pač pa sem rada sprejemala slabosti neke tete, ki je prihajala v našo hišo. Moja mati so poznali njeno lahkomiselnost, in so si vse prizadejali, da bi ne prihajala v našo hišo in ne govorila z menoj. Menda se jim je že naprej zdelo, koliko slabega se bom naučila od nje. Pa materino prizadevanje ni izdalo ; teta je imela toliko izgovorov in pretvez, da je še prihajala v hišo.«

»Zelo me je veselila ta tetina družčina. Vedno sem se zgovarjala ž njo, ker sem rada slišala njene burke in nečimernosti.«

»Tako sem stopila v 14. leto. In mislim, da v tej prvi dobi svojega življenja nisem storila nobenega velicega greha ali zapustila Boga, čeravno me je prav za prav zadrževala le skrb za svojo čast, da se nisem polnoma zgubila, kajti do časti mi je toliko, da bi me nobena reč na svetu ne bila mogla pripraviti, da bi bila napravila svojo čast. Hotel Bog, da bi se bila tako resno bala ravnati zoper njegovo čast, kakor sem se bala zgubiti to, kar se mi je zdelo, da je čast pred svetom.«

»Mojemu očetu in moji sestri se je zdelo zelo zoperno, da sem se toliko pečala s teto. Večkrat sta me strahovala zarad tega. Ker pa teti ni bilo lahko zabraniti, da bi ne bila več hodila k nam, bila je njuna skrb zastonj, ker sem bila za vse napačno zelo prekanjena.«

»Večkrat moram strmeti, koliko škode prinaša hudobna družčina. Ko bi ne bila sama skušala, bi nikakor ne mogla verjeti. V mladosti pa je nevarnost največja.«

»Oh! ko bi se hoteli vsi stariši nad menoj zgle dovati in v tej reči biti zelo čuječi, pazni in skrbni. Kajti ta družčina me je tako spremenila, da ni ostalo skoraj nobenega znamenja pobožne duše nad menoj; teta mi je bila v dušo vtisnila vse svoje nečimernosti in slabe lastnosti. Iz tega tudi sklepam, koliko morajo koristiti dobre družčine, in svesta sem si, da bi bila v čednosti ostala stanovitna in nepopačena, ko bi se bila v oni mladostni dobi pečala samo s čednostnimi osebami.«

»Do velikih grehov sicer nikdar nisem imela nagnenja, ker se mi je že po natori studilo vse nesposodobno; iskala sem v takih pogovorih le kratkočasnega razveseljevanja. Pa ker se nisem ogibala priložnosti, bila sem v največji nevarnosti. Toda Bog me je rešil iz nje; potegnil me je iz nje zoper mojo voljo ter se imam le njemu zahvaliti, da se nisem polnoma zgubila.«

V.

Dobremu očetu je bilo hudo, ko je videl, kako ljubljene hčerki pojema prejšnja gorečnost; in še tem hujše se mu je zdelo, ker je že v mrzlem grobu počivala rahla materina roka, katera bi jo bila znabiti še pripeljala na pravo pot. Da se ji skrb in ljubezen ranjce matere nekoliko nadomesti in pa, da bi se umaknila nečimerni teti, jo pošlje v mesto v nunsko šolo, kjer so se odgojevala dekleta njene vrste.

Tihota samostanskega življenja duhoviti Tereziji začetkoma ni kaj všeč. Toda kmalu se ji prikupijo mirni veseli obrazi pobožnih nun, in tudi v njenem srcu se zopet prebudi in oživi gorečnost, ki je le nekaj časa spala, pa ni bila še zamrla.

V samostanskih šolah se je gotovo večkrat spet spominjala tistih blazih otročjih dnij, ko sta z Roderikom s toliko vnemo brala življenje svetnikov, zidala puščave in toliko hrepenela po mučeništvu itd. Pa poslušajmo, kaj o tem sama pripoveduje:

»Prvih osem dnij mi je bilo zelo težavno v samostanu živeti, posebno ker sem se bala, da je tam že moja nečimernost znana. Vendar sem bila te nečimernosti že sama naveličana in sem se vedno bala Boga žaliti. Kakor hitro mi je bilo mogoče, sem šla k spovedi in čez osem dnij je zginil ves nemir in srečnejša sem bila v samostanu, kakor doma. Bile so pa tudi v samostanu vse zadovoljne z mano in so me zelo ljubile. Čeravno takrat še nisem imela nagnjenja, da bi sama pastala nuna, me je vendar veselilo bivati mej tako svetimi osebami.

»Posebno jedne pobožne nune se je Gospod poslužil, da me je razsvetlil. Ko sem si začela v prid obračati njeno pobožno govorjenje, me je veselilo slišati, kako lepo je govorila o Bogu. Pripovedovala mi je, kako je prišlo, da je postala nuna. Brala je namreč v evangeliju besede: »Veliko je poklicanih, malo pa izvoljenih«. Popisovala mi je tudi plačilo, ki ga Gospod daje onim, kateri vse zapustijo zavoljo njega. Ta dobra družčina je polagoma odpravila vse moje napačne navade in zopet obudila v meni želje po večnih rečéh.«

»V tem samostanu sem ostala poldrugo leto in sem se tam zelo poboljšala. Začela sem pogosto moliti; priporočevala sem se vsem, naj bi molile za me, da bi mi Bog odkazal tisti stan, v katerem bi mu mogla prav služiti.«

Da je že zapustila samostanske šole, je bila vzrok huda bolezen, ki jo je nenadoma napadla. Morala se je vrniti domov k očetu, da bi ozdravela. Ko nekoliko okreva, jo pošljejo k sestri na pristavo, da bi si tam utrdila zdravje. Na poti tje obišče za nekaj časa svojega strica, ki je bil jako moder in pobožen mož in pozneje mašnik. Ta stric je imel veliko lepih, pobožnih knjig. Branje svetih bukev in pa modro, sveto govorjenje stričevo jo močno potrdi v dobrem. Spet jo je, kakor nekdanj v otročjih letih, globoko v srce pretresala resnica, da vse je na svetu nečimerno in vse tako hitro mine, Bog pa svojim prijateljem obeta večne, nemisljive zaklade. Tudi to jo začne skrbeti, da bi v pekel ne prišla, ako umrje.

Taki premisljiki jo čimdalje bolj nagibajo, da bi v kakem samostanu Bogu posvetila vse življenje. Vendar, predno se odloči, ima še velike boje. Skušnjave ji kažejo samostansko življenje pretežko. Pa jih srčno premaga ter si misli: »Trud in trpljenje samostanskega življenja ne more biti večje, kakor je trpljenje v vicah, jaz pa sem zaslužila še pekel. To ni tako veliko, če bo moje življenje, kar ga še bo, kakor v vicah, — če pa pojdem potlej naravnost v nebesa.«

Nobena reč ne more več prenagniti njene volje, njenega sklepa. Stara 20 let stopi v red karmeličanski. In Terezija — nekdanj tako nečimerno dekle — nosi ozko, priprosto obleko nebarvanega trdega sukna, njen plašč se pripenja z lesenim gumbom. Vedno hodi bosa, le pod nogami ima privezane spletene podplate. Tudi zagrinjalo ima iz navadnega platna. Postelja njena je slamnica, položena na desko. Le po dvakrat na dan dobiva jedila, mesa pa nikoli ne. Pa za Terezijo je taka revščina največje veselje. Kjer le more, si izbira najslabše jedi, najslabšo obleko in najbornišo posteljo. — Nekikrat niso imele v samostanu drugega jesti, kakor suh kruh. Sv. Terezija je hvalila Boga, da jih je

vredne storil tolike revščine. Čeravno je bila zelo pobožna in deležna nenavadnih milostij božjih, vendar ni bila zarad tega nič prevzetna. Rekla je n. pr. drugim nunam: »Dobro vem, da se imam od vsake izmej vas učiti še mnogo dobrega«.

Prav posebno hvale vredna pa je njena velika potrpežljivost. Kmalu po sprejetju v samostan je budo zbolela. Tri leta je morala trpeti najgrozovitejše bolečine. Sploh v 40 letih, ki jih je preživela v samostanu, ga skor ni bilo dneva, da bi ne bila imela trpeti te ali one bolečine. Pa vse trpljenje je tiho in s čudovito vdanostjo prenašala. Celo veselila se je trpljenja. Večkrat je ponavljala te le znamenite besede: »Trpeti ali pa umreti; umreti ali pa trpeti«. Tedaj življenje brez trpljenja se ji je zdelo neprijetno in nekoristno. Zato je bliščeči zgled vsem trpečim. Kako zelo osramotuje vse tiste, kateri že pri najmanjšem trpljenju godrnjajo in zgublajo potrpežljivost, in pa kako še le take mehkužne lahkoživce, ki vedno mislijo le nato, kje in kako se bodo kratkočasili in razveseljevali, kakor bi življenje ne imelo bolj vzvišenega namena!

Nad vse pa se sveti njena deviška čistost. Čeravno je bila nekaj časa posvetna postala, vendar je sama hvaležno spoznala, da se zoper sv. čistost ni ničesar pregrešila, tudi v mislih ne. Take reči so ji bile popolnoma neznane, kakor svetuje sv. apostol, da kaj nespodobnega naj se še imenuje ne mej kristijani. Zato si, mladi bravec, dobro zapomni besede, ki se berejo v papeževem pismu, s katerim je bila sv. Terezija prišteta mej svetnike: Mej vsemi čednostmi, s katerimi je Bog čudovito ovenčal svojo nevesto, se je svetila čistost kot najpopolnija.

5. Sv. Kazimir.

Iz Jezusovega nauka lahko povzamemo, da je bogatinom veliko težje se zveličati, kakor pa ubogim. To je bilo že za marsikaterega otroka dobro, da je bil v

revščini rojen. Revežev otrok veliko bolj čuti kakor bogatinov, kako zelo potrebna mu je dobrotljivost božja, in zato tudi raje moli. Revščina ga tudi obvaruje stoterih nevarnostij in zanj, katere nastavlja ljudem denar, dobro in zložno življenje, gizdavo razveseljevanje in postopanje itd. Če le stariši skrbno pazijo, lahko odraste revno dete v nedolžnosti in pobožnosti.

Bogatinov otrok pa se ima boriti z mnogovrstnimi skušnjavami. In če vendar v sredi svetnega blišča ostane dober in nedolžen, je to prav posebno delo milosti božje; in tak otrok zasluži večje in lepše plačilo pri Bogu za čas in za večnost.

Tako milost je sv. Kazimir prejel od Boga.

Bil je sin poljskega kralja Kazimira III. in Elizabete Avstrijske, rojen v Krakovem 5. okt. 1458, in je umrl, ko je bil še le 25 let star.

Najlepše in najslavnejše, kar je moč o njem povedati, je pač to, da je vkljub vsem nevarnostim mladosti in dvorskega življenja do smrti neomadežano ohranil krstno nedolžnost.

Poglejmo, s kakšnimi pripomočki je dosegel to, kar je največja sreča in čast slehernemu kristjanu.

a) Kazimir je bil vselej vbogljiv. Imel je silno dobro mater, ki se smé prištevati najbolj bogoljubnim in čednostnim gospém tistega časa. V prvi dobi je sama odgojevala svoje otročiče. Ko so pa nekoliko odrasli, poiskala jim je z veliko skrbjo in previdnostjo vsestransko zanesljivega učenika. Ime mu je bilo Ivan Dlugos, sploh so mu rekli tudi Longin; bil je izgleden duhoven, blagodušen Poljak, izvrsten gledé velike pobožnosti in nenavadne učenosti. Večkrat se mu je ponujala škofovska čast, pa je v svoji ponižnosti raje ostal korar v Krakovem in do smrti ljubljeni učenik kraljevih otrok.

Ta dobri učenik si je znal sicer pridobiti srca vseh svojih plemenitih gojencev, a mej vsemi mu je bil najbolj vdan, najbolj pokoren in vbogljiv Kazimir. Kakor materina beseda, tako mu je bila sveta tudi vsaka beseda iz ust spoštovanega skušenega učenika. Zvesto je poslušal njegove nauke, natanko spolnoval njegove opomine in svete. In ravno ta zvesta ubogljivost je Ka-

zimira obvarovala premnožih grešnih nevarnostij in ga obdržala na pravi poti, na poti nedolžnosti.

Kaj bi bilo pomagalo Kazimiru, da mu je bil Bog dal tako dobro mater in tako vestnega učenika, ko bi sam ne bil tako ubogljiv? Zgodilo bi se mu bilo, kakor se zgodi sto in sto otrokom, kateri ravno zavoljo neubogljivosti v neskušanih letih zabredejo na napačna pota ter postanejo nesrečni za čas in za večnost.

b) Kazimir je bil iz srca ponižen. Vsakemu otroku je težko si pridobiti popolno ponižnost, ki je podlaga vseh drugih čednostij; a gotovo še najtežje je to za one, kateri stanujejo v kraljevih palačah in so obdani z vso častjó in slavo ter morajo dan na dan slišati odkritosrčno ali hlinjeno hvalo domačih in tujih. Pa Kazimir je tudi v tej reči slavno zmagal. Tolikanj ljuba mu je bila ponižnost, da se ni zmenil za kraljevo čast in imenitnost; nikdar se ni bahal in tudi ni od nikogar pričakoval ali zahteval posebne časti. Jedina čast, zastran katere je bil ponosen, mu je bilo to, da je po sv. krstu postal otrok nebeškega Očeta in dobil pravico kedaj kraljevati ž njim na veke.

In ker je v svoji živi veri spoznal in čutil, da je vsak človek otrok Božji in dedič nebeškega kraljestva, je bil do vseh ponižen in prijazen, kakor do svojih bratov. Za reveže in priproste se je najrajše potegoval, tako, da so ga imenovali zagovornika revežev. Čeravno kraljevi sin, je vendar rad govoril in hodil z reveži ter jim stregel z lastno roko. O, kako prijetno je bilo videti, ko je kraljevič, še skoro deček, uboge zbiral v veži kraljeve palače, jednim delil hrano, drugim obleko in denarja; zopet jedne tolažil, druge pa z ljubeznijo opominjal k potrpežljivosti in posnemanju križanega Jezusa. Zdel se je o tacihi trenutkih bolj angelj ko človek. Nekateri dvorjani, katerim je bila taka krščanska ponižnost pač neznan prikazen, mu hočejo dopovedati, da se tako poniževanje do revežev ne vjema z njegovo kraljevo visokostjo, ali odgovori jim prelepe besede: »Jaz pač nikakor nisem tak kralj, kakor je Jezus, Sin božji. In ta je prišel iz nebeških višav k nam ubogim ljudem; ozdravil je naše slabosti in postal sam reven, da bi nas obogatil. Učil je

z besedo in dejanjem, da revežu streči se pravi njemu streči. Druge časti ne maram iskati, kakor posnemati svojega Gospoda Jezusa.«

Ljudje premalo pomislijo, kako važen pripomoček za krščansko pravičnost je ponižnost. Kdor je v resnici ponižen, ne zaupa sam sebi in se ne zanaša na lastno moč, toraj se tudi ogiblje nevarnosti. Poleg tega pa tudi prejema obilnejšo pomoč od zgoraj, kajti: »Ponižnim daje Bog svojo milost«.

c) Kazimir je rad goreče in pobožno molil. Kakor drugi otroci hlastno ljubijo mladostno igranje, tako je on ljubil molitev. V molitvi je iskal in našel svoj počitek, svoje najljubše veselje. Najraje se je mudil v cerkvi blizu velikega oltarja, kjer se je ves zamaknjen klečé pogovarjal s svojim Zveličarjem v presvetem Rešnjem Telesu. Mnogokrat je rekel svojemu blagemu učeniku: »Nikjer ne najdem večjega veselja, kakor v cerkvi pred oltarjem. Če smem tam, kolikor me je volja, dolgo ostati, mi je ljubše, kakor lov, igra, ples in vse jednako kratkočasovanje.« Zato so morali večkrat v cerkev ponj iti, sicer bi bil še kosilo zamudil.

Posebno rad je premišljal trpljenje in britko smrt, katero je Jezus prestal iz ljubezni do njega. Ta neskončna ljubezen Jezusova ga je večkrat tako zeló gnila, da se je moral zjokati in pretakati vroče solze hvaležnosti. Ker se pa to trpljenje posebno pri sveti maši razodeva in nekrvavo ponavlja, je z velikim veseljem hodil k sv. maši kolikorkrat je utegnil. In s tolikim strahom in s tako zbranostjo je bil vselej pri najsvetejši daritvi, da so se vsi pričujoči zgledovali in vneli nad njegovo angeljsko pobožnostjo.

Taka molitvenost je bila varen škit njegovi nedolžnosti. Kajti molitev donaša nedolžnosti ob jednom dvojno pomoč: pobožna molitev odtrguje misli in želje od posvetnega in grešnega ter jih povzdiguje proti nebesom, blaži in posvečuje; ob jednom nam pa tudi potrebnih milostij sprosi in milega varstva božjega. Srce, katero se veliko pogovarja z Bogom, se polagoma navzame nekaj božjega.

č) Kazimir je bil zvest častivec Matere božje. Z neomejeno sinovsko ljubeznijo jo je ljubil;

drugače je ni imenoval, kakor svojo preljubo Mater; kaj rad je pri vsaki priliki govoril o njeni vzvišeni slavi, o njenih prednostih in o njeni mogočni priprošnji; vedno si je prizadeval posnemati njene čednosti. Še sedaj, ko je že preteklo 400 let, imamo pred očmi ginljiv dokaz njegove detinske ljubezni do Matere božje: prelepo pesem Marijino, ki se v latinskem izvirniku tako-le začneja: »Omni die dic Mariae mea laudes anima«. Pesem ta je v latinskem jeziku silno lepo zložena, — sedaj bi rekli klasično, in ima 60 precej dolgih kitic. Kako krasno in vsestransko opeva visokost Marijine slave, kako prisrčno zopet in zopet vnema samega sebe, najvendar njegova duša iz vse moči časti in slavi nebeško Mater, in kako zaupljivo jo prosi, naj ga varuje tu na zemlji pred sleherno hudobijo, naj mu sprosi vse krščanske čednosti, naj ga priporoči svojemu božjemu Sinu, da ne bo pogubljen, ampak sprejet v rajsko veselje, in kakor za-se prosi slednjič tudi za vse druge, kateri z veseljem obhajajo njene praznike in njena dela: vse to se ne dá v nobenem jeziku tako na kratko povedati, kakor je on sam zložil v latinskem jeziku!

To pesem je silno rad imel; bila mu je neprecenljiv zaklad. Vsak dan jo je molil ali prepeval pred Marijino podobo; in še celó to je prosil, naj položijo po njegovi smrti prepis te pesmi ž njim v grob. In glejte, čez 120 let odprejo njegov grob in najdejo nestrohljeno njegovo deviško truplo, pa tudi nestrohljeno Marijino pesem njemu pod glavo, čeravno je bil prostor, kjer je ležal, jako vlažen.

Da boste videli, kakšnih darov zlasti je sveti Kazimir vsak dan prosil Mater božjo, naj postavim tu vsaj nekatere kitice iz njegove tolikanj mu drage pesmice:

1.

Vsak dan spevaj,
Razodevaj,
Duša, hvalo Materi;
Srčno vdano
In svečano
Nje preslavljalj prednosti.

2.

Priporoči
Me in izroči
Jezusovi milosti,
Da me brani
In ohrani
V sredi vseh nevarnosti.

3.

To želelo,
Koprnelo
Srce moje je in bo:
Rane seeli
In dodeli
Dušno mi lepoto vso:

4.

Da priljuden
In spodbuden,
Trezem, čist, pobožen hom,
Krotek, priden
In previden
Služim si nebeški dom;

5.

V Božji vedi
In besedi
Dobro utrjen, podučen;
V strahu Božjem
In z orožjem
Svetih vaj bom preskrbljen.

6.

Prosi za-me,
Da me vzame
Jezus v večni raj;
Ti me reši,
Da ne treši
Sin me v ognja strašni kraj!

Za čednost in nedolžnost tacega častivca Marijinega se pač ni bilo bati; kajti od nekdanj je Marija premogočna bramba krstne nedolžnosti. V neki Marijini knjigi se bere, da se bogoljubnost lahko presodi po češčanju Marijinem, kakor se gorkota meri na toplomer ali termometer: čim bolj je srce Mariji vdano, tem bogoljubniše je tudi sicer; če pa začne ljubezen do Marije ugasovati v srcu, pojemala bo tudi bogoljubnost sploh.

e) Le še jeden pripomoček naj v kratkem omenim, kateri je poleg družih že naštetih zdatno pripomogel, da je naš ljubljani Polak ostal vsikdar zvest krstni obljubi.

Kazimir je živel spokorno, ter ni mehkužil svojega telesa. Čeravno v kraljevi palači, je vendar jako ostro živel in mnogovrstno zatajeval samega sebe. Ker je bil kot kraljevič primoran se lepše oblačiti, nadomestil si je s tem, da je pod kneško obleko nosil drugo ostro in spokorno oblačilo. Spal je zraven rahle postelje na trdih tleh. Cerkvene poste je zvesto spolnoval in tudi prostovoljno se postil ter celó v bolezni ni maral za olajšanje, rekoč, da ondi, kjer druga zdravila ne pomagajo, tudi mesne jedi čudežev ne delajo. Večkrat je po noči vstajal ali pa v prav zgodnjih urah, da je molil in šel v cerkev; če so bila cerkvena vrata še zaprta, je pred pragom na mrzlih tléh klečal in globoko pri-

klonjen pobožno molil. Nakladal si je po okolnostih še drugih pokoril.

Kazimir je dobro vedel, da najlepši biser krstne nedolžnosti je sveta čistost, katera ima pa tudi največ nevarnosti in najhuših sovražnikov, zlasti v mladih letih. Da bi si še bolj zagotovil ta neprecenljivi biser, je po resnem prevdarku in vsestranskem premisliku storil obljubo vednega devištva. In to obljubo je zvesto spolnoval do svoje srečne smrti. Prelepa je njegova beseda in vredna, da si jo vsakdo globoko v spomin, v srce vtisne, katero je izrekel pri neki priliki: »Raje hočem umreti, kakor pa čistost zgubiti!«

Še jedno plemenito črtico iz njegovega zglednega življenja naj pristavim. Leta 1471 so se bili Ogrri spun. tali zoper svojega kralja Matija in so poslali poslanca do poljskega kralja, da bi njegovega sina Kazimira dobili za kralja. Kazimir je bil takrat 13 let star in bi se bil najraje kar naravnost odrekel ponujani kroni. Toda očetova volja je, da naj jo sprejme, ter ga pošlje z vojsko na Oggersko. Sin uboga. Ker je pa bilo potovanje zamudno, si je mej tem kralj Matija spet bolj srca Ogrov pridobil ter pride z veliko vojsko Kazimiru nasproti. Ko kraljevič Kazimir to zvé in je tudi slišal, da je papež Sikst IV. se izrekel za Matija, začne presrečno prositi očeta, naj mu dovolijo, da se vrne domov. Oče mu dovoli, čeravno nerad. Kazimir se nemudoma z vojske povrne ter izreče pomenljive besede: »Ni mi mar krona, ki je s krvjo podložnikov pokropljena in pridobljena.« Stanovitno se je tudi ubranil, ko so mu še v drugič ponujali krono oggersko. Njegovo plemenito srce ni hlepelo po svetnih časteh in pozemeljskih kronah, v mislih mu je bila le neminljiva nebeška krona. Da bi si to zagotovil, je zadnjih 12 let svojega življenja le v to obračal, da je z dobrimi deli spopolnil in dovršil svoje dušno zveličanje, za katero se je tako zvesto in slavno prizadeval od prve mladosti. — Umrl je v Vilni 4. marca 1884. (?)

6. Sveta Katarina Sijenska.

Od nekdanj so veliko veliko koristile svete žene in device v sv. katoliški Cerkvi. Take svete osebe so res pravi angelji v človeški podobi: angelj varhi so ljubi mladini, katero znajo tako lepo podučevati, k bogoljubnosti in pravi sreči napeljevati; angelji tolažbe so revežem in sirotam, bolnim in umirajočim, katerim ne zna nihče tako ljubeznjivo streči in pomagati, da jim celó brezverci in krivoverci ne morejo odrekati spoštovanja; angelji, — res pravi poslanci božji, so mej nesrečnimi ajdi, kjer s toliko sveto vnemo pomagajo v raznih misijonih razširjati kraljestvo božje; angelji mirú in sprave so za vse človeštvo, ker z obilno in gorečo molitvijo, ki jo pobožno opravljajo mej svetom in po samostanih, zadržujejo maščevalno šibo Božjo, da prehudo ne zadene nehvaležnega sveta.

Takih svetih duš je bilo v vseh dobah krščanskega življenja obilo. Prav posebno pa se mej njimi odlikuje sv. Katarina Sijenska, ker celó papež so poslušali glas njenih modrih svetov. Da pa morejo take izvoljene neveste Kristusove zvesto spolnovati svojo vzvišeno nalogo v kraljestvu božjem na zemlji, morajo se vestno pripravljati že v mladosti; kajti kdor v mladih letih nima angeljskih lastnostij, si jih težko težko pridobi v poznejši dobi. Zato je pa tudi sv. Katarina tako lepo živela v mladih letih, kakor se hočemo koj prepričati.

a) Njena zgodnja bogoljubnost.

Katarina je bila rojena l. 1347 v Sijeni na Toskan-skem. Njeni stariši niso bili imenitni in gosposki, ampak srednjega stanu, kajti njen oče je bil spoštovan in premožen meščan in barvar. Pa morajo se nam zaradi tako slavne hčerke imenitni zdeti, ker slava in sreča otrok je vselej kolikor toliko tudi delež starišev.

Bog je Katarinko od prve mladosti, že od zibeli obsipal z nenavadnimi milostmi. Bilo je to dete veselo, modro, razumno, pobožno in sploh tako ljubeznivo, da so ga bili veseli stariši in veseli vsi, kateri so je poznali.

Materi skoro ni bilo mogoče Katarinice domá obdržati, tako radi so jo povsod imeli. Vedno so prihajali sorodniki, sosedje in znanci, čudili se modri deklici in prosili, naj jo pusté še ž njimi na dom, da jim bo veselje delala s svojo detinsko priprostostjo, angeljsko radostjo in nenavadno modrostjo. Sploh so jo imenovali malo svetnico in tudi ime Katarina so ji spremenili v »Ev-frozino«, kar po naše toliko pomeni, kakor »radost in veselje«. Že njena pričujočnost je večkrat utolažila žalostna srca. Nekikrat je bila ranjena mati zelo žalostna. V tej otožnosti gre v sobo k speči Katrici, jo vzdigne iz posteljice in objame: pri tej priči se ji žalost spremeni v veselje, tema otožnosti zbeží pred svitom nedolžnega smehljanja.

Zgodaj, prav zgodaj je pričela pobožnosti, ki so že takrat naznanjale svetost, do katere je imela pozneje dospeti. Pred vsem je prav prisrčno ljubila in častila Mater božjo. Še le pet let je bila stara in že je imela navado, da je po stopnicah gori in doli gredé na vsaki stopnici pokleknila in pobožno obmolila češenamarijo. Včasih so jo dobili v kakem skritem kotiču, kjer je klečé molila. Nihče ni mogel zapaziti pri nji najmanjše napake in sicer nič otročjega.

Večkrat je zbirala male deklice okrog sebe, se ž njimi pogovarjala o ljubem Bogu, in jih učila, kako naj se premagujejo v malih rečeh, ali pa poskusijo tudi še kako ostrejšje pokorilo.

Bog je poplašal tako pobožnost in gorečnost dobremu dekletcu s tem, da jo je že v detinski dobi z neko nenavadno milostjo pripeljal do velike ljubezni. To je pa bilo tako-le :

Katarina je imela sestro Bonaventuro, ki je bila omožena in je živela ne ravno daleč, blizo mestnih vrat. Nekega dne — takrat je bila stara šest let — jo mati pokliče in pravi: »Katrice, danes morata ti in Štefanček iti obiskat sestro Bonaventuro.«

Vsa vesela, kakor more biti le nedolžnost, se napotita Katrica in njen bratec proti sestrinemu domu. To si lahko mislite, da sta bila tam dobro postrežena in da je bil ta dan za nju prazničen dan, dan radosti. Pa tudi radovanja se človek sčasoma naveliča, posebno

taki celó majhni ljudje, kakor sta bila ta dva gosta. Treba je bilo misliti zopet na dom, in kakor sta vesela prišla, se zopet vesela vračata proti domu.

Štefanček, kakor se že dečku spodobi, je bil bolj hiter od sestrice, ki ga ni mogla dohajati. Prideta do cerkve sv. Dominika. Deklica zagleda nad cerkveno streho v zraku veliko svetlobo bliščečo, kakor bi solnce svetilo. V tej svetlobi zagleda prelep leskeč tron, na katerem je sedel Jezus Kristus v škofovski obleki. Kerubini so klečali poleg trona in blizo Gospoda so stali sveti Peter in Pavel, in pa sveti Janez, ljubljenec Jezusov.

Ljubeznivo se je oziral Jezus na svojo hčerko in jo blagoslovil, kakor škof dajo blagoslov pri sv. maši. Presrečna deklica se zamakne in nepremakljivo stoji na cesti ter gleda nedopovedljivo lepoto in svetlobo.

Bratec Štefan je urno dalje korakal misleč, da tudi sestrica tikoma za njim ubira stopinje. Še le, ko je že precej daleč, jo pogreši in začne klicati. Pa nič ni odgovora. Hitro se vrne nazaj in kmalu jo zagleda pred cerkvijo nepremakljivo stati in moliti.

Deček, nepočakljiv tembolj, ker je že noč blizo, začne zopet klicati: »Katrice! kaj stojiš tam? zakaj ne greš domov?«

Pa deklica se ne zmeni za njegovo vprašanje. Štefanček, čimdalje bolj nepotrpežljiv, gre bliže, ter jo potrese za ramo in močno zakriči: »Katrice! Kati! pojdi no domov!«

Kakor bi se zbudila iz sladkega spanja, se sveta deklica obrne proti dečku, pobesi oči in pravi: »Oh, bratec, ko bi ti videl, kar sem jaz videla!«

»Kaj je bilo, sestrica?« vpraša Štefanček. A ne dá mu odgovora; še jedenkrat se ozré tje, kjer je Zveličarja videla; nikogar ni bilo več videti. Sedaj se začne šestletno dekletce milo jokati, da je minil tako lep pogled.

Od tistega trenutka se ji ni zdelo nikdar več nič lepo na svetu v primeri z ono prikaznijo. Odsihdob ji je bilo le nebeško veselje v mislih. Jezus je bil v njenem srcu obudil toliko ljubezen, da je skoro neprenehoma le nanj mislila in hotela le njemu živeti in želela le njemu dopasti.

b) *Njeno bogoljubno napredovanje.*

Milost božja lahko človeka, kateri si jo sprosi in se ji ne ustavlja, v jednom trenutku više povzdigne v krščanski popolnosti, kakor bi se z lastnim prizadevanjem leta in leta mogel povzdigniti. Prelep zgled in dokaz imamo ravno v detinskem življenju sv. Katarine, zlasti od takrat, ko je videla prelepo prikazen.

Kakor krasna vrtnica v spomladi se je razvijala in na okrog razširjala prijetno vonjavo krščanskih čednostij. Čimdalje obilniše so se zbirale krog nje male deklice in zvesto poslušale njene nauke in svete. Bila jim je vodnica ter jim naročala, kaj naj molijo, kako naj se zatajujejo itd. Mali Katarinki je bilo pripisovati, da se je v Sijeni marsikaj na bolje obrnilo, zlasti pri mladih.

Pa odkar je imela prečudno prikazen, je postala bolj zamišljena in resnobna. Kaj je bil pač vzrok?

Na pobožne puščavnike je mislila, ki so prvih časih krščanstva daleč od ljudij po samotah nemoteni molili in so vedno mogli biti z Jezusom združeni. Tudi ona bi se tako rada odtegnila mestnemu šumu, da bi v tihi in mirni samoti prav po željah svojega pobožnega srea zmiraj mogla moliti in se vedno pogovarjati s svojim ljubljenim Zveličarjem. Prej si ne dá mirú, dokler res ne zvrši te vzvišene misli.

Neko jutro prav zgodaj zapusti skrivaj domačo hišo s trdnim namenom, da se ne bo prej povrnila, dokler ne najde zaželenih puščav. Ko bi se ji to ne utegnilo tako kmalu posrečiti, vzame — prav v otročji previdnosti — hleb kruha s seboj za potovanje.

Kmalu pride do mestnih vrat San Anzano; srčno jih prestopi. Potem pa vedno dalje dalje hiti. »Kmalu bom v puščavi!« ta misel jo priganja, in ne čuti ne bolečin v nogah in ne sicer popotnega truda, čeravno je še tako majhna.

Zvoniki, stolpi in dimniki Sijenskega mesta se ji zdijo čimdalje manjši, — slednjič popolnoma zginejo. Mala puščavnica pride do neke doline, katera se ji zdi bolj samotna. »Ta mora biti puščava«, si misli in krene

z velike ceste v stran. Ne gre dolgo, kar zagleda pred seboj velikansko skalovje in votlino v njem. Sedaj še le se odpočije. In ne vem, če je slavni Kolumb mogel imeti veliko večje veselje v srcu, ko je našel Ameriko, kakor ga je imelo to sveto dete stopivši v staro votlino, — tolikanj zaželeno puščavo!

Vsa srečna pade na kolena in začne moliti in hvalliti nebeškega očeta; dolgo moli in moli tako prisrčno, da se ne dá izreči; sodimo pa lahko nekoliko po sporočilu, ki pravi, da se je mej molitvijo od tal vzdignila, da se je z glavico jamskega stropa dotikala in tako ostala več časa v zraku.

V taki prisrčni molitvi pa ne govori samo človek z Bogom, ne samo ubogi črviček s svojim vsemogočnim Stvarnikom, marveč tudi nebeški Oče se poniža in govori ljubeznjivo s svojim zemeljskim otrokom. V molitvi je Bog naznanil Katinki, da je še premlada za tako življenje, in da naj nikar ne zapušča hiše brez vednosti svojih starišev. Precej vboga znotranji glas božji in se vrača proti domu.

Strah in groza jo obhaja, ko že pozno zapušča samotarsko votlino; močno se začne bati, da bi se ji kaj hudega ne zgodilo v tej samoti. Tista junaška srčnost, ki je zjutraj spremljala deklico, je sedaj vsa zginita; kakor je prej z veselim srcem iskala samote, tako je sedaj s strahom in trepetom mislila, kako bo prišla, spet domov.

Zopet išče pomoči v molitvi, in nebeški Oče ne zapusti otroka, ki ga tako prisrčno ljubi, in obžaluje predrznost, da si je upal zapustiti domačo hišo. Glej, angelj božji pride, vzdigne dete na svoje perutnice in kakor bi z očesom trenil — stoji Katinka pred mestnimi vrati! Od tod pa do domače hiše ji je lahko pot dobiti. Domači niso nič vedeli, kam je bila šla; menili so, da je bila pri sestri.

Čeravno se ni tako zgodilo, kakor je nameravala Katinka v svoji angeljski priprostosti, vendar zastoj ni bilo njeno potovanje v puščavo. Ta pot je bila zanjo zopet velika stopinja od dobrega, do še boljšega. Duh božji, ki jo je bil zopet pripeljal na dom, jo je sedaj

učil, kako naj si v lastnem srcu napravlja samotnost? učil jo je, kako naj v sredi svetnega šuma in pri vseh svojih opravilih ima Boga pri sebi in se pogovarja ž njim. Kako zvesto je sprejemalo to izvoljeno dete nauk svojega božjega Učenika, mi ni treba še na široko popisovati. Zatajevanje je bilo od dne do dne večje; njeni pobožni zdihljeji in svete molitve so noč in dan trkale na večna vrata Očetove hiše. Sploh njena bogoljubnost je bila na vse strani tako velika, da so se morali domači večkrat kar čuditi.

Nekega dné ji pravi njena mati: »Pojdi v cerkev in prosi gospoda župnika, naj opravijo jedno sv. ma^o v čast sv. Antonu; te sveče in ta denar pa položi za darilo na oltar.« Katinka natanko opravi vse, kakor je bilo naročeno; ko pa pride v cerkev, jo sveto opravilo tako prevzame, da ostane do konca v cerkvi. Pride tedaj nekoliko pozneje domov, kakor je bila pričakovana. Zarad tega je bila od matere ostro pokarana; mej drugimi besedami je bila tudi jedna kletevska. Ubogo dete je tega močno žalostno. Kmalu potem, ko sta bili z materjo sami, prosi in pravi: »Preljuba moja mati! če kaj napak storim ali če sem nevbogljava, kaznujte me, kakor hočete; prav je, da se poboljšam. Toda prosim vas, nikar ne kolnite več zavoljo mene: vaši starosti ni primerno in za-me je hudo trpljenje.« Za mater je bilo to zeló podučljivo; in tudi očetu pové potlej; pobožni mož hvali Boga, da mu je dal tako dobro in pobožno dete.

V svetosti tako zgodaj podučena z nebeškim razsvitljenjem, je kmalu spoznala, da mej raznimi žarki svetniške krone se najlepše blešči in sveti: sveta deviška čistost. Da bi ta neprecenljivi zaklad mogla bolj gotovo prav do smrti ohraniti, stori v sedmem letu obljubo vednega devištva. To obljubo izroči v roke najboljše Matere Marije, ki se je bila izmej vseh prva z jednako obljubo posvetila Bogu.

Tudi ta obljuba je bila nova podlaga za novo dušno napredovanje. Tako je bila vneta za lastno zveličanje in za zveličanje družih, da je nad vse čislala one, kateri so goreče delali za dušno rešenje. Ker je

bil zlasti sloveči red dominikanov ustanovljen v ta namen, ga je tako zelo spoštovala, da je poljubovala celó stopinje, po katerih je hodil kak duhoven iz tega reda.

c) *Njena stanovitnost v dobrem.*

Mladostni bogoljubnosti je najbolj gotova podlaga in ob enem najlepši venec: krščanska p o n i ž n o s t in pohlevna priprosto st. V tem je ljubeznjiva Katica še prav posebno želela Jezusa posnemati. Že v detinski dobi je imela zeló v čislih ponižno revščino. Nekikrat je prosila v šoli, naj se smé presesti med revne otroke, čeravno ni revnih starišev, ker ubožni otroci so podobniši Jezusu, ki je hotel zmir živeti v revščini. Že zjutraj je jela premišljati, kaj bi mogla čez dan dobrega storiti najrevnišim otrokom.

Da bi še bolj posnemala malega Jezuska, hotela je biti le revno in priprosto oblečena. Še le pet lét stara, je rekla materi, da bi se ubranila lišpanja in lepotičja: »Ljuba mati! božje Dete je bilo v jaslicah zeló revno, zavito je bilo v ubožno in slabo tkanino!«

Toda ravno od te strani je imela dobra deklica premagati največje skušnjave.

V prvi dobi se domači sicer niso tolikanj zmenili za njeno ponižno priprosto st v obleki in noši, tudi ne za njeno bojazljivo sramožljivost in pohlevnost v vedenju; a drugač je bilo, ko je nekoliko odrastla, — v njenem trinajstem letu.

Stariši, zlasti mati, so namreč začeli misliti, kako bi Katarino najboljše preskrbeli za prihodnost, želeli so jo bogato in imenitno omožiti. Katarina pa je od tistega dné, ko je Mariji darovala deviško obljubo, le na to mislila, kako bi mogla priti v kak samostan, da bi Bogu polnoma posvetila vse svoje življenje.

Huda vojska nastane za mlado svetnico. Mati ji prigovarja, naj se lepše oblači, naj lepote svojih las nikar ne skriva, naj se nikar vedno ne zapira, marveč naj gre v veselo družčino, kakor druga dekleta. Uboga Katarina! kaj je hotela storiti? Detinska ljubezen in pokorščina ji pravi: ubogaj! a notranji glas, spomin nekdanje obljube, s katero se je svetu odpovedala in vso se Bogu izročila, ji velevala, naj reče: ne!

Zato vse materino prizadevanje v tej reči ni dosti izdalo; nepotrebno lepotičenje ni hotelo prav napredovati, le po nekoliko se je vdala materinim željam.

Mati upa, da bo Katarinina sestra v pregovarjanju več opravila. Zato jo pošlje k Bonaventuri, s katero sta se skrivaj dogovorili, kako jo bo odvrčala od njene obilne pobožnosti in polagoma nagibala k posvetni nečimernosti.

Veselo se preseli Katarina k sestri, ne vedé, kaka zarota se je napravila zoper njo.

Nameri se včasih, da tudi svete duše padejo v kako napako, da se potem skesano tem višje povzdignejo.

Bonaventura je bila sama bolj posvetna in zbirčna v obleki; toraj se rada poprime svoje čudne naloge proti sveti sestrici. In res se ji posreči pregovoriti priprosto deklico, češ, prava pobožnost ne smé biti čmerna, ampak vesela; da na tem ne more biti toliko, ali so lasje tako ali tako spleteni, razčesani ali skodrani; da je nedolžna stvar, če se dene v lase kaka cvetlica ali druge lepotije, če se na obleko prišije nekoliko trakov ali mrež, — prava reč to!

Iz ljubezni do ljubljene sestre Katarine nekoliko odjenja in — čeravno s težkim srcem — obleče lepše krilo in sprejme še druge olepšave, kakor se ji nasvetuje. Vendar v srcu pa ohrani še zmir nerazdeljeno ljubezen svojemu Zveličarju.

Pa le nekaj mesecev je bilo tako. Bonaventura nevarno zboli, — nagloma umrje. Katarina je rešena! Sestrina smrt in njen pogreb jo pretresljivo prepriča, kako nespametno in nečimerno je, minljivo telo tolikanj lišpati. Milo se zjoka. Kakor bi žive kače imela na sebi, se ji zdi nečimerna obleka. Urno odloži ves nepotrebni lišp, hiti k spovedi, in se jokaje obtožuje, kakor bi bila velike hudobije kriva, kakor bi si bila s tem zaslužila večno pogubljenje. Spovednik jo tolažijo s tem, da ni imela slabega namena; ona pa v solzah britkega kesanja odgovori: »Nikdar — nikdar bi jaz najuborniša stvar, ki sem prejela toliko nezasluženi milostij od Boga, ne bila smela tratiti druzega časa s tem, da sem na človeško prigovarjanje lišpala to minljivo telo!«

Vedno je žalovala zaradi te kratke zmote in bila ji je res, kakor sem omenil, spodbuda še k gorečnejši svetosti in še zdatnejši nagib k neomahljivi stanovitnosti. Neizrečeno se ji začne studiti nečimerna posvetnost in nobena moč na svetu bi je ne bila pripravila več v jedenako zmoto. Kaj celo stori v svoji plemeniti gorečnosti? Škarje vzame in odstriže si svoje krasne lase ter začne zakrivalo nositi. Mati, ki je ni bila vajena tako videti, jo vprašuje, zakaj nosi zakrivalo? Katarina vselej tiho in nerazumljivo odgovarja; noče namreč se lagati, pa tudi pravega vzroka ne razodeti. Mater nejevolja obide, jezno ji potegne zakrivalo z glave. Videti golo glavo svoje hčerke, se prestraši ter zakliče: „O hčerka moja! kaj si storila?“ Več ni mogla reči, tolika je bila njena žalost zaradi odstriženih res lepих las.

Jednako so se hudovali tudi drugi domači. Z zbadljivimi besedami so jo zaničevali in pikali. Prične se družinsko posvetovanje, kaj je sedaj storiti zoper Katarino? Za sedaj se ukrene to-le: nič več ne sme imeti svoje lastne sobe, da bo morala vedno med ljudmi biti in ne bo mogla zmiraj moliti; kuhinjska dekla naj se odpravi in Katarina naj opravlja vsa njena težka dela.

Katarina se tega nič ne ustraši. Če so ji zaprli stanico, ji srca niso mogli zapreti; pobožnost ima svoje peruti, na katerih se vzdiguje v nebeške višave, ne more je vklepati noben ključ. Njene misli so vedno pri Bogu, kakor prej. Kuhinja ji je bila kakor svetišče božje, in njena opravila kakor angeljska služba. Kadar je stregla očetu, si je mislila, da streže Zveličarju; kadar je kaj materi storila, storila je to s tolikim veseljem, kakor bi veljalo nebeški Kraljici; bratje pa in drugi domači so ji bili kakor apostoli in učenci Jezusovi. Tako si je znala spremeniti vse težave in najzopernejša dela v prisrčno veselje, nič se ni pritoževala zastran trudapolnih opravil, kazala je vedno veselo lice in zadovoljno srce.

To se je čudno zdelo zlasti očetu, ki je bil pobožnejši memo družih. Skrbno jame opazovati njena opravila in vse njeno nenavadno ljubeznjivo vedenje.

V vsi hiši je Katarina vedela samo za jeden prostor, kamor se je mogla skriti in sama nemotena moliti. To

je bilo v sobi njenega brata Štefana, ko ga ni bilo domá, in sploh kjer ni bila opazovana.

Neki dan gre zopet v omenjeno sobo in tam z veliko pobožnostjo moli. Skrivaj gre oče za njo, rahlo odpre duri, zagleda svojo hčerko v kotu klečečo in globoko priklonjeno, nad njeno glavo pa vidi goloba belega kot sneg. Ta pogled globoko presune dobro srce očetovo. Resno jame premišljati čudovito prikazen ter sklene, ne več se ustavljati milosti božji, ki tako čudežno vodi njegovo ljubljeno hčerko.

Sveta deklica še sama ni vedela, da je tako blizo zmage. Po dnevi in po noči ji je v mislih njen visoki namen in poklic. Še sanjalo se ji je o tem, po čemur je tako goreče hrepenelo srce. Nekoč je v sanjah videla različne začetnike samostanskih redov; mej njimi tudi sv. Dominika, ki je držal v roki belo lilijo tako, kakor bi stala v plamenih. Ko se mu bliža, ji poda obleko spokornih sester in prijazno reče: »Predraga moja hčerka! bodi srčna in naj te ne straši nobena težava več; kajti gotovo boš prejela to obleko, kakor želiš.«

Katarina se veselja razjoka in se čuti vtolaženo in močno, kakor še nobenkrat prej ne. Čeravno so bile le sanje, vendar spozna, da je to njen poklic in stan, ki ga ji je Bog sam odločil.

Vso družino skliče in srčno se vstopi pred nje ter naravnost jame razlagati, kaj je nameravala že ves čas od otročjih let, pa si zaradi spoštovanja do starišev, ki so nasprotno želeli, do sedaj ni upala razodeti, ter odločno pristavi: »Sedaj pa je moja volja postala tako močna, da bi bilo lažje skalo omečiti, kakor mojo voljo upogniti. Bog hoče, da spolnim svojo obljubo, in njega je treba bolj ubogati, kakor ljudi. Če me hočete ohraniti v svoji hiši, če tudi le za deklo, — dobro! pripravljena sem vam služiti: če me pa spodite, tudi to ne smé premeniti mojega sklepa. Moj Gospod in Ženin, Jezus Kristus, je bogat in mogočen; ne bo pripustil, da bi mi česa manjkalo; skrbel bo za vse, kar mi je treba!«

Pri teh besedah se začnejo vsi solziti in glasno jokati. Nihče ji ne more odgovoriti, nihče nasprotovati.

S pobožnim strmenjem se čudijo vsi, od kot je tolika srčnost pri deklici, ki je bila sicer tako zelo boječa, tiha in pohlevna. Le oče, ki se je vedno spominjal belega golobčka, ki ga je nekdam videl nad njeno glavo, spregovori in pravi: »Bog varuj, ljuba moja hči! da bi se ustavljali tvoji volji, ki je volja Boga samega. Dolga skušnja nas je prepričala, da vsa tvoja dela imajo višjo podlago. Stori, kar ti bo navdajal sv. Duh. Odsihdob te ne bomo nič več zadrževali v tvojih dobrih delih. Prosi za nas, da bomo vredni veseliti se obljudb tvojega Ženina, tistega, ki te je v tako nežni dobi privabil k sebi.« Ženi pa in sinom pravi: »Nobeden naj mi ne žali dragega otroka, in naj je ne moti v njenih svetih vajah. Prosto naj služi Gospodu in naj moli za nas vse; bolj bi ne mogli osrečiti svoje hčere, kakor bo srečna v družbi z Jezusom.«

Sedaj zopet odločijo Katarini posebno sobo, kjer sama za-se, kakor v puščavi, prosto po svojih srčnih željah lahko opravlja duhovne vaje in pobožnosti. Nekoliko pozneje stopi v ostri red spokornih sester svetega Dominika. Stregla je najrevnejšim ljudem in bolnikom z najostudnišimi boleznimi s čudovito ljubeznijo in potrpežljivostjo, čeravno je bila pri tem v zahvalo še obrekovana. Cele noči je prečula v molitvi, dolgo časa ni vživala nobene jedi, razun sv. obhajila; govorila ni nič, kakor to, kar je morala govoriti, in cele potoke solz je Bogu darovala, da bi grešnikom sprosila odpuščenje. Ni ga dejanja ljubezni, da bi ga ne bila opravljalna v vsej popolnosti.

Zadnje dejanje ljubezni bila je njena smrt. Bogu je bila darovala svoje življenje za papeža in za sveto Cerkev, in umrla je 29. aprila 1380, v 33. letu svoje starosti.

7. Blaženi Herman Jožef.

Preteklo je že 700 let, kar je živela v Kolinu, slavnem nemškem mesu, skoz katero teče velika reka Ren, jako poštena in spoštovana družina. Pred kedaj

je bila zelo bogata, a po raznih okoliščinah je jako obožala, da ji je primanjkovalo še najpotrebniših rečij.

Pa če tudi je vsega primankovalo, jeden dragocen zaklad je vendar bil pri hiši, kateri je starišem neizrečeno lajšal po revščini obteženo srce. Svetnika so imeli v hiši. In ta z nenavadnimi milostmi iz nebes obilno obdarovani svetnik je bil — njih ljubljene sinek Herman. Lahko so se tolažili in rekli: »Kaj pomagajo mnogim starišem kupi zlata in polne omare denarja, če pa imajo hudobne in uporne otroke, kateri jim vedno srce obtežujejo in življenje grenijo ter jim še celo pred časom grob skopljejo? Nam pa napravlja dobri Herman s svojo angeljsko nedolžnostjo toliko veselja in tolažbe.«

Herman je bil rojen l. 1150. Imel je blago in k vsemu dobremu nagnjeno srce, in sleherni nauk dobrih starišev je padel na prav dobro in rodovitno zemljo. Posebno so se bali, da bi mu to kaj ne škodovalo, ker se mu je tako hudo godilo, ker je bil tolikrat lačen in je celo tešč moral katerikrat iti v šolo. Zato so ga vedno svarili, naj zaupa na Boga in na priprošnjo Marije Device, naj bo z malim zadovoljen in naj se nikdar ne predrzne skrivaj vzeti tudi najmanjše reči. Tudi sicer so imeli precej od začetka zelo pazljivo oko nanj. Od koder je prišel domov, je moral vselej povedati, kje je bil, s kom je hodil, kaj je govoril mej potjo.

Ubogljiv je bil tako, da je bilo veselje. Tako zelo je bil pokoren svojim starišem, da se mu je nemogoče zdelo, drugače misliti ali storiti, kakor to, kar so stariši rekli ali ukazali. Bil je sicer moder in malo besedij, toda nikdar osoren ali jezljiv. Iz njegovih očij je sijala čista nedolžnost in že na veselem obrazu se mu je bralo, kako rajsko mirno je bilo njegovo srce. Čeravno je bil z mislimi več v nebesih kakor na zemlji, je vendar bilo vselej tako veselo njegovo govorjenje in obnašanje, da so tudi žalostni bili utolaženi in razveseljeni v njegovi družini.

Ko je bil sedem let star, so ga skrbni stariši jeli pošiljati v šolo. V šoli je bil tako priden, da so se mu morali učitelji kar čuditi. Ne le v učenosti, ampak tudi v modrosti in pobožnosti je čudovito napredoval.

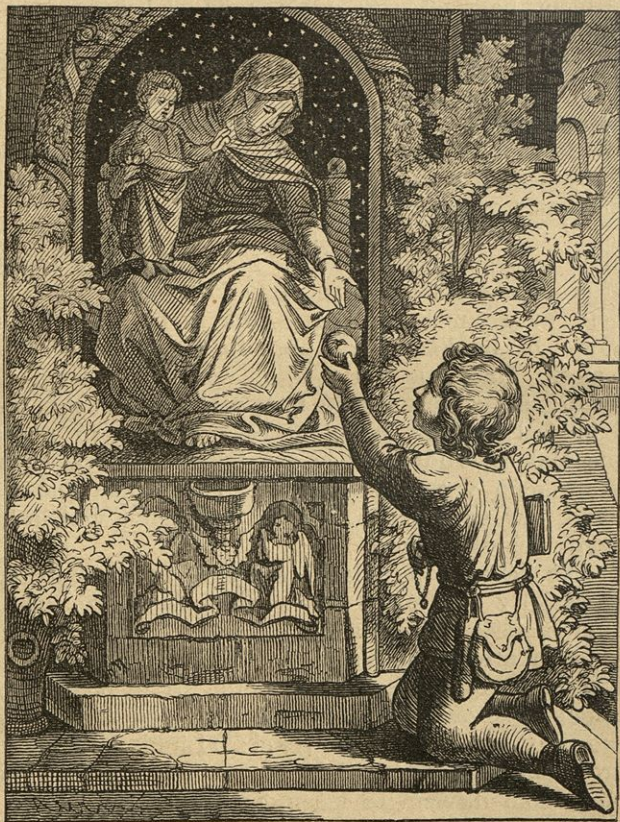
Vsak človek ima kaj posebnega, kar ga loči od družih ljudij. In ta posebnost se začne kazati že prav zgodaj v šolah. Pri Hermanu je bila ona posebnost, ki ga je ločila od vseh drugih ljudij njegovega časa, — Marijina ljubezen in pobožnost. V tej se je tako goreče odlikoval, da je bil, je in bo jeden najlepših in najganljiviših zgledov za slehernega otroka Marijinega.

Ni še znal prav govoriti, in že je pristrčno prosil mater, naj ga naučijo kakšno molitvico, da se bo ž njo vsako jutro in vsak večer priporočal svoji nebeški Materi. Mati ga začne z veseljem učiti »Pod tvojo pomoč pribežimo« in družih Marijinih molitvic, katere je potlej ponavljal z veliko vnemo.

V cerkvi, ki je bila pri poti, kjer je hodil v šolo, je bila prelepa podoba Matere božje. Malega Jezuska je Marija držala v naročju in bilo jo je tako ljubeznjivo videti, da se nedolžni Hermanček ni naveličal gledati. Najraje bi bil kar zmiraj pred to podobo ostal, klečal in molil. Kadar je šel v šolo, vselej je obiskal oltar Marijin; in iz šole gredé tudi ni lahko opustil, da bi ne bil šel vsaj za nekoliko časa obiskat in počastit svoje Matere. Tudi sicer je rad tekel, kolikorkrat mu je bilo prilično v cerkev Marijino. Večkrat še snesti ni utegnil, kar so mu dali, ampak je s seboj vzел in hitel k svoji nebeški Materi.

Ne dá se dopovedati, kako ljubeznjivo se je vselej pogovarjal z Marijo, — še vse bolj zaupljivo, kakor z lastno materjo; bilo mu je, kakor bi Marija z Jezusom živa stala pred njim. Vselej je najprej ponižno pozdravil Mater božjo in njenega Sina, potlej pa je potožil svoje nadloge in težave, ter priprosto razkladal Jezusku vse, kako mu je. Večkrat je rekel: »Ljubi Jezusček! to jutro sem za zajutrek dobil le majhen košček suhega kruha, tako da sem še lačen, pa hočem biti s tem zadovoljen; ker ti si Sin božji in si vendar prostovoljno trpel pomanjkanje, in ti tudi jedno drobtinico lahko tako blagosloviš, da mi bo zalegla, kakor najdražje jedi.« Pripovedoval je božjemu Detetu, kaj se je v šoli učil, in kaj misli še ves dan delati. Slednjič pa se poslovil z detinsko ljubeznjivo priprostostjo: »Pač rad bi

še dalje ostal pri tebi in tvoji sveti Materi; pa sedaj je čas, da grem v šolo. Podelita mi svoj blagoslov na pot, in ne pozabita name, dokler zopet ne pridem.« Potem je še z roko pomignil za slovo in veselo hitel proti šoli. O, da bi hoteli vsi otroci biti podobni temu svetemu

šolarju! Stopite tudi vi, kadar greste mimo cerkve in vam čas pripusti, vsaj za nekoliko trenutkov v hišo božjo; pokleknite tam in prav iz srca pozdravite Jezusa in Marijo; prav otročje jima povedite, kako zelo ju ljubite in kako pridno se hočete prizadevati še boljši biti; prosite za blagoslov in nebeško pomoč!

Kadar je bilo mogoče na vrtu in po travnikih nabrati lepih cvetic, jih je o svojem obiskanju prinašal v cerkev in pokladal pred sveto podobo; detinska ljubezen ga je nagibala, da mora kaj darovati Jezusu in Mariji. Smehljaje se je potlej oziral na podobo in z otročjo odkritosrčnostjo je začel: »Oh, kako me veseli, da sem zopet pri Vaju! Še nihče me ni tako ljubeznjivo pogledal, kakor Vidva; zato sem tudi najrajše pri Vaju.« Dobri deček kar ni mogel razumeti, kako da drugi otroci ne prihajajo tako radi in nimajo tolikega veselja za Jezusa in Marijo.

Večkrat je s seboj prinesel tudi kako jedilo, vstopil se je pred podobo in je zaupljivo ponujal sedaj Mariji sedaj božjemu Detetu. In ko nobeden ni hotel vzeti, je bil močno žalosten. Pa Mati svete ljubezni, ki ljubo nedolžnost tolikanj ljubi, ne more dalje gledati, da bi bil še žalosten, ampak se ga čudovito usmili.

Neki dan dobi prelepo rudeče jabolko v dar. Urno hiti ž njim pred Marijino podobo. Tega, si je mislil, ki je tako zelo lepo, mu vendar ne bo zavrgla. V otročji priprostosti začne moliti in prositi, naj vendar sprejme prelepo jabelko, in ob jednom je ponuja, kolikor visoko se more stegniti proti podobi. In glej čudo! Mati božja na podobi stegne roko in sprejme ponujeni dar. O, kdo bi mogel popisati rajsko veselje, ki je je pri tem občutilo Hermanovo srce!

Drugikrat se odtegne od svojih malih tovarišev, ki so se šli igrat, in gre rajše v cerkev. Za to premagovanje je bil poplačan z veliko lepšim veseljem, kakor je otročja igra. Ko gre po cerkvi proti koru, zagleda presveto Devico visoko v zraku. Pa ni bila sama, bila sta pri nji tudi njeno božje Dete in sveti Janez, ki sta se radostno igrala. Hermanček to videti, obstane in se ne more dovolj načuditi. Nepremaknjen se ozira kvišku in v srcu čuti nepopisljivo veselje. Kar zapazi, da ga Marija z roko vabi, in ob jednom tudi zasliši besede: »Herman, pojdi sem gor k nam!« Deček odgovori: »Kako morem k Tebi priti, saj je kor zaprt in lestvice nimam, da bi mogel gori dospeti.« Na to mu reče Marija: »Le poskusi, če ne pojde? Jaz ti bom podala roko in ti pomagala.«

Precej ponudi Herman svojo roko in Marija mu stegne svojo naproti in kmalu je pri nji v višavi. Sedaj pa mu začne srce hudo tleči, boji se in sramožljivo pobesi svoje oči. Marija mu prijazno reče: »Nič se ne boj, smeš se brez skrbi tudi igrati!« Herman se osrči in začne igrati z malim Jezusom in Janezom, in Marija jih veselo gleda. Ko so se že dolgo igrali, mu Marija zopet pomaga nazaj doli. To presladko radovanje se je pozneje za Hermana še večkrat ponovilo.

Večkrat je moral Herman tudi v mrzlem času bos hoditi, ker mu niso mogli ubožni stariši napraviti čevljev. Nekoč pride v zelo hudem mrazu bos v cerkev molit. Marija ga vpraša: »Herman, zakaj pa bos hodiš v tako hudem mrazu?« — »Čevljev nimam«, odgovori ljubeznjivi deček. Tedaj mu reče Marija: »Pojdi k onemu-le kamenu, tam boš našel toliko denarja, da si čevlje kupiš.« Deček gre gledat, zaupljivo privzdigne kamen, ki mu ga je bila pokazala nebeška Kraljica, in res najde denar in ga radostno pokaže svoji veličastni Dobrotnici. Marija pa mu pravi: »Kolikorkrat boš zopet v potrebi, le še zopet pridi na to mesto, in našel boš, kolikor potrebuješ; pa zaupljivo moraš iskati.«

Tisočkrat se zahvali Herman svoji predobri Materi, za toliko dobroto, in dela, kakor mu je bila rekla. Kolikorkrat je v potrebi, — pa le takrat, kadar je res v veliki potrebi — gre iskat in najde potrebni denar. To čudo ne ostane dolgo skrito. Kmalu zvedó še drugi otroci, da dobiva denar pod nekim kamenom. Sedaj hitijo tudi v cerkev in molijo in čakajo in iščejo, pa za nje ni nikjer denarja, ker tudi oni nimajo tiste ljubezni, pobožnosti in zaupljivosti do Marije kakor preblagi Herman.

Iz njegove mladosti se pripoveduje še tale čudež. Nastal je bil ne daleč od njegovega stanovanja velik požar v mestu. Mnogo hiš je bilo že v plamtečem ognju. V sredi mej gorečimi hišami pa je stala cerkev, katere se ogenj ni lotil, čeravno so blizo okrog nje švigali velikanski plameni. Vsi ljudje so strmeli in kazali drug drugemu ta čudež. Ko pa se tudi Herman tje ozre, zagleda Jezusa Križanega nad cerkvijo; in ko še dalje opazuje, zagleda ga še na več drugih straneh, kamor

je veter ogenj nagibal in je bila nevarnost večja. Pa dobri otrok se ni le čudil temu, da Jezus varuje svojo hišo, ampak izpoznal je v tem tudi najlepši nauk za dušno življenje: da namreč tudi človeka, ki je tempelj božji, nihče ne more tako gotovo obvarovati vseh grešnih nevarnostij, kakor Križani Jezus. — Njega je tedaj treba vedno imeti pred očmi, vedno v mislih, vedno v srcu!

Ker je tedaj hotel biti ves in za zmiraj Jezusov in Marijin, odločil se je, dvanajst let star, za samostansko življenje. Z veseljem je bil sprejet v premonstratovski red v Steinfeldu. Zarad mladosti se po pravilih ni mogel še zavezati s slovesno obljubo; pač pa je smel kmalu sprejeti belo redovniško obleko. Če je bil že prej svetnik, postane sedaj res pravi angelj, seraf v belem oblačilu.

Predniki ga pošljejo najprej v Frizijo v tamošnjo samostansko šolo, da bi dovršil svoje učenje in zlasti, da bi se izuril v latinskem jeziku. Jako pridno se je učil in izvrstno napredoval; vidna je bila tudi tù Marijina pomoč. Pa po obilnem in napetem učenju se ni dal motiti v svoji pobožnosti. In kaj ménite, kaj se mu je v šoli zdelo najhujše in najzoprniše? To, da je moral brati pri latinskem pouku starih Rimljanov ajdovske knjige in spise, v katerih ni nikjer našel presladkih mu imen Jezusa in Marije; pač pa je bilo veliko v njih brati o brezštevilih izmišljenih bogovih ali celo boginjah, kakor so imenovali slepi neverniki svoje malike, ker niso poznali jedino pravega Boga, Stvarnika nebes in zemlje. Zato se je večkrat bridko pritoževal rekoč: »Ne morem se dovolj načuditi, kako morejo ljudje, kateri pametno mislijo in hrepené po pobožnosti, imeti veselje za tako nečimerne reči, ko je vendar toliko število modrih spisov svetih očetov in krščanskih pisateljev, kateri napeljujejo k spoznanju jedino pravega Boga.« In če se mu je odgovorilo, da so tudi stari modrijani napisali kaj pametnega, je pohlevno odgovoril: »I, zakaj pa lilije trgati izmej trnja v vedni nevarnosti raniti se, ko se drugod lahko trgajo brez škode?«

Tudi na telesu je Bog na Marijino priprošnjo nekoč skazal čudežno pomoč dobremu dijaku. Na glavi so se mu bile namreč izpahnile obilne hude hraste. Zarad

tega so ga tovariši dražili in zaničevali ter niso hoteli sedeti zraven njega. To mu je silno hudo dejalo; a vse je potrpežljivo prenašal. Ko so mu bili pa le prenadležni, se je naveličal in prosil Mater božjo za pomoč. In glej, čez noč so ostudne hraste vse izginile do čistega! Tovariši so strmeli, Herman je pa hvalil božje usmiljenje.

Pozneje pride zopet v Steinfeld, stori slovesne obljube, živi več časa kot strežnik v obednici in zakristiji ter doseže tudi mašniško čast. Tudi tukaj v samostanu se mu je prečista Devica gostokrat prikazala in pridobila obilno milostij; v dvomih ga je poučevala in v žalosti tolažila kakor svoje ljubljeno dete. On pa si je prizadeval od dne do dne vrednišega se skazati njene materine ljubezni, zlasti s tem, da je posnemal njen vzvišeni zgled, njeno ljubezen do Jezusa in druge čednosti. Do presvetega Rešnjega Telesa je imel plamtečo pobožnost; sv. mašo je daroval s toliko gorečnostjo, da so bila najmlačniša srca ginjena. Obilne solze so mu kapale iz očij in včasih ga je ljubezen in pobožnost tako prevzela, da je cele ure stal zamaknjen pred oltarjem.

V čistosti, ponižnosti, potrpežljivosti, v postrežljivosti, v zatajevanju in sploh v svetniški popolnosti je bil sijajen zgled. Vendar tega mi ni tukaj na drobno razkladati; le še to hočem pojasniti, odkod ima Herman pridevek Jožef, kakor ste videli v napisu. — Zavoljo njegove angeljske čistosti in pa zavoljo tiste pristrčne zveze mej Marijo in njim, ki sem jo vam popisal, začeli so ga nekateri sobratje imenovati Jožefa. Ponižnemu Hermanu je to silno težko dejalo, in nekega dne je sklenil, da se bo drugo jutro pritožil predništvu, da bodo tisti posvarjeni, kateri ga tako imenujejo. Toda, ko po noči po dolgem premišljevanju zaspi, prikaže se mu v sanjah Marija na velikem oltarju z Jezusom v naročju. Marija ga prijazno pokliče k sebi. Herman uboga in ves zavzet zaradi ljubeznjivosti božjega Deteta prosi zaupljivo: »O Predraga, daj mi svoje Detece!« Marija ga ne usliši precej, da bi se mu hrepenenje še bolj pomnožilo: on pa ne neha prositi, dokler mu ne podá svojega Sina, rekoč: »Nosi mojega Sina, kakor

ga je nekdam nosil sv. Jožef v Egipt; sprejmi pa s to pravico tudi njegovo ime in nič se ne brani imenovati se Jožef.« Odsihdob je dovolil, da so ga tako imenovali in odtod še sedaj dvojno ime Herman Jožef.

Umrli je blaženi Herman Jožef v silno visoki starosti, 90 letni starček, 7. aprila 1241.

Prav od dela iz svojega vinograda ga je poklical Gospod; kajti v bližnjem nunskem samostanu v Hovenu je še opravljal tam navadne postne pobožnosti. Pri svojem prihodu je pokazal prostor rekoč: »Tukaj me boste pokopali«; na cvetno nedeljo je še maševal, veliki teden pa je nevarno zbolel in v sladki smrti dokončal svoje dolgo, zaslug polno življenje. Neizrečeno ginljiv je moral biti pogreb starčka - svetnika, o katerem se bere najlepša pohvala: »Vedno je neomadežano ohranil belo obleko nedolžnosti!«

8. Mladi mučenci Gospodovi.

Menim, da bi bila zbirka mladostnih zgledov jako pomanjkljiva, ko bi se tudi ne spominjali tistih blagih mladeničev in devic, dečkov in deklic, ki so ob časih krščanskega preganjanja junaško dali svoje mlado življenje za Jezusa.

Grozoviti in strašni so bili ti časi; a bili so pa tudi srečni časi. Vera je bila takrat pri kristijanih živa, močna, nepremagljiva, dejanjska. Kristijani, zvesti posnemovavci Jezusa Kristusa, so sveto živeli in sveto umirali. Najbridkejše mučenje in trpljenje jih ni premagalo, da bi bili Jezusu nezvesti postali in sv. vero zatajili.

Čuditi se moramo in strmeti, ako premišljujemo različne muke, katere jim je bilo prestati. V Rimu je cerkev sv. Štefana (st. Stephano rotondo), kjer so po stenah naslikane razne muke, kakoršne so morali kristijani trpeti. Že same podobe so tako strahotne, da si jih še nekateri ne upajo pogledati; kajti milo bi se jim storilo in jokati bi se morali, ko bi jih jeli ogledovati. Kako grozovito je moralo šele biti trpljenje samo!

Vseh kristijanom namenjenih in odbranih muk bi bilo nemogoče naštetih; a koristno nam bo, ako prevdarimo vsaj nekatere navadnije.

Ako se je zvedelo o kateremkoli, da je kristijan, je bil poklican pred ajdovskega sodnika, pred cesarja samega ali pa pred njegovega namestnika. O kako težko je bilo že to, predno se je začela sodba in preiskovanje! Mnogi so bili bogati, imenitni, plemenitega stanu: pa vse so morali zapustiti, dom in premoženje, stariši svoje ljubljene otroke, sinovi in hčere svoje predrage stariše in sploh vse, kar jim je bilo še drago na zemlji.

Pa to je bil šele začetek. Kdor je pred sodnikom naravnost spoznal svojo vero, tega so skušali pripraviti ob sv. vero, najprej s prijaznim pregovarjanjem in s prilizljivimi obljubami, potem z žuganjem, slednjič z raznimi mukami.

To mučenje se je navadno tako-le vrstilo. Kristijane so z vrvmi zvezali na rokah in nogah; sedaj so jih položili na tezavnice in tako silno nategovali, da so bili udje iz sklepov izmaknjeni, da so se kosti lomile in nohtovi pokali po rokah in nogah; mej tem so jim tudi meso trgali z železnimi kremplji, kleščami in grebeni, da so se jele kosti kazati, in z gorečimi baklami so jih žgali. Druge so obešali za roke ali pa za noge, jih obtežavali z veliko težo, pretepali jih s šibami, s palicami, s kolmi, z jermeni, s korobači in škorpijoni. Vse to pretepalno orodje je bilo ob koncu še oboroženo z železnimi kaveljčki, s svinčenimi kroglicami ali drugače. V rane so jim potlej še večkrat devali soli in jesiha, da so bolj sklele.

Če je mučenec pri tolikem trpljenju ostal še živ, je bil peljan ali v smrt ali pa v ječo, da bi potlej zopet z novim trpinčenjem premagali njegovo stanovitnost. V ječah je bilo zopet hudo trpljenje. Bile so temne, vlažne, polne zaduhlega, kužnega, smrdljivega zraka; roke in noge so jim vklepali s težkimi verigami; devali so jih v klade, ki so bile narejene iz dveh velikih širokih hlodov, v katere so bile izdolbene luknje, da so vanje vtikali noge, včasih tudi vrat mučencev; tla so nastlali z ostrimi in z bodečimi črepinjami, da so morali hudo ranjeni kristijani na njih ležati, ali pa so jih še

siloma gole vlačili po takih zbodečinah. — Včasih so jih v ječi pustili, da so umrli lakote in žeje ali pa vsled razgnojenih ran, včasih pa so jih zdravili, da bi jih na novo še hujše mučili. Tudi so jim pošiljali v ječo neverške stariše, brate in sestre, otroke in prijatelje, da bi jih bile premagale njihove prošnje in solze, ker jih ni moglo telesno trpljenje.

Za mlade nedolžne so imeli pa pripravljeno še neko drugo dušno trpljenje, katero se mi mej vsemi zdi najhujše. Če so namreč stanovitni ostali in se niso dali z najhujšimi mukami odvrniti od prave vere, — od Jezusa, poslali so jih k najbolj sprijenim in zapeljivim osebam, da bi bili pohujšani in zapeljani, kajti v svoji kačji prekanjenosti so prav sodili, da kristijana, ki se je dal zapeljati v velike grehe, je stokrat lažje pripraviti ob vero, kakor pa nedolžnega, ki ima le samo neomadežane stopinje za seboj po vseh svojih potih. In če se čudimo mučencem, da so tako srčno prenašali telesno trpljenje, moramo še bolj strmeti in Boga hvaliti, da so take satanove najemnike tako pogumno premagali; angelj varuh jim je večkrat vidno pomagal, Jezus jih je s čudežem rešil. Zgledov te vrste imamo brez števila n. pr. sv. Neža, sv. Lucija, sv. Agata itd.

Iz ječe so bili večjidel vsi v smrt obsojeni. Če pa so smeli kateri še dalje ostati pri življenju, poslani so bili v pregnanstvo. Zgubili so vse premoženje in vse pravice; kakor sužnji so morali opravljati najtežavniša dela. Slab živež, slaba obleka, verige, zaničevanje in tepenje, to je bil njih delež, dokler jih ni smrt rešila in preselila v nebeško domovino, kjer ni več ne trpljenja ne žalovanja. V zaničevanje so take večkrat na čelu zaznamenjali z razbeljenim železom, da so se za vse življenje ločili od drugih.

Kateri so bili v smrt obsojeni, umreti so morali v najhujših neslišanih bolečinah.

Velikokrat, zlasti v Rimu, so jih dajali divjim zverem, da so jih raztrgale. Numidijskih levov, medvedov iz nemških gozdov, oroslonov, tigrov, panterov in divjih volov so iz vseh strani sveta za drage denarje nakupovali in zapirali v posebnih prostorih. Kadar je bil cesarjev god ali kaka druga slovesna veselica, so

zveri izstradali in zapodili nad kristijane. Včasih so lačne zveri kristijane precej raztrgale; večkrat so jim pa tudi (kakor na neko višje povelje) prizanesle in se kakor krotka jagnjeta vedle do njih ter s tem vsemu svetu kazale tužno resnico: divje zveri imajo usmiljenje, strastno zdivjani človek pa ne.

Prav veliko so jih dejali ob glavo; nekatere precej po sodbi, nekatere pa, ker jih drugače niso mogli umoriti. Premnogim so vzeli življenje z ognjem, ker so nekatere na grmadah sožigali, nekatere na mrežah počasi pekli, zopet druge so kuhali v kotlih, ki so jih napolnili z vrelim oljem ali z raztopljenim svincem. Tudi obešali so jih in križali. Da so več trpeli, so jih obešali z glavo navzdol in večkrat zakurili pod njimi, da so se zadušili v dimu. Močne veje različnih dreves so siloma skupaj pripogibali, kristijane na nje privezovali, potem pa nagloma zopet spuščali, da so bili v nepopisljivih bolečinah raztrgani in umorjeni. S smolo so jih obdajali in zažigali, da so jim bili za svetilnice; s kamenjem so jih obtežavali in v globoko vodo potapljali. Nekaterim so zobe iz ust izbili ali jih oslepili; drugim so odrezali nos in ušesa, roke in noge. V kože divjih zverij so jih zavijali in hude pse na nje sčuvali itd.

Večkrat so jih mnogo hkrati pokončali. Naložili so jih v kako slabo barko, katero so brez jadra in vesla zapodili na široko morje, da so svetniki morali lakote umreti, ali pa so še celo barko zažgali, da se nihče ni mogel rešiti, ali pa so jih primorali, da so v ledu zmrznili. Neko mesto v Frigiji, v katerem so samo kristijani živeli, so na štirih voglih zažgali, da so se v malo urah sožgali vsi prebivavci.

Toda ne prišel bi do konca, ko bi hotel vse natančno opisovati, kakor se bere v starih zanesljivih sporočilih iz tistih časov. Pa kakor je po tej strani vse tako strašno, do solz žalostno; je pa po drugi strani nedopovedljivo veselo in tolažljivo, da so kristijani iz vseh stanov, bogati in revni, učeni in priprosti, močni in slabotni, stari in mladi, junaški vojščaki in šibki dečki, oblastne gospe in nežne deklice, vsi od vseh stranij so pogumno, in neustrašeno, celo veselo, radostno pevaje hiteli v tako grozovito trpljenje in v tako strašno

smrt. Po skrbnem preiskavanju in številjenju je skazano, da v prvih tristo letih, v deseterem preganjanju jih je bilo mučenih 11 milijonov, samo v Rimu dva in pol milijona. S tem pa preganjanje še ni bilo pri kraju, tudi v poznejših časih so bili posamezni preganjani in morjeni po krivovercih in nevernikih; tudi v sedanjih dneh se v mnogih krajih spletajo mučeniške krone. Kar je Jezus rekel o revežih: »Uboge boste imeli zmiraj mej seboj«, to velja — bi rekel — tudi o svetih mučencih, ker je prerokoval svojim učencem: »Mene so preganjali, tudi vas bodo; učenec ne more biti več kot učenik.« Reveži naj bi naša srca vedno nagibali k usmiljenosti, sveti mučenci pa k srčni gorečnosti in junaški stanovitnosti.

Veliko veliko je število tudi mladih svetnikov, ki so v otročji dōbi in v cvetju svoje mladosti pogumno prestali mučeniško smrt in si junaško priborili krono nebeško. Tukaj mi je opisati le nekatere izmej njih.

a) Sv. Pelagij († l. 925).

V letu 921 so se kristijani na Španjskem v krvavi vojski bojevali z mohamedanskimi Mavri. Kristijani so bili premagani. Veliko tisoč jih je padlo na bojišču, mnogo pa jih je bilo vjetih. Mej vjetimi je bil tudi škof Hermogij. Ta je imel s seboj stričnika Pelagija, desetletnega dečka, ki mu ga je bil brat izročil v odgojo. Ker so imeli pa tudi kristijani nekaj Mavrov vjetih, se je njihov kralj Abderamon III. s škofom tako pogodil, da mu dá prostost, ako bodo tudi vjeti Mavri izpuščeni. Izgovori si pa, da mora ostati deček Pelagij za poroštvo, dokler se ne povrnejo vjetniki.

Ne vé se, kako je prišlo, da se zamena ni kmalu zvršila, in deček je bil vklenjen in v hudo ječo pahnjen. Pelagij je bil dober, čist, trezen in resnoben deček, ki je imel vedno Boga pred očmi in je rad in veliko molil. Ječa je bila sicer huda poskušnja za tako mlado življenje, pa potrpežljivo je prenašal vse hudo, rekoč, da naj bo to pokora za njegove napake, in hvaležen je bil Bogu, da mu je дано po ozki poti hoditi proti nebesom. S tistimi, ki so ga obiskali v ječi, je rad govoril o svetih rečeh in se goreče potegoval za božjo reč.

Že tri in pol leta je bil v ječi. Slednjič je Bog hotel, da so začeli pri kraljevi mizi govoriti o zaprtem dečku Pelagiju. Služabniki so močno hvalili njegovo lepoto in ljubeznjivost.

Kralj ga želi videti in ukaže pred se poklicati. Svetemu dečku se sedaj odvzamejo vezi in oblečejo ga v krasno obleko ter peljejo h kralju. Kralj mu obljubljuje veliko bogastvo, visoke službe in časti, vsakoršno veselje, ako zapusti krščansko vero in postane Mohamedanec.

Pelagij molči nekaj trenutkov, kakor bi si hotel premisliti, potem pa pogumno reče: »Mogočni kralj! kar mi obetaš, ni nič. Jaz sem kristijan, sem bil dosedaj in hočem tudi zmiraj ostati in nikdar ne bom zatajil Kristusa. Kar mi ti ponujaš, je ničevno in minljivo; Kristus pa, moj Gospod in Bog, ki je vse vstvaril in vse ohranjuje z močjo, je večni in brez konca. Vedi, o kralj! jaz ne maram zamenjati večnega s časnim.«

Kralj ga skuša pridobiti najprej z lepo, s prilizovanjem in dobrikanjem. Pa modri deček hitro spozna zlobni namen take prisiljene prijaznosti; nejevoljen se mu iztrga iz rok, razpara tudi drago podarjeno mu obleko in jo vrže od sebe trdno odločen raje tisočkrat umreti, kakor žaliti Jezusa. Pa tudi sedaj še ne izgubi kralj upanja, pridobiti izvrstnega dečka; dá ga služabnikom in jim naroči, naj ga skušajo z darovi in z vabljivim prigovarjanjem pripraviti, da bo zatajil svojo vero. Pa Pelagij se ne dá nikakor pregovoriti, vedno le to odgovarja, da se čuti srečnega, ker je kristijan, in da hoče vse žive dni zvesto spolnovati vse krščanske zapovedi.

Ko kralj vidi, da je vse zastonj, mahoma spremeni svojo prijaznost do Pelagija v najsilovitejšo jezo in srditost. Neusmiljeno udari mladega svetnika po obrazu, da se mu kri pocedi, in mu zažuga najgrozovitejše kazni.

Bilo je leta 925 v mesecu juniju. Neko nedeljo opoldne pokliče kralj svetega dečka k sebi. Ves srdit ga zapové z vrvmi zvezati, nategovati in z železnimi kremplji meso ž njega trgati tako dolgo, da bo umrl ali pa vero zatajil. Bog dá Pelagiju čudovito moč, da ostane veselega obraza in brez strahu.

To videti se Abderaman še bolj ujezi in ga ukaže vreči čez reko Kvadalkvivir z nekim strojem, s kakoršnim se v vojski veliki kameni mečejo v trdnjave, da se bo ves razbil. Neusmiljeni rablji ga celo večkrat vržejo, pa Bog ga zopet čudežno obvaruje.

Sedaj kralju jeza do vrha prikipi. V divjem srdu zapove, naj mu rablji ud za udom odrežejo. Pa tudi sedaj ostane junaški deček stanoviten. Jeden mu odreže nos, drugi ušesa, zopet tretji ustnice; porežejo mu tudi prste in odsekajo sedaj tu sedaj tam kosec mesa z njegovega deviškega telesa. Ves krvav je že angeljski deček, pa ne neha Kristusa hvaliti in prositi. Zaupljivo in visoko povzdigne svoje roke proti nebu; tu zamahne rabelj in mu odseka še roke, slednjič pa glavo. Razne dele mučeniškega telesa zmečejo v reko, glavo prodajo kristijanom.

Mučenje je trpelo kar šest ur. Ko so kristijani zvedeli, da so ostanke svetnikove v vodo pometali, so prišli in so jih skrbno in pobožno zbrali in shranili na svetem kraju.

b) Petletni mučenec iz Nagrana († l. 523.)

V začetku šestega stoletja je vladal v tistem delu Arabije, ki se je pri starih imenovala Saba, nek jud, Dunaan po imenu, ki je bil kristijanom silno sovražen. Veliko kristijanov je bil že pomoril, le kristijani v mestu Nagranu so mestna vrata zaprli in se branili. Pa tudi tem zažuga, da bo vse pomoril, ako se ne podajo; če mu pa prostovoljno vrata odprejo, se jim ne bo nič zgodilo.

Pa ta obljuba je bila lažnjiva in hinavska. Ko mu izročijo mestne ključe, ukaže zažgati veliko grmado in na njo pometati vse duhovne in posvečene osebe.

Drugi dan skliče Dunaan nagranske kristijane pred sodbo in jih sam očitno sodi. Tristo in štirideset kristijanov, na čelu sv. Areta, 95letni starček, se zbere in vsi glasno pričajo svojo vero v Jezusa Kristusa. Trinogizreče sodbo, da naj se vsem z mečem glava odseka.

Velika tihota nastane, ko se prične strašno klanje.

Mahoma pristopi izmej ljudstva neka žena in ž njo petleten deček. Mati z malim otročičem gre narav-

nost tje, kjer je bil obglavljen sv. Areta, pomoči roko še v njegovo gorko kri, poškropi ž njo sebe in otroka ter glasno zakliče: »O Bog! kaznuj nezvestega trinoga, kakor si nekdaj kaznoval Faraona.«

Rablji so slišali te besede, hitro jih gredó naznanit kralju. Ta precej zapové, naj naneso lesa, dračja in smole ter mater na grmado vržejo in zažgo.

Vojaki naredijo, kakor jim je ukazano. Potem zgrabijo ženo, siloma ji iztrgajo iz rok otroka in jo peljejo na grmado. Dete ostane samo in žalostno gleda nekaj časa za materjo. Tu zagleda kralja na sodnem stolu; nedolžnost méni, da je to tudi kristijan; zaupno teče in pleza po stopnicah do njega. S solznimi očesci poklekne in z otročje milim glasom prosi, naj pomaga njegovi materi. Ljubeznjivo dete je kralju jako všeč; vzame ga na kolena, se mu dobrika in prijaznega dela ter vpraša, ali bi raje pri njem ostal, ali hoče raje iti k materi. »K materi, k materi!« kliče ubogo dete. »Jaz sem pritekkel za njo prosit; daj jo odvezati, da bo še mene peljala v mučeniško smrt. Že večkrat mi je pravila o tem.« — Sedaj vpraša kralj: »Kaj pa meniš, da je mučeniška smrt?« — Na to odgovori deček: »Za Kristusom umreti in potlej zopet oživeti.« — »Kdo pa je Kristus?« vpraša kralj. Otrok odgovori v svoji detinski priprostosti: »Pojdi z menoj v cerkev; tam ti ga pokazem.« Menil je namreč podobo Križanega, o katerem mu je večkrat mati rekla, da je Kristus v podobi.

Sedaj začne mali deček zopet gledati za svojo materjo in vidi, kako jo vojaki siloma devljejo na grmado in kako jo mučijo. »O pusti me proč, pusti me k materi!« prosi. Kralj pa ga trdno drži in pravi: »Ostani pri meni, dete! dam ti lepega sadja.« — »Ne, ne«, kliče deček, »jaz hočem k materi; mislil sem, da si kristijan; ker pa sedaj vem, da nisi, nočem ničesar sprejeti od tebe; pusti me k materi!«

Kralj se čudi takemu govorjenju mladega otroka. Nekateri njegovih dvorjanov pa mu svetujejo, naj dá nesti otroka h kraljici; ker je na materino rahlo prijaznost navajen, bo toraj raje ostal pri kraljici. Tako tudi otroku govorijo. Pa on se še ne zmeni za njih govorjenje, marveč nepremaknjeno gleda na mater. Vojščaki

so jo na grmadi privezali za kol in zažgali. Hitro se ogenj razname in plameni zakrivajo mater.

Pri tem pogledu se hoče kralju iz rok iztrgati in hiteti k materi. Pa Dunaan ga trdno drži. Sedaj ga otrok v lice vgrizne. Jezno ga kralj pahne od sebe, izroči nekemu dvorjanu in zapove, naj ga v judovski veri izredi. Ta vzame otroka in gre. Pa neprevidoma se mu otrok izmuzne, teče naravnost k materi, skoči v plamen, objame svojo ljubo umirajočo mamo in sprejme ž njo vred v ognju krono mučeniško. To se je zgodilo leta 523.

c) *Sv. Maksim († l. 483).*

Ko so bili že nejeverniki nehali kristijane preganjati in je cesar Konstantin sv. Cerkvi zopet povrnil mir, ki ga že tristo let ni imela, so pa v mnogih krajih krivoverci še jednako strahovito morili pravoverne. Posebno hudo so razsajali zoper nje oni krivoverci, ki so se po svojem zlobnem začetniku Ariju imenovali Arijanci; in sicer najbolj divje so se vedli v Afriki ob času vandalskega kralja Huneriha. Na stotine kristijanov je moralo umreti v najstrahotniših bolečinah. Mej njimi tudi veliko otrok, ki so kazali nenavadno stanovitnost. Imenujem le jednega, pogumnega dečka *Maksima*.

Ob istem času je živel v nekem afrikanskem samostanu pet menihov z opatom Liberatom, in majhen deček, z imenom Maksim. Vseh sedem so prijeli in peljali pred sodnika v Kartago.

Sodnik jih hoče najprej s prilizovanjem pregovoriti, da bi se dali še jedenkrat po krivoversko krstiti ter bi tako odpadli od prave katoliške vere. Obeta jim časti, bogastva, veselje in kraljevo prijaznost in več tacega, s čemur navadno hudobni duh slepi slabotne duše. Srčno se ustavljajo ti krščanski junaki; o novem krstu nočejo ničesar slišati in za nečimurne ponudbe jim ni mar.

Vsled tega jih ukaže sodnik zapreti v tamnice in ukleniti s težkimi verigami. Veliko kristijanov iz Kartage si je z darili pridobilo od jetničarja dovoljenje, ter so noč in dan obiskovali brate v ječi in so bili po njih

pobožnih opominih tako utrjeni v veri, da so sami želeli tako trpeti v imenu Jezusovem.

To pa izve ljuti trinog in v srditi jezi odloči neslišane kazni 7 jetnikom. Ukaže namreč barko z butarami suhih drv napolniti, jetnike na nje privezati in na morju — zažgati.

Svete mučence peljejo iz ječe, kakor nedolžna jagnjeta v mesnico; velika množica katoličanov jih obdaja, kakor bi jim zavidali težke verige kot najlepši mučeniški kinč. Svetniki radostno stopajo, kakor bi šli k veseli gostiji, ko gredo v strašno smrt. Po ulicah glasno prepevajo slavo Bogu in opominjajo verne, naj se ne strašijo sedanjega preganjanja, ampak pripravljeni naj bodo srčno ž njimi umreti za Kristusa, ki je tudi za nas vse umrl in nas odrešil za ceno presvete krvi.

Zlasti veselo in urno stopa za družimi sveti deček Maksim; malo ima let, pa veliko poguma in gorečnosti. Toda glej, sodniki ga ustavljajo in veliko si prizadevajo, da bi ga odločili od sobratov rekoč: »Ljubo dete! kaj tako hitiš v smrt? Pusti te, le-ti niso pri zdravi pameti; poslušaj, kar ti mi svetujemo, da rešiš svoje življenje in boš sprejet v palačo tako velikega kralja.«

Velika skušnjava je bilo to za neskušnega otroka. Toda čujte, kako neustrašeno jim odgovarja, kakor bi imel modrost skušenega moža: »Nikdo naj me ne loči od mojega učenika Liberata in od mojih drugih bratov. Ž njimi sem živel v strahu božjem, ž njimi hočem tudi prestati mučeništvo, ž njimi upam dobiti večno slavo. Nikar ne mislite, da morete zapeljati mojo mladost; Bog je hotel, da smo skupaj živeli, on mi bo tudi dodelil milost, da bomo kronani z jednako mučeniško smrtjo. Če bi ga jaz zatajil, bi tudi on mene zatajil, kajti njegova je beseda: »Kdor me bo zatajil pred ljudmi, ga bom tudi jaz zatajil pred svojim Očetom, ki je v nebesih.«

Ker tedaj rablji s prigovarjanjem ničesar ne opravijo, hitro peljejo vseh sedem na barko in po kraljevem povelju zvezane na rokah in nogah položijo na vrh drv. Ko pa suha drva zažgo pod njimi, brž vse pogasi

neka višja moč. Zopet zažgo, pa spet brž ugasne; zažigajo večkrat z raznim netivom, pa vselej jim zopet ugasne. To trdosrčnega trinoga grozno razjezi in sedaj ukaže vse z vesli pobiti, da se jim bodo možgani razpršili. O, glejte svetega otroka Maksima: tudi njemu razbijejo glavico — njegova duša se preseli mej angelje!

č) *Šestnajst egiptovskih dečkov. (Okrog l. 306.)*

Ko je cesar Dijoklecijan kristijane neusmiljeno preganjal in moril, živel je v Egiptu svet puščavnik Pafnucij. Ta sveti mož zvé, kako grozovito kristijane mučijo po Egiptu in kolika množica jih je po ječah; urno zapusti puščavo, srčno hodi od mesta do mesta, obiskuje zaprte kristijane, jim daja pogum in srčnost ter celo mnogo nevernikov spreobrne h krščanstvu. (Pozneje je bil tudi sam umorjen, — z žebli pribit na palmovo drevo.)

Nekega dne sreča pred nekim mestom 16 dečkov, ki so šli ravno v šolo. Ti šolarji so bili otroci imenitnih starišev, kateri so nekdam poslušali Pafnucijeve pridige, se spreobrnili in bili mučeni. Dečki pa so bili še vsi ajdje. Svetnik se jim približa, jih prijazno pozdravi ter jim pripoveduje, da je poznal njihove dobre stariše, ki so za Jezusa kri prelili in se sedaj veselijo v nebesih; z gorečo besedo jim prigovarja, naj tudi oni posnemajo zgled starišev, da bodo v nebesa prišli za njimi.

Duh božji otroke razsvetli; vsi verujejo v pravega Boga in veselo kličejo: »Pojdimo, pojdimo! Mi hočemo tudi v nebesa, kjer so naši očetje.« Pafnucij gre sam ž njimi, — vesel pastir veselih jagnjet — pred ajdovskega sodnika.

Pred sodnikom vsi pogumno pričajo: »Mi smo kristijani; glej, naravnost ti povemo. Otroci smo tistih, ki si jih ti umoril, ki so sedaj v nebesih pri Bogu.«

Cesarjev namestnik jim zapove, naj darujeje malikom, sicer bodo mučeni. Vsi se jednoglasno oglasijo: »Le muči nas; mi ne darujemo!«

Posebno pogumen je najmlajši mej njimi. Tega se je namreč najprej lotil sodnik, ker je menil, da ga bo najložje pregovoril. Skuša ga premotiti s priliznjenimi

obljubami; potem mu pokaže cesarjevo pisanje, ki govori o 70 malikih in veleva moliti jih in jim darovati. Že je pripravljena žrjavica na oltarju; sodnik in njegovi privrženci najprej sami vržejo kadila, da bi otroka lože zbegali in zapeljali. Sedaj se bliža deček oltarju, pa mesto kadila vrže cesarjevo pismo na ogenj rekoč: »Le jeden Bog je, Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa; bogovi pa, o katerih to pisanje govori, bodo v ognju kaznjeni.«

Tako ravnanje silno raztogoti sodnika; nemudoma ukaže dečka vreči na ogenj in sežgati. Vojščaki urno spolnijo nečloveško povelje, tovariši pa mu glasno kličejo: »Brat in tovariš naš! spomni se nas pri najvišjem Bogu; ti si postal po svoji modrosti prvinski dar Gospodu.«

Deček je v živih pekočinal kmalu izdihnil svojo plemenito dušo in zdajci je bil pri Bogu. Na to vpraša sodnik še druge dečke po imenih, si jih zapiše ter ukaže vse pomoriti. Vojaki jih peljejo iz mesta in polagoma usmrtijo z ostrimi pušicami.

d) Sv. Kvirik. (Okrog l. 305.)

V naslednji dogodbi se zopet prav lepo kaže, kako milost božja nagiba že srca najnežniših otrok, da se nad njimi spolnujejo besede Jezusove: »Iz ust malih in dojenčev si si pripravil hvalo.«

V mali Aziji je živela mlada silno pobožna vdova, Julita po imenu; imela je pri sebi triletnega otročiča Kvirika, ki ga je prisrčno ljubila. Tam je bil cesarjev namestnik Aleksander, jako osoren mož, ki je kristijane ostro trpinčil natanko po vladarjevem povelju. Ko Aleksander zve za bogoljubno kristijano Julito, jo brž pokliče pred sodbo in jo izprašuje po imenu, po domovini in premoženju. Julita drži svoje ljubeznivo dete na rokah in na kratko odgovarja: »Jaz sem kristijana.« Taka odločnost močno razjezi Aleksandra; sam ne vé, kako bi dovelj občutljivo kaznoval preblago gospo.

Najprej ukaže iz rok ji iztrgati otroka, potem jo veli na tla vreči in raztegniti ter neusmiljeno pretepati z volovskimi žilami. Strašno je bila raztepena in ranjena do kostij; pa potrpežljivo je trpela, kakor bi bila

neobčutljiva in zmiraj je ponavljala: »Jaz sem kristijana in nikdar nikoli ne bom darovala hudobnim duhovom.«

Mej tem so rablji malega Kvirika izročili cesarjevemu namestniku, ki si ga je dejal na kolena, ga objemal, se ž njim prijazno pogovarjal in ga skušal raznovrstno motiti, da bi se ne jokal. Pa nedolžnega otroka s solzami napolnjene oči so vedno proti materi obrnjene, čeravno mali sirotek le toliko razume o strašnih bolečinah, da se ljubi mami sploh godi kaj žalega. In ko ga hoče namestnik poljubiti, se brani na vse moči, razpraska z malimi nohtki obraz materinega morivca, z rokami in nogami se upira proti njemu in ga pehá od sebe rekoč: »Jaz sem kristijan! jaz sem kristijan!«

To videti in slišati, se trinog razsrdi v toliki divjosti, da triletno dete prime za nožico in ga z visokega sodnega stola trešči z vso močjo na trda tla. Glava nežnega mučenčka se razdrobi ob kamenje in tlak je daleč okrog poškropljen z nedolžno krvjo.

Ko trpeča mati vidi tako smrt svojega sinčka, se razveseli v rajski radosti in vsklikne: »Hvala ti, o Gospod, da si dovolil mojemu sinu prej kakor meni doseči nevenljivo krono zmage.«

Julito pa so še dalje trpinčili. Dejali so jo na te-zavnico, z železnimi kremplji so ji trgali meso z života, noge z vrelo smolo polivali in slednjič z mečem obglavili.

e) Sv. Neža († l. 304).

Tega svetega otroka so že v starodavnih časih častili po vesoljnem krščanskem svetu, na Laškem, na Španjskem, na Francoskem itd. Najslavnejši cerkveni učeniki so z navdušenjem pisali o tej angeljski deklici in jo živo priporočali vsem v izgled deviške čistosti. Sv. Ambrož, milanski škof, piše o nji takole: »Vsi narodi soglasno slavijo sv. Nežo, ki je premagala slabotnost svoje mladosti in grozovitost trinogov.« Lahko bi se reklo: kar je sv. Alojzij mej mladeniči, to je sv. Neža mej devicami; ona je vzor ženstva.

Rojena je bila v Rimu l. 291. Njeni stariši so bili imenitni in bogati. Že v nežni detinski dobi je bila silno bogaboječa in pobožna. Njena telesna lepota je

bila poveličana, oblažena in obvarovana po njeni veliki bogoljubnosti in svetosti. Že v otročjih letih se je zaročila Jezusu in mu obljubila vedno devištvo. Dela usmiljenja in pogostne molitve, to je bilo njeno vsakdanje opravilo.

Tako so ji pretekla v angeljski nedolžnosti prva leta njene otročje dobe; a v svojem 13. letu pa je imela prestatu hude poskušnje.

V tistih časih je bila navada, da so večkrat stariši svoje otroke že v zgodnji mladosti odločili ali zaročili za poznejši zakon. Tako je želel tudi sin rimskega oblastnika zaročiti se s sv. Nežo. Ko to ona zvé, naravnost in odločno reče, da nikdar ne! In na vprašanje »zakaj ne?« na kratko odgovarja: »Zato ne, ker sem se zaročila že družemu ženinu, kateremu ne morem prelomiti zvestobe.«

S temi besedami je hotela reči, da se je popolnoma Jezusu, nebeškemu Ženinu, izročila za celo življenje. Ali neverni oblastnik in njegov sin tega nista razumela; zato imata še upanje jo pregovoriti in pridobiti z bogatimi darovi. Toda ona se ne zmeni ne za draga darila ne za prilizljivo govorjenje.

Tako vedenje se zdi oblastniku čudno; ne more si ga razjasniti. Kar zvé, da je Neža kristijana. Precej se mora zglasiti pred sodnjim stolom; dvojna pot ji je na izbero: Jezusu se odpovedati, ali pa umreti! Kakor pri družih mučencih se tudi pri nji najprej poskuša z vabljivim prigovarjanjem in raznimi obljubami; potem pa se prične strašno žuganje. Peljejo jo pred mališki oltar, da bi kadila vrgla na žrjavico malikom v čast. Pa kakor hitro ji oprostijo roke, je prvo to, da pobožno povzdigne svojo deviško desnico, se dotakne čela in naredi znamenje sv. križa: neustrašeno spričevanje svoje svete vere!

Vsled tega se trinog še bolj razsrđi in sklene z mučeniško smrtjo upogniti njeno upornost. Pa ne le samo njenega telesa, tudi njeno dušo hoče trpinčiti, če bi bilo mogoče — umoriti. Menda mu je dal sam satan to peklenko misel. K hudobnim in sprijenim ljudem dá odpeljati mlado nedolžnost, da bi jo pohujšali, napeljevali k hudemu. Toda glejte čudo! Ko se sv. Neža

prikaže, zdi se zlobnežem kakor nebeško bitje, da se vsi prestrašijo, vsi ostrme in trepetaje odhajajo, angelj varuh jo vidno varuje! Le samo oblastnikov sin, ki je bil tudi mej njimi, ostane predrzen in nima do svetnice tacega spoštovanja kakor drugi. In kaj se zgodi? Pri tej priči ga nevidna moč podere na tla, da obleži kakor mrtev.

Ko oblastnik to zvé, prihiti in svetnico dolži, da je čarovnica, da mu je s copernijo umorila sina. Modra Nežica pa mu resnobno odgovori: »Ni ne copernija kriva nesreče tvojega sina. Tvoj sin ni maral za mojega angelja varuha. Zato ga je moj desni angelj tako strašno kaznoval.« — Njegova jeza se pri tej priči v žalost spremeni in ponižno začne prositi svetnico, naj moli za sina, da bi zopet oživel. Nežica povzdigne svoje srce k Bogu in moli — mrtvi vstane in na glas reče: »Le jeden sam Bog je, Bog kristijanov; vsi drugi bogovi niso nič in ne morejo pomagati ne sebi ne družim.«

Oblastnik bi bil sedaj rad izpustil nedolžno deklico, pa se je zbal maliških služabnikov, ki niso nehali silovito terjati, naj umori »čarovnico«. Prepusti jo toraj sodniku, sam pa žalosten odide.

Sodnik brž zapove, naj visoko grmado pripravijo in zažgó. Ko je grmada v najhujšem plamenu, dá deklico v ogenj vreči. Pa glej! Komaj se Nežica dotakne plamenov, koj se razdelijo in švignejo na okoli stojеče, da mnoge opalijo; sveti deklici se pa ne zgodi čisto nič. Roke povzdigne in začne na glas moliti in hvaliti Boga.

Ko obmoli, ogenj pogasne. Neversko ljudstvo pa tako zelo divja zoper njo, da sodnik zapove jo umoriti z mečem.

Svetnica se nič ne prestraši, ampak mirno posluša to obsodbo. Sedaj jo peljejo na morišče. Kakor jagnje stoji tam v sredi obilnega ljudstva: mnogim se smili ubogi otrok; rablju se roka trese, ne upa si pričeti. Mlada svetnica mu prigovarja: »Kaj se mudiš? Nikar se ne boj me umoriti; smrt je zame začetek novega življenja.« Sedaj se nekoliko osrči. Sv. Neža opravi še kratko molitev, nagne glavo in sprejme smrtni udarec. Potok deviške krvi se ulije in končala je trinajstletna

deklica svoj slavni boj, za kar bo večno uživala nepopisljivo plačilo v tistih vrstah, ki hodijo najbližje za Jagnjetom.

Dobri stariši niso žalovali zarad tako lepe smrti svojega nedolžnega otroka. Z velikim veseljem poberejo sveto truplo ljubljene hčerke in ga častito pokopljejo na vrtu, ki so ga imeli blizo mesta. Veliko kristijanov je prihajalo na grob molit. Neverniki pa so jih napadali in odganjali. Posebno rada je hodila k grobu neka ajdovska deklica, ki je bila jednake starosti in tovarišica Nežina. Ime ji je bilo Emerencijana. Tudi to so napadli besni neverniki in umorili; prejela je tako krst krvi in se za svojo ljubljeno tovarišico preselila v nebeško veselje.

Pa tudi na zemlji sta imeli skupaj počivati. Nežini stariši so jo po noči tudi tje pokopali, kamor svojo hčerko, in so potem pri grobu čuli in molili več nočij. — Neko noč, ko je bilo vse na okrog tiho, zagledajo priti veliko množico devic; vse so oblečene v zlatih bliščečih oblačilih. Mej njimi spoznajo stariši svojo hčerko Nežo. Zraven nje je bilo jagnje belejše od snega. Ko pridejo do starišev, se ustavijo device in Neža jih nagovori z ljubeznjivimi besedami: »Nikar se ne jokajte zarad moje smrti, marveč veselite se z menoj; zakaj tisti, ki sem ga iz srca ljubila, dal mi je nebeško veselje in krono večne slave.« Zato vidite na podobi sv. Neže tudi belo jagnje.

f) Sveta mučenca Just in Pastor († l. 304).

Najslavnejšim mučencem španjske dežele se prištevata sveta brata Just in Pastor. Bila sta sinova krščanskih starišev in sta živela v mestu Komplutu. Hodila sta še v mestno šolo.

Nekega dne pa se razglasi sporočilo, da grozoviti Dacijan, ki po vsem Španjskem preganja kristijane, je sedaj prišel tudi v Komplut. Ko dečka to zvesta, vržeta od sebe šolske tablice in tečeta na kraj, kjer se je imelo vršiti mučenje.

Neverniki ju vidijo priti in brž naznanijo cesarjevemu namestniku, da sta tu prišla dva otroka, ki sta

kristijana; prišla sta radovoljno trpet mučeništvo, katero je Dacijan namenil kristijanom.

To sporočilo hudo razkači Dacijana. Nikakoršne preiskave noče pričeti ž njima; kajti bal se je, da bi otročja stanovitnost in srčenost še družih ne pridobila za krščanstvo, in pa, če bi jih ne mogel pregovoriti, bi njegova čast trpela, češ, otroci ga premagajo.

Brez preiskave toraj ukaže dečka prijeti in oba neusmiljeno pretepati.

Just, mlajši, je bil še le sedem in Pastor še le devet let star.

Ko se je namestnikovo povelje zvršilo in sta bila že grozovito raztepena, sta se osrčevala drug drugega.

»Nikar se ne boj, bratec Pastor«, pravi mlajši; »ne boj se teh muk in udarcev, ki jih dobivaš na pleča. Po milosti Kristusovi bova kmalu prišla v njegovo veličastvo; on naju bo podpiral v najni slabosti. Tukaj pri ljudeh živiva le nekaj časa, tam gori pri njem pa bova večno živela.«

Pastor mu odgovarja: »Prav praviš, ljubi Just. Rad s teboj umrjem, da pridem h Kristusu. Z veseljem hočeva preliti svojo kri za njega, ki je tudi za naju pretil svojo kri.«

S takimi in enakimi besedami sta si dajala dečka pogum in voljno trpela. Vojščaki to naznanijo oblastniku. Ta se začudi in jame ga skrbeti, da bi tak zgled ne zbudil še večje vneme za krščanstvo; zato ukaže oba iz mesta peljati in ob glavo dejati.

Pred mestom je bilo lepo rodovitno polje, na polju pa velik, širok kamen. K temu kamenu privlečejo sveta dečka. Ko ju položijo na kamen, se kamen omehča kakor vosek in utisnejo se vanj njune roke in noge. Tukaj jima glavo odsekajo l. 304.

Neverniki, kateri so bili pričujoči pri smrti teh dveh mladih mučencev, so videli, kako je Kristus od angeljev obdan iz nebes prišel in sprejel v svoje veličastvo blagi dušici zvestih in stanovitnih otrok. Tudi to zvé Dacijan; sedaj si ne upa v tem mestu nobenega kristijana več poklicati pred sodbo; kakor bi se zbal,

zapusti urno ta kraj. Po njegovem odhodu pokopljejo kristijani z veliko častjo sveti trupli. Nad grobom je bila zidana kapela, v poznejših časih pa škofovska cerkev.

g) Sv. Evlalija († l. 304).

V nekem drugem mestu na Španjskem, ki se mu pravi Merida, je v ravno tem času v veliki pobožnosti in svetosti živela pri svojih krščanskih stariših dvanajstletna deklica, Evlalija po imenu. Bila je iz slavne in bogate hiše. Stariši so jo zelo skrbno odredjevali; najeli so ji posebej učitelja, pobožnega duhovna Donata in za tovarišico so ji pridružili bogoljubno deklico Julijo. V veseli nedolžnosti sta deklici preživeli otročja leta; kakor dva angelja sta bili. Otročje igre, lepa oblačila, posvetne veselice in jednake nečimerne reči jima niso bile nič mar, kajti njuno srce je koprnelo po višjem.

V dvanajstem letu sliši Evlalija, kako brezsrčno preganja Dacijan kristijane in kako le ti pogumno prenašajo najhujše bolečine. V svoji detinski gorečnosti in v plemenitem pogumu sklene iti naravnost do krutega oblastnika in mu v obraz očitati njegovo nečloveško ravnanje.

Materi se tudi dozdeva, da kaj takega namerava, kajti materino oko hitro spazi, kakšnih mislij in želj so otroci. Da bi jo obvarovala smrti, pelje jo iz mesta ven na deželo. Ali tukaj se blagi deklici še čimdalje bolj vnemajo želje posnemati junaške mučence in iz ljubezni do Jezusa darovati svoje mlado življenje. — Neko noč, ko že vse spi, tiho vstane, skrivaj odpre duri, in po noči hiti naravnost v svoje rojstno mesto. Po težavnih, potih mej trnjem in grmovjem, dospè še le ob jutranji zori v namenjeni kraj.

Njena prva pot je do ajdovskega oblastnika. Neustrašeno mu očita vpričo zbrane množice veliko krivico, ki jo dela kristijanom, in vpraša, kako morejo tako nespametni biti on in vsi neverniki, da neme in slepe podobe molijo, kajti vsi njihovi bogovi in boginje so goli nič!

Tacega govorjenja še ni slišal; silno ga razdražijo tako odločne besede iz ust nežne deklice, ki je še otrok. Pa začetkoma jezo zakriva in jo hoče z lepo pregovo-

riti, češ, naj pomisli, koliko žalosti in solz bo napravila svoji materi, koliko ponižanje imenitni družini, kako veselo in srečno življenje jo še čaka itd. ter sklene: »Glej, ti si še otrok; usmili se svoje nežne mladosti; mar daruj bogovom kadilo in obvaruj se smrti!« Deklica mu odločno odgovori: »Jaz sem kristijana, in ne bom nikoli storila, kar ti veliš!«

Oblastnik Dacijan jo izroči rabljem, naj jo pretepajo z bičem in z grčavimi palicami. Pa Evlalija ostane stanovitna, čeravno do kosti ranjena in raztepena.

Le še s hujšim trpljenjem jo obsipajo. Z vrelin oljem jo oblijejo, z živim apnom jo zasujejo in z vodo oblijejo, da bi jo apno pri gašenju opeklo in umorilo. Pa tudi to je ne premaga; božja moč jo varuje.

Dacijan ukaže rabljem, naj prineso posodo vrelega svinca in železno mrežo. Oboje postavi pred Evlalijo, da bi jo prestrašil. Ona pa se zaupno ozre proti nebu, moli in mirno čaka novih bolečin. Toda glej, ko hočejo svinca uliti na njo, se hipoma strdi in rablji si opečejo roke. Sodnik se raztogoti in jo ukaže zopet pretepsti potlej pa ranjeno telo po špičastih črepinjah semtertja vlačiti.

Dacijan ji žuga še z novimi mukami, ali ona spozna, da jo nebeška moč varuje, in pravi: »Ne moreš me premagati; kajti on, ki se v meni vojskuje, v meni zmaga.« Sedaj jo mučijo z gorečimi bakljami, potlej jo vržejo v razbeleno peč; pa tudi to je ne premaga. Zopet jo vzemo iz ognja, odstrižejo ji lase in jo zasramovaje vlačijo po ulicah; ona pa mirno in veselo hvali Boga.

Trinoga že to čez mero jezi in sram ga je, da bi ga premagala dvanajstletna deklica. Toraj še ne odjenja. Na tezavnico jo zapove dejati, žgati jo ob straneh in z železnim grebenom trgati meso ž nje. Evlalija trpi in moli: »O gospod! ta znamenja, katera železo vtiskuje v moj život, so črke, s katerimi mi je zapisano tvoje ime in katere tvojo zmago v meni oznanujejo.« Potem se obrne še do rablja in praša: »Zakaj si tako neusmiljen do mene, Kalpurnijan? Le poglej me, in zapazi, da me boš zopet spoznal na sodnji dan, ko se bova oba prikazala pred sedež mojega Ženina Jezusa Kristusa; in boš prejel zaslužen kaznen za svojo silovitost.«

Mnogo izmej gledavcev je strmelo videti toliko stanovitnost; ne morejo drugače, kakor spoznati moč božjo, ter se spreobrnejo.

Slednjič zakurijo okrog nepremagljive deklice. Vroči plameni jo obdajajo in segajo še čez glavo. Evlija odpira usta in vleče plamene v se, ker srčno želi, da bi bila že skoraj združena s svojim Zveličarjem v nebesih. Ta prisrčna želja se ji spolni; v sredi ognja umrje l. 304.

Neusmiljeni trinog se hoče še po smrti maščevati nad to izvoljeno deklico. Njeno razmesarjeno, na pol sožgano truplo pusti v zasramovanje viseti tri dni. Pa Gospod jo reši tudi te sramote; debel sneg pošlje, da zakrije deviško telo nedolžnega otroka. Kristijani jo pobožno pokopljejo: na njenem grobu se pozneje sezida krasna cerkev. — Tudi tovarišica Julija je bila še tisti dan ob glavo dejana in je šla vesela za prijateljico v nebesa!

h) Sv. Vid († l. 303).

Ta ljubeznjivi mladeniček je bil rojen v Sicilji v mestu Megari. Njegov oče se je imenoval Higla, ki je bil slovečega imena mej neverniki in hud sovražnik kristijanov.

Sv. Vid je bil 12 let star, ko se je zoper njega pričelo preganjanje. Sv. Modest in njegova žena Krescencija sta ga bila podučila v krščanski veri, pa tako skrivaj, da do tedaj še oče ni vedel tega.

Kar zve Valerijan, sicilijanski oblastnik in strasten preganjavec kristjanov, da je mali Videk kristijan. Precej pokliče očeta k sebi in ga osorno nagovori: »Kaj slišim o tvojem sinu? moli krščanskega Boga. Če hočeš, da ti ostane zdrav in živ, odpravi mu to norost.«

Oče se prestraši. Zelo ga začne skrbeti zastran sina, katerega prisrčno ljubi. Da bi ga rešil zažuganega mučenja in smrti, ga očetovsko opominja: »Preljubi moj otrok! poslušaj dobri svet svojega očeta. Popusti Kristusa in njegovo službo! Ali ne sprevidiš, kako je nespametno moliti križanega človeka? Ubogaj me, sicer bo oblastnikova jeza hudo zadela tebe in mene!«

Pohlevno in milobno odgovori Vid: »Oh, oče! ko bi hoteli spoznati njega, ki ga imenujete umorjenega človeka, bi ga tudi molili z menoj. On je naš Bog, Jezus Kristus! Od njegove ljubezni me ne more ločiti nobena bolečina.« Še veliko je govoril dobri deček o Jezusovi neskončni dobrotljivosti, da bi prepričal očeta, pa vse zastonj.

Deček ostane kakor prej pobožen in Jezusu vdan. Še bolj goreče moli; in po njegovi detinski molitvi stori Bog več čudežev slepim in drugim bolnikom. Ljudje govorijo veliko o njem. Tudi poglavar to zvé in sedaj pokliče oba k sebi, očeta in sina. Najprej ozmerja očeta, kako more kaj takega trpeti, kaka sramota bo to za slavno družino, če bo moral Vid umreti kakor hudodelnik. Potem se obrne proti dečku in mu našteva, kake grozovite kazni ga čakajo, ako noče darovati bogovom.

Poln svetega duha odgovori neustrašeni otrok: »Nikdar ne bom molil izrezljanih rečij in kamenja. Moj Bog je živ Bog; ljubim ga iz celega srca in mu hočem služiti vse svoje življenje.«

Pri tem odgovoru ajdovski oče na glas žaljuje. Ves otožen se povrne k svojim prijateljem in kliče: »O, jokajte se z manoj. Glejte, pogin svojega jedinega otroka moram gledati!«

»Oh, oče, kaj govorite?« odvrne prijazno Vid; »saj ne poginem, ampak v družbo najplemenitejših duš pridem mej pravične v nebesa.«

Valerijan je bil, kakor besen. Nežnega dečka ukaže pretepati s palico. Toda glej! ko hočejo služabniki zgrabiti dečka, jim roke odrvene in tudi oblastnikova roka se posuši. Služabniki in njih gospod začnejo kričati in ga dolžiti copernije. Deček pa jih pouči, da jim je to storila Jezusova moč; začne moliti in roke zopet ozdravijo.

Oblastnik se čudi in še jedenkrat zatrdi očetu: »Pojdi in poboljšaj svojega sina, da mu ne bo treba v mladih letih umreti mučne smrti.«

Oče pelje dečka Vida spet domov. Doma ga skuša z raznim prilizovanjem, z godbo in plesom in vsakovrstnim radovanjem odvrniti od Kristusa. Toda vse za-

stonj. Videk le še tem pristrčnejše moli in prosi Jezusa, čim večja nevarnost ga obdaja. Potem dá Higla Vidovo sobo kar moč krasno olepšati. Da jo opisati, z najlepšimi preprogami prevleči, z bliščečimi kameni ozaljšati in Vida zapreti vanjo.

Tako je hotel otroka omehkužiti in odvrniti od Kristusove vere. Pa zastonj je tudi ta poskušnja; Vid še gorečnije moli za pomoč in zmago.

Nekega dne je njegova molitev prav posebno navdušena, in glej, nenadno zažari po njegovem stanovanju nepopisljivo bliščeča svetloba in po vsej hiši se razširja prijetna vonjava. Vsi domači prihitijo gledat in se čudijo: »Kaj tako lepega še nismo nikoli videli!«

Tudi Vidov oče pride gledat. Tu zagleda dvanajst angeljev v čudoviti lepoti in svetlobi. Toda malikovavsko oko ni za nebeško svetlobo; pri tej priči Higla oslepi. Ves obupen začne kričati in glasno objokovati svojo nesrečo. Vsi služabniki prihitijo in se tudi razjokajo, ker se jim smili njih gospod. Vse mesto, mlado in staro je pokoncu vsled tega čudeža. Tudi Valerijan pride; toda nesrečo pripisuje malikom in slepega moža tira s seboj v ajdovski tempelj, da bi si sprosil pogled. Pa zasonj so vse prošnje. Žalosten se zopet vrne domov in prosi svojega sina, naj moli zanj, da bo zopet spregledal.

Vid položi slepemu očetu roke na oči in moli. Kar hipoma spregleda in je zdrav, kakor prej. Pa ne, da bi se zahvalil pravemu Bogu, zahvalit se gre malikom; in ne da bi bil hvaležen čudodelnemu sinu, še zmir prevdarja, kako bi ga pripravil ob Jezusovo vero.

V očetovi hiši je za Vida čimdalje bolj nevarno. Zato zapusti dom na neko višje povelje. Modestu, njegovemu pobožnemu odgojitelju, namreč se angelj prikaže in pravi: »Vzemi dečka in pojdi ž njim k morju. Tam boš našel barko, v kateri ga pelji čez morje v kraj, ki ti ga bom pokazal.« Angelj tudi obljubi jima vodnik biti.

Modest stori, kakor mu je rečeno, in najde, kakor je bilo obljubljeno, ter srečno prepelje mladenčka Vida, ki je utegnil takrat imeti kakih 14 ali 15 let, na Laško zemljo. Tudi tukaj opravlja zvesto svoje molitve, poučuje nevernike, dela čudeže in jih mnogo spreobrne.

Pa kmalu zve zanj cesar v Rimu in oba pokliče pred se, Vida in Modesta. Sodniki se začnejo Modestu zaničljivo posmehovati, ker je že neokreten starček in kot priprost človek jim ne zna dovelj olikano govoriti. Blagi Vid pa se potegne zanj rekoč, naj ne zaničujejo sivega starčka in naj spoštujejo njegove bele lasé. Pri tej priliki se prikaže tudi cesarjev sin, ki je bil obseden, in Vid ga čudežno reši.

V zahvalo za toliko dobroto pa sili cesar svetega mladeniča, naj se veri odpove in naj daruje malikom. Najprej poskusi s prilizovanjem in obljubami, potlej z žuganjem.

Ker je pa zastonj vse njegovo govorjenje, ju da vreči v globoko, temno ječo. Tako ju vklenejo in obtežijo s tako peznim železjem, da se ne moreta pokoncu držati; tudi nobene hrane ne smeta dobivati.

Pa angelj nebeški pride in jima odzeme težke verige; z nebeško tolažbo jima napolnuje srce. Sedaj ju cesar zapove vreči divjim zverem.

Po mestu se je že povsod veliko govorilo o čudežnih delih sv. Vida. Zato se je zbralo tisti dan silno veliko — nad 5000 ljudij, ko ga je imela divja zver raztrgati. Vsi prostori so napolnjeni, glasno šumenje se razlega med množico.

Nenadno nastane velika tihota. Od jedne strani prideta Vid in Modest. Genljivo je videti mladoletnega Vida, kako srčno in veselo koraka po morišču, in osrčuje starega Modesta rekoč: »Ne bojte se, oče! bodite srčni, večna krona se bliža!« — Sedaj se zverinjak odpre; velikanskega leva afrikanca je ukazal cesar danes spustiti. Magočno koraka lev, ognjene velike oči ponosno obrača na okrog in prevzetno stresla dolgo in gosto grivo; kakor grom je njegov glas. Že se bliža svetnikoma. Modest moli in Bogu izročuje svojo dušo, Vid pa se zaupljivo ozre proti nebu, povzdigne desnico, naredi sv. križ čez leva in glej — divja zver postane krotka kakor jagnje, kakor prijazen psiček stisne rep, vleže se in svetniku noge liže! Cesar ukaže zverinskim varhom, naj z razbeljenim železom razdražijo leva; lev precej dva raztrga, svetemu Vidu pa se da mirno zopet nazaj peljati v zapor.

Vse se čudi in strmi; cesar pa se srdi, da je jeze bled. Zopet nova jednako grozovita zapoved, če ne še hujša! Velikansk kotel postavijo na trinogato stalo, napolnijo ga s smolo, z oljem in svincem in velik ogenj zanetijo pod njim. Pobožno klečita in molita Vid in Modest. Ko zavre strašna pekočina ter šumi in vrvra po kotlu, zakliče rabelj: »Vzdignita se, kopel je že gorka.« In sedaj — kajne še misliti nas je groza — sedaj zgrabijo Vida in ga vržejo v razbeljeno tekočino. Pa mladi svetnik ni nič boječ; zaupljivo naredi sv. križ in angelj iz nebes prihiti, razdeli plamen, pogasi vročino; glasno začne Vid hvaliti in častiti pravega Boga in nepoškodovan pride iz kotla.

Kako veličasten se je zdel sedaj celo nevernikom! Strmé je ljudstvo klicalo: »Tacih čudežev še nismo nikoli videli; zares, Bog kristijanov je resničen in velik.« Do tisoč ajdov se je spreobrnilo pri tem pogledu. Cesar pa še ne odjenja. Premagan po šibkem mladeniču kar divja in izmišlja nove strahovite muke, neusmiljeno nategovanje itd. Pa tudi to, pravi staro sporočilo, svetnikov ne umori, ampak hud potres nastane, grom in blisk, in da vse zbeži, svetnika pa sta po angelju rešena in kmalu potem mirno v Gospodu zaspita.

i) Sv. Akvilina († l. 293).

Akvilina je bila v Feniciji rojena. Očeta je že prav zgodaj zgubila; mati jo je jako skrbno odgojevala in učila Boga nad vse ljubiti. Deklici so materine besede z božjo pomočjo čudovito lepo oblažile mlado srce; od zgodnje mladosti je zvesto služila Bogu. Njeno blago srce je bilo tako polno svete ljubezni do Jezusa, da je rada tudi druge spodbudovala; in ne brez vspeha. Prišle so celo ajdovska dekleta in gospe jo poslušat in njene besede so jih tako ganile, da so postale kristijane.

Pa tudi v Fenicijo je prihrulo rimsko preganjanje. Posebno hudo je bila zatožena pri oblastniku Voluzijanu Akvilina, takrat 13 let stara, češ, da spreobrača celo ajdovske ženske. Kakor drugod, se tudi tukaj poskuša najprej s prijaznim prigovarjanjem. Ker je še tako mlada, ji pravi Voluzijan, ji hoče rad prizanesti, ako zapusti krščanstvo in časti malike.

Akvilina pa mu pogumno odgovori: »Nič mi ni treba prizanašati; le neusmiljen bodi, če hočeš, in vse muke poskušaj nad mano; videl boš potlej, da naše moči so po Kristusovi krvi tako krepke, da jih ne moreš upogniti.«

Te besede ga tako razsrdijo, da zapove beriču, naj deklico s pesto bije v obraz. Na to zaničljivo reče: »No, Akvilina, ali ti dobro diši začetek mučeništva?«

Deklica odgovori: »Nisi hotel s tepenjem prizanašati oni, ki je po božji podobi vstvarjena; zato tudi Bog tebi ne bo prizanašal.«

To poglavarja še bolj razdraži. Dvema rabljema zapove, naj jo deneta na tezavnico in z ostrimi biči dolgo pretepata. Zmiraj je še menil, da bo mogel upogniti njeno voljo in jo odvrniti od Kristusa. Pa Gospod je dal svoji služabnici nadčloveško moč; dolgo in strahovito trpinčenje je prenašala brez pritoženja; in ko jo spet nagovori odlastnik, mu še odgovora ne da.

Neznansko je to peklo Voluzijana, da krščanske deklice ne more premagati. Zatorej poskuša še s hujšim mučenjem. — Železna šila ukaže razbeliti in Akvilini ušesa in glavo prebadati ž njimi. Bolečine, katere je pri tem čutila, so bile tako velike, da je omedlela in obležala kakor mrtva.

In so tudi res mislili, da je že mrtva. Zato jo ukaže Voluzijan iz mesta nesti, da bi bilo zunaj njeno truplo psom in pticam v živež.

Cel dan je tako ležala tam zunaj na polji. V naslednji noči pa se ji angelj približa in ji zaceli vse rane. Potlej ji veli, naj se vrne k Voluzijanu in mu pokaže, kako je bilo brez vspeha vse njegovo prizadevanje.

Pogumno in brez straha stopi ozdravljena Akvilina pred Voluzijana in mu pravi: »Ali še ne spoznaš moči Kristusove? Če si tudi po svoji duši slepec, verjemi vendar svojim telesnim očem; tukaj sem, le poglej me, jaz sem Akvilina in stojim zdrava pred teboj!«

Voluzijan se neznansko začudi, ko zagleda pred saboj deklico, katero je mislil že mrtvo. Pa prestraši se tudi tako zelo, da se dolgo ne more umiriti. Pa pri trdovratnežu tudi to nič ne opravi. Urno pozabi strah

in zapove Akvilino, hrabro braniteljico kristijanov, z mečem umoriti.

Mlada svetnica se zelo razveseli, ko zasliši tako sodbo. Na glas se zahvaljuje Kristusu, svojemu Gospodu. Sedaj jo peljejo precej na umorišče. Tam prosi dovoljenja, da bi smela nekaj časa še moliti. To se ji dovoli: in molila je, gotovo da celo uro z ginljivo pobožnostjo. In glej! h koncu molitve, še predno se je rabelj z mečem dotaknil njenega vrata, se počasi zgrudi na tla in mirno izdihne svojo preblago dušo.

Rabelj pa le hoče spolniti, kar mu je ukazano, in že mrtvi odseka glavico. Kristijani spoštljivo pokopljejo njeno truplo; na grobu se zgodi mnogo čudežev.

j) Sveti deček Ciril († l. 260).

Ciril je živel v Cezareji v Kapadociji, kjer so bivali njegovi bogati in imenitni, pa še neverni stariši. Ciril pa je bil že v prvi detinski dobi udan pravi veri. Kdo ga je v veri podučeval — ali pestunja, ali kateri sužnjih, ali tovarišev — nihče ni mogel vedeti. Vedno je imel v ustih presladko ime Jezus; imenoval se je kristijana, še predno je bilo misliti, da sploh kaj vé o krščanstvu; najraje je mislil in govoril o tem, kako bi poveličeval Kristusa. V pokorščini, pridnosti, dobrotljivosti in krotkosti se je tako odlikoval, da so še drugi otroci njegove starosti ga želeli posnemati, in da si je pridobil vseh srca — le srca lastnega očeta ne!

Ajdovsko srce očetovo je ostalo tako trdo in mrzlo, da ga niso kar nič ganile preljubeznive čednosti dečkove; še očital in žugal mu je ter tepel ga brez najmanjšega vzroka. Toda moč sv. vere je dečka navdajala s čudovito stanovitnostjo. Čim bolj ga je oče obsipal z zaničevanjem in karanjem in tepenjem, tem veselejše se je Ciril imenoval kristijana. Pa ne le imenoval se je kristijana, ampak tudi obnašal se je v vseh okoliščinah po krščansko. Vse neusmiljenosti je prenašal s krotkim in veselim srcem, vedno pripravljen še več trpeti za Jezusa; očetu je povračal trdosrčnost s prisrčno ljubeznijo in postrežljivostjo. Toda trdi mož ostane neobčutljiv in raste v zlobnosti in sovražnosti, kakor blagi sinek v čednosti in ljubezni.

Nekega dne ukaže Cirila tako silovito pretepati, da je njegovo šibko telo vse z ranami pokrito. Na to ga vpraša, če se hoče odpovedati krščanstvu; in ko deček odločno odgovori, da ne, ga mrzločutni oče zapodi od hiše, mu zapre vrata za zmiraj, se mu popolnoma odpove in mu odreče dedščino.

Tako postane dvanajstletni deček Ciril zapuščena sirota, ranjen, zavržen berašk otrok. Pa mladi svetnik se za to nič ne zmeni in pravi, da to, kar je zgubil, je celo malo proti bogastvu, katero vera obeta.

Vsled tolike otročje srčnosti se zavzame vse mesto: kristijani hvalijo Boga, ki si male in slabotne izbere v svoje poveličevanje; malikovavci pa se gadje srdijo, da jim mali deček z neslišano predrznostjo zaničuje malike. Če so bili že otroci taki, kaj so imeli še le pričakovati od mož?

Mestni sodnik zapove vojščakom, naj dečka poiščejo in k njemu pripeljejo. Deček pride. Sodnik mu hudo žuga, ako se ne odpove krščanski veri; pa hrabri otrok se ne da preplašiti.

Sodnik sedaj obrne na prijazno stran in mu priljivo pravi: »Otrok, vse tvoje zagrešenje ti hočem prizanesti, in tvoj oče ti hoče tudi odpustiti, zopet te hoče v svojo hišo sprejeti in te postaviti za svojega dediča, ako le hočeš zopet pameten biti in spoznati svojo norost.«

Ciril pravi: »Če neprijazno ravnajo z menoj, to me veseli, ker me bo Bog tem prijazniše sprejel. Vesel sem, da sem pregnan iz očetove hiše, ker bom stanoval v tolikanj lepši. Veseli me, da sem reven, ker bom prejel večno bogastvo in dobre smrti se kar čisto nič ne bojim, ker pričakujem boljše življenje.«

Sedaj sodnik glasno zapove, naj ga zvežejo in peljejo na morišče; skrivaj pa ukaže, naj ga le z žuganjem samo strašijo ter mu pokažejo meč, tezavnico, grmado itd., sicer pa mu naj še ne storijo nič žalega. Tako se zgodi. Grmado zažgejo; zgrabijo Cirila, kakor bi ga hoteli na njo vreči; zamahujejo z bičem, bližajo se mu s kleščami in železnim grebenom; deček ostane miren in vesel.

Rablji pošljejo sodniku sporočilo, da Ciril se nič ne joka, se nič ne boji, ves je pripravljen za smrt: kaj jim je toraj storiti?

Sodniku je žal za ljubeznivega otroka. Spet ga pokliče pred se; še ga meni podučiti ali pregovoriti. »Sedaj si videl ogenj in meč, otrok moj!« mu reče; »to lahko umori; premisli se toraj, da ti oče zopet odpre svojo hišo in te sprejme za dediča.« — »O gospod,« odgovori svetnik, »kako mi je žal, da si me dal nazaj poklicati, da je bil zastonj zažgan ogenj in meč zastonj nabrušen! Hiša, v katero grem stanovat, je večja kakor hiša mojega očeta in dedščina mojega Gospoda je obilnejša od dedščine očetove. Hitro me umôri, da jo kmalu sprejmem!«

Kaj takega se pa sodniku zdi že preveč; sveto stanovitnost dečkovo ima za predrzno nepokorščino, ki mora kaznovana biti. Svetemu otroku napove smrtno sodbo: z mečem bodi umorjen. Vsi okrog stoječi so žalostni, ker se jim smili; le Ciril je vesel. Vsi so do solz ginjeni, on pa jim očita rekoč: »Veselite se vendar, da mi je trpljenje v delež! Ali ne veste, kako veliko upanje iman? v kako veličastnem mestu bom stanoval? O privoščite mi, da darujem svoje življenje!«

To so bile zadnje besede 12letnega mučenca, ki veselo dá pod rabljevim mečem svoje časno življenje, da nastopi večno.

k) Tri svete sestrice († l. 120).

Ob času cesarja Hadrijana je živela v Rimu blagorodna gospa, Zofija imenovana. Imela je tri hčere. Najstarejša se je imenovala (v grškem jeziku) Pistija in je bila 12 let stara; srednji je bilo ime Elpija in je bila dve leti mlajša; najmlajša je bila stara 9 let in se je imenovala Agapeja. Prva materina skrb je bila svoje otroke v krščanski veri dobro podučiti in lepo vzgojiti. Vse tri so dobro mater rade ubogale in jo zelo ljubile; tudi mej seboj so se kaj rade imele. Življenja so bile tako pobožnega in govorjenja tako modrega, da so celo mnoge nevernike pridobile Kristusu.

Ko rimski oblastnik zve za to bogoljubno družinico, jo gre nevtegoma tožit cesarju. Cesar jih pokliče pred se in jih sam sodi.

Najprej nagovori deklice in jim svetuje, naj nikar ne poslušajo svoje matere, ampak njega, ki jim dobro hoče. Obeta jim bogastvo in čast, če njega ubogajo in se odpovejo materini veri; če pa ne, jih čaka najhujše trpljenje.

Nato mu jedna izmej deklic odgovori: »Tvojih daril ne iščemo in tvojih muk se ne bojimo. Za nas kristijane ni večjega veselja, kakor trpeti za Jezusa, ki nam je dal to minljivo življenje, pa nam tudi večno zaslužil s svojo krvjo.«

Te odločne besede precej prepričajo cesarja, da z besedo ne opravi ničesar, zato prične koj z mučenjem.

Prva je na vrsti Pistija. Najprej jo do krvavega pretepajo in hudo ranijo, potlej jo z bakljami žgejo in vržejo v vrelo smolo. Pa milost božja je bila v devici močnejša, kakor vse bolečine, in česar bi sama ne mogla pretrpeti, to ji je odvzela vsemogočnost Jezusova. Ogenj se je ni lotil, zgubil je takorekoč za njo svojo moč. Sodnik jo zapove ob glavo dejati.

Deklica se poslavlja najprej pri materi: »Vidite, ljuba Mati! koliko dobroto mi skazuje Gospod Jezus; toraj le še dalje me podpirajte s svojo molitvijo v mojem boju.« — Potlej reče sestrama: »In ve dve, preljubljeni sestrici, ne bojta se za Kristusa prestati tako slavno smrt. Jedno mater smo vse imele in smo skupaj rastle; zato naj bo tudi naša smrt skupna in naš odločni sklep sestersko zjedinjen.« Jokaje poslušata sestrici te besede in z materjo vred se z ginjenim srcem poslovita in blagrujeta srečno mučenko.

Potlej pride na vrsto Elpija. Sodnik meni, da jo je sestrično trpljenje preplašilo in omečilo, zato jo povabi z lepo besedo, naj daruje malikom. Ona pa mu odgovori: »Veš, da je moja sestra ta, ki je ravnokar umrla. Toraj vedi, da ji hočem biti sestra tudi po stanovitnosti.

Tudi njo najprej neusmiljeno pretepajo, potlej pa vržejo v razbeljeno peč. Ali ogenj ji ne škoduje. Še s hujšim jo strašijo, ona pa na tihem moli za stano-

vitnost. Velik kotel napolnijo s smolo in žveplom in velikansk ogenj zanetijo pod njim. S tem hoče strašiti tudi najmlajšo sestro in mater. Pa preden vržejo mučenico v razbeljeno pekočino, se na božjo povelje kotel razpoči kakor steklo; vse se razlije in še konča več rabljev. Ker je ne more drugače, jo umori tudi z mečem.

Sedaj ostane le še devetletna Agapeja. Veselo pretrpi jednake bolečine, kakor njeni sestri. Tudi njo Bog čudovito varuje in ohrani; tudi ona je slednjič obsojena, da se ji glava odseka.

Veselo jo spremlja mati na morišče ter glasno kliče: »O, jaz presrečna mati! S koliko milostjo si me počastil, o Bog, da si moje preljube otroke z mučeniško krono ovenčane sprejel v svoje kraljestvo! Tukaj vidim angelje, ki čakajo še na te moje dete! Pojdi tedaj, hiti k ženitnini, ki jo že obhajata tvoji sestri.«

Agapeja še zapoje slavo Kristusu in — meč ji preseka vrat.

Mati pobožno pokoplje vse tri hčerke. — Tretji dan pride molit na grob svojih otrok. Mej molitvijo tudi ona mirno in sladko v Gospodu zaspi. Truplo svete matere položijo poleg svetih hčerk, da bi vse štiri skupaj čakale veličastnega vstajenja.

1) Nedolžni otročiči betlehemiški († l. 1).

Ko sem bil še sam učenec nižjih šol, nas je skrbna gospodinja (Bog ji povrni vso njeno skrb in dobroto v večnosti!) ob nedeljah pošiljala k sv. Petru h krščanskemu nauku. Ob taki priliki smo večkrat ostali pred tistim stranskim oltarjem, na katerem je tako lepo naslikana podoba »nedolžnih otročičev,« ki so v Betlehemu v tako zgodnji mladosti svoje življenje dali za novorojeno Dete božje. Ne vem, če mi je še katera podoba iz mladih let tako v živem spominu, kakor le-ta. Zato bi pa tudi rad videl, da bi še vi gostokrat mislili na betlehemske otročiče.

Sv. evangelist Matej nam to pretresljivo zgodbo ob kratkem pove tako-le: »Ko je Herod videl, da je od Modrih zapeljan, se je silno razsrdil, in je poslal vojake in

pomoril vse fantiče, kar jih je bilo v Betlehemu in v vseh njegovih pokrajinah po dve leti in manj starih, po času, ki ga je bil izprašal od Modrih. Takrat se je dopolnilo, kar je bilo govorno po Jeremiju preroku, ki pravi: »Glas se je slišal v Rami, jok in velik krik; Rahela je jokala po svojih otrocih, in se ni dala uto-lažiti, ker jih ni več.«

Res kratka dogodba, pa kako veliko ima v sebi! Le prevdarite sami: prav vsi dečki, ki niso bili čez dve leti stari, morali so umreti v grozovitih bolečinah. Ker je bilo vojakom na tem vse ležeče, da bi bili umorili Jezusa, katerega pa niso poznali, gotovo niso prizanesli nobenemu. Od hiše do hiše so hiteli in vse preiskali. Iz rok so materam trgali otročiče, iz posteljic so jih jemali, z ostrim mečem so jih prebadali, sekali in morili. Kdo bi popisal mili jok in obupno glasno žalovanje užaljenih mater, ki so v nedolžni krvi videle ležati svoje ljube otročiče!

V celem mestu so vojaki tacih otrok pač veliko veliko našli; pa ne samo v mestu, temuč po vseh betlehenskih pokrajinah so pomorili vse, kar so jih našli. Tedaj, če tudi ni v sv. pismu število pomorjenih povedano, si lahko mislimo, da jih je moralo biti vsaj kakih sto, če ne več.

Kako lepa družbica, kako veličastna zmagovalna vojska malih in najmanjših, ki so že s svojo nedolžno krvjo bili krščeni, še predno je Jezus postavil sv. krst.

Kako srečna res se nam mora zdeti ta angeljska družba nedolžnih otročičev, če si jo ogledamo z očmi svete vere! Pač srečni so bili, da so smeli za Jezusa umreti v tako zgodnji mladosti, ko še njegovega Imena niso mogli klicati. Svet so premagali, še predno so ga poznali; komaj so začeli živeti, že darujejo svoje nežno življenje, da se jim zamenja za večno. Prvenci so izmej vseh brezštevilnih mučencev vseh dežel in vseh časov, ker so prvi kri prelili za Jezusa; pa saj še ne tolikanj za Jezusa, ampak celo namest Jezusa so dali svoje nedolžno življenje. Blagrovati jih moramo zastran take zgodnje zmage. Znabiti bi se jih bilo mnogo izmej njih pozneje na napačno pot zgubilo in bi bili z drugimi vred vpili zoper Jezusa: »Križaj ga, križaj ga!«

ali pa: »Njegova kri naj pride nad nas in nad naše otroke!« Sedaj pa so zavarovani za vso večnost: o blagor se jim!

Zato sv. Cerkev z veliko vnemo slavi njihov spomin in obhaja njihov praznik z osmino. Častite jih tudi vi, in prosite nje in vse druge, ki so za njimi življenje dali za Jezusa, za največjo in najpotrebnišo milost: junaško stanovitnost do konca!

10. Sv. Tarcizij.

(Za prvo sv. obhajilo.)

I.

Krvi krščanske že obilo
 Prelili trinogi so kruti,
 A spet preganjanje nemilo
 Pričeli so glavarji ljuti:
 V desetič se morija ponoví,
 Morija strašna, strašno klanje;
 V potocih teče spet nedolžna kri
 Kristjanov, — oh, hudo je zánje!
 Tje v Rim zdaj misli obrnimo,
 Tam dvojno družbo obiščimo.
 Poglejmo najprej one v ječi,
 Ki jutri že zverine, meči
 Življenje v hudih mukah jim vzmó.
 Kakó veselo in kako lepó
 Za sveto smrt je pripravljanje!
 Že davno svetu dali so slovó,
 Zdaj krone je pričakovanje, —
 Oj, kmali bode jim plačilo!
 Na zemlji le še to samó želé:
 Da zadnje sveto obhajilo
 Bi dalo jim pomoč, pogum v srcé.
 Pa kdo Popotnico prinesti
 Predrznil pač se bode v ječo k njim? —
 Sovražniki bi kar na cesti
 Pobíli ga. —

Pa drugo družbo,
 Ki skrita v Katakombah pod zemljó
 Obhaja sveto božjo službo,
 Ogledati si zdaj še moramo.
 Že sveta maša je končana,
 Pripravljeno presveto je Teló.
 Strme ga moli družba zbrana
 Ter čaka, kaj duhoven porekó.
 Pastir častit se okrog ozrejo
 In iščejo z očmi junaka,
 Kateremu zročiti smejo
 Jed božjo čedici, ki čaka,
 Zaprta, — smrti mučeniške.
 In predno družbe te svetniške
 Utegnil kdo se je oglasiti,
 Poklekne že, začne prositi
 Tarcizij, deček trinajstleten,
 Nedolžna duša, strežnik spreten;
 Roké steguje in obeta,
 Kak varna bo Skrivnost presveta,
 Če njemu bode izročena.
 „Premlad si še“, mu mašnik pravijo.
 „S tem ravno bo zagotovljena
 Še najbolj varnost moja. — O, dajte no!“
 Spet prosi tak genljivo, tak gorkó,
 Da lica zarudé, solzí okó.

Namestnik Božji zdaj odjenja,
 Ne more nič več se ustavljati:
 Zastavo večnega življenja
 V posodi jame zavijati,
 Na prsi skriva mej obleko mu,
 In za slovó ga podučuje:
 „Pomisli, kak zaklad sprejel si tu!
 Kristjan nevarno zdaj potuje;
 Ogibaj šumnih trgov se in cest
 In vedi, da se psom metati
 Ne smé nikoli svéto! — Boš li
 „O, raje čem življenje dati,
 Kot Jezusa Boga zgubiti!“
 To komaj utegne odgovoriti
 In brž gre deček ognjeviti.

zrest? 6. 10.

O ljuba mladina, ti tudi je dana
 Pri mizi Gospodovi angeljska hrana.
 Pa ne mej obleko skrivnostno zavito,
 Temuč na prestolu nedolžnega srca zvestó
 Po tesnih in strmih stezah zmagovíto
 Mej svetnim ti šumom hraniti bo Rešnje Teló.
 Vas vprašam : Li hočete zvesti ostati?
 Mi hočete, kakor Tarciz, obljubiti :
 „O rajše življenje mi hočemo dati,
 Kot svojega Jezusa kdaj kolj zgubiti?“

II.

Korakov urnih stopa akolít,*)
 Ogiblje se ljudij množíce,
 Na sveti Kruh skrbno zavít
 Pobožno sklenil je ročice.
 Le jedno v srcu vedno skrb ima,
 Samó ta misel zmir navdaja ga,
 Da skoro poslanje mu zročeno
 Bi bilo srečno dovršeno.

Gospa ga neka opazuje
 Spred praga svoje lepe hiše,
 Ko memo gre, in občuduje
 Lepoto angeljsko, ki ni še
 Je take pri otrocih videla ;
 Skrivnostno bitje zdi se ji iz neba :
 O kaj bi vendar hotla dati,
 Ko takemu bi bila mati !
 Za svojega sprejeti hoče
 Ter kliče dečka ljubeznjivo :
 „O ljubo dete, ni li vroče
 Ti, ker hitíš takó marljivo?
 O, stopi malo v sobo mojo,
 Da si počiješ in mi vse poveš,
 Kje hišo imajo stariši svojo,
 Kako imé ti je in kar še veš!“

*) Akoliti so se imenovali nekdam cerkveni strežniki, ki so bili s posebnim nižjim redom posvečeni za svojo službo pri oltarju.

V ónih nevarnih časih so smeli tudi neduhovni nesti presveto Rešnje Telo takim, ki niso mogli sami priti k sv. obhajilu.

„Tarcizij sem, jaz sem sirota,
 Ni mojega, ko le dobrota;
 Tak kraj je moje stanovanje,
 Ki bil za vas bi milovanje . . .
 Pa oh, gospa! pustite, naj hitim,
 Nalogo važno, sveto brž zvršim!
 Ne vtegnem nič, se mi hudo mudí“ —

„Pa jutri pridi, oh, obljubi mi;
 Saj hiša lahko je dobiti.“

„Če bom še živ, res hočem priti“
 Prijazno reče in se poslovil. —

Gospoj se zdaj še vse bolj čudno zdi.
 Neverna še, je bolj zvedava,
 Za njim hiteti namerava.

* * *

Jednako vabilo
 Stoterno slepilo
 Vas bode v življenju,
 Mar smem se zanesti,
 Da bodete zvesti
 V mamljivem vabljenju?

Vas srčno zelenje
 In grešno hlepenje
 Raz pot bo vabilo;
 In svet ves hudobni
 In zgled ne menj zlobni
 Vam delal bo silo.

In satan lažnjivec
 Vam bo pohujšljivec;
 Bo hotel končati,
 Kar nagnjenje lastno,
 Pohujšanje strastno
 Pustilo je stati.

Tarcizija vnema
 Naj zmir se posnema:
 In v vsaki skušnjavi
 Zveličar ostal bo,
 Pri vas zmagoval bo —
 Prav v vsaki težavi!

III.

Poskušnjo prvo hrabro je prestal
 Tarcizij, a še hujša mu pretí.
 Zagleda dečkov radostno druhal
 Na prostem kraju, kjer se nadjal ní.
 Ti ravno k igri so se zbrali
 In v ta namen se preštevali.
 „Še manjka jednega“, zdaj zakriči
 Druhal, „Tarcizij! naš tovariš si ti,
 Zato se bodeš z nami zdaj igral.“
 „Bi rad se, dragi! z vami radoval,
 Pa zdaj ne vtegnem, mi ni mogoče!“
 Ga prime jeden, tepsti hoče:

„Le stegni sklenjeni koj roki,
 Da naredimo krog široki!“
 „„Prevažno je poslanje moje,
 Zamudil bi dolžnosti svoje:
 Pustite me, vas prosim prav lepó!““

In kar se zdaj zgodi, je prestrašné,
 Da skor ne upam si povédati.

Močan in zloben deček vpije:
 „Kaj skrivaš? M o r a š nam pokázati!
 Kaj neki roka skrbno kúije?
 Če list je skriven, daj sem meni,
 Bom hranil jaz; — roke razkleni!“

Svetnik roke tesneje sklene,
 Skrivnosti stiska dragocene
 In milo kliče: „Ne, ne! nikdar ne!“
 In zlobnež: „H o č e m videti, kaj je!“

Na to ga zgrabi, vlači, suje;
 Z ljudmi se prostor napolnuje.
 Velikih, malih se nabere zbor,
 In nenavaden gledajo prizór:
 Močnejši šibkega pretepa,

Bi rad mu vzel, kar skrivno nosi;
 Nebeška moč pa roke sklepa
 Svetniku, ki trpi le in prosi,
 Razžalniku nič ne povrača.

In videti, da ne premore ga,
 Se drug do družega obrača
 Vprašaje: „Kdo je? Kaj je neki ta?“

Nek mož bogat, nasprotnik Kristusov,
 Nasmehne se in ljudstvu reče:

„Kdo neki bo? Sovražnik je bogov;
 Kristjan skrivnosti nese v ječe.“

In kakor dregníl bi v čebelni panj,
 Ali če kdo osí razdraži,
 Od vseh stranij tišči vse, vpije vanj:
 „Kristjan, pokaži! kaži! kaži!“

„„Dokler živim, nikdar! nikoli!““
 Odločno govori in moli.

Zdaj vdari ga krepak kovač s pestjó.
 Svetnik omahne, kri ga obliva,
 In brez števila vdarcev z vso močjo

Nedolžni deček že dobiva,
 Da ves krvav in ranjen zgrudi se. —
 Pa še na tleh junaško se borí,
 Nepremakljivo sklepa še roké
 Na prsi, akoravno pol mrtev medlí, —
 Oh, zdaj, zdaj bo premagan!!

Toda: ne!

Nenadno nek junak priteče
 In urno razpodí, razmeče
 Druhal razkačeno in besno:
 Na vse strani, na levo in desno
 Zbežijo zlobneži, se pozgubé.
 Na to poklekne blagi orjak na tla
 (Kristjan je namreč, mu Kvadrat je imé)
 V naročje k sebi vzdiga ranjenca;
 Ravna ž njim rahlo, ljubeznjivo,
 Kot streglo bi srcé mu maternó;
 Solzé tekó neprenehljivo.

Svetnik se spet zavé — pogleda,
 Kvadrata častnika spozna oko, —
 Pa lica so mrtvaško bleđa.

„Tarcizij! si mar hudo ranjen?“
 Vojščak sočutno ga poprašá.

„O, kaj jaz? — Bog je tukaj hranjen,
 Skrivnost presveta je tu naša!
 O, varuj ti jo mesto mene!“

Častitljivo na ramo dene
 In nese — sladka mu je butara —
 Ne le mučenca vmirajočega,
 Temveč mučencev vseh Gospoda.
 Pobožni mili dečka zdihljeji —
 So pesem nežnega laboda.
 Omahne glava v omedlevici —
 Roké tišče presveto še Teló.

Na poti ju nikdo ne moti;
 Gospa le neka zre začudeno,
 Ko pride blizo nju nasproti.
 Prestrašena zavpije tožno:
 „Tarcizij! oh, je li to možno?
 Oličje ravno kar tako lepó,
 Krvavo zdaj, bleđo, vse ranjeno!

Oj, kdo je mogel to storiti?“
 „Gospa preblaga!“ reče ji Kvadrat,
 „Neverniki so siloviti
 Ga stepli, da že diha zadnjikrat,
 Naménili mu smrt, ker je kristjan!“
 Gospa prav blizo stopi mu na stran,
 Krvav obraz si ogleduje: —
 Še živ je, še mu žila kljuje —
 Odprè oči — se rajsko nasmehlja —
 Umrje! —

Gospo pretrese pogled ta,
 Postala kmalu je kristjana.
 Kvadrat ga v Katakombe nese,
 Kjer prej je bila družba zbrana.
 Duhovniku se roka trese,
 Ko jamejo mu odgrinjati
 Skrivnosti, kojih še o smrti
 Ni nehal zvesto varovati.
 Tako so žalostni, potrti,
 Da gorke solze jim na tla tekó.
 Potem slovesno ga pokopljejo. —
 Na prošnjo njega tudi se zgodi,
 Da verni v ječi so obhajani.

* * *

Nauk le te zgodbe je jasen:
 Zvestobe to zgled je prekrasen.
 Nad vse naj še vam stanovitnost veljá,
 Zvestoba do konca le krono podá.
 Naj stalna junaška zvestoba
 Vas vsacega spremlja do groba!
 Na novo ste spet obljubili,
 Da Jezusa boste ljubili.
 Spolnujte do konca obljubo zvestó
 Srce mu za zmiraj darujte mladó:
 „Srce Ti, o Jezus! darimo
 In Tebi umrjemo, živimo,
 V nesreči in v sreči in v boji, —
 Zmir! — živi in mrtvi smo Tvoji!!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS B

00000320649

